

การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

นางสาวสุภาภรณ์ คลังทอง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก

ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

Farm Women Group Operations in Noen Maprang District of Phitsanulok
Province

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
ชื่อและนามสกุล	นางสาวสุภาภรณ์ คลังทอง
แขนงวิชา / วิชาเอก	ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....	ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม)	

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ผู้วิจัย นางสาวสุภาภรณ์ คลังทอง รหัสนักศึกษา 2659002378

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑ

เมือง แสนเสริม ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 2) การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 3) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 4) ปัญหาการดำเนินงานและความต้องการในการสนับสนุนการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และ 5) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ปี 2566 จำนวน 9 กลุ่ม สมาชิกจำนวน 192 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โยยามาเน ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลาก เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ นอกจากนี้มีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

ผลการวิจัย พบว่า 1) สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 54.13 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.02 คน ระยะเวลาเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเฉลี่ย 10.78 ปี รายได้ในครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ย 223,960 บาท/ปี รายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 150,730.77 บาท/ปี รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 73,690.77 บาท/ปี 2) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเป็นประจำในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย การบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารทุนและทรัพยากร การพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ และสาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ไม่มีการปฏิบัติด้านสินค้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน 3) สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรการส่วนใหญ่มีส่วนร่วมเป็นประจำ 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การลงทุน และการรับผลประโยชน์ แต่มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง คือ การลงทุน/หุ้นในการทำกิจกรรมของกลุ่ม 4) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีปัญหาด้านการบริหารทุนและทรัพยากรอยู่ระดับมากที่สุด และมีความต้องการการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิกและกรรมการอยู่ในระดับมาก 5) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประกอบด้วย การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาการผลิตและการตลาด การเพิ่มศักยภาพสมาชิกกลุ่มให้สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ การสร้างอัตลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและได้มาตรฐานโดยใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

คำสำคัญ การพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่ม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การเพิ่มรายได้ครัวเรือนเกษตรกร

Thesis title: Farm Women Group Operations in Noen Maprang District of Phitsanulok Province

Researcher: Miss. Supaporn Klungtong; ID: 2659002378;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);

Thesis advisors: (1) Assistant Professor Dr. Sunan Seesang;(2) Assistant Professor Dr. Sineenuch Khрутmuang Sanserm ; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to study: 1) personal and socio-economic conditions of farm women group members, 2) group activity operations by farm women groups, 3) participation of farm women group members, 4) problems and needs of farm women groups in operational supports, and 5) guideline for operational development of farm women groups.

This is a survey research, the population was 192 members from nine farm women groups in Noen Maprang District, Phitsanulok Province. Sample size was determined by Taro Yamane formula with an error level of 0.05 accounting for 130 members and simple random sampling was applied. Data were collected by using a structural interview and analyzed to determine frequency, percentage, mean, standard deviation, minimum, and maximum, SWOT analysis was also applied.

The research findings were found that 1) farm women group members had an average age of 54.13 years and finished primary education. They had an average of 4.02 family members. An average of serving farm women groups was 10.78 years. The averages of annual household, farm, and non-farm incomes were 223,960, 150,730.77, and 73,690.77 baht respectively. 2) The groups operated frequently in five aspects such as group management, capital and resource management, members' knowledge and capability development, developmental process of product and service, and public interest/natural resource and environment conservation. However, they didn't concern the product standardization. 3) Most members participated frequently in four aspects, except investment/share activity budget was involved by the member occasionally. 4) Farm women group had problem of capital and resource management at the highest level. They indicated needs at high level such as group activity support, knowledge and capability development of members and committees. 5) The guideline for operational development would focus on various activities such as utilization of technology and innovation for production and marketing development, agro-tourism place, human potential development of committee to be knowledge transfer person, applied local wisdom for product identity creation, and initiating variation of standardized processing products by using local materials for increasing community incomes.

Keywords : Group operational development, Farm women group, Increasing community income

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทาง และเอาใจใส่ดูแลในการทำวิจัยจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อีกทั้งยังขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมคือ รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุฑเมือง แสนเสริม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณ ประธานกรรมการสอบคือ รองศาสตราจารย์ ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร ที่กรุณาสละเวลามาร่วมเป็นคณะกรรมการปกป้องวิทยานิพนธ์และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์

ผู้วิจัยขอขอบคุณหัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก เกษตรอำเภอนีนะปราง เกษตรอำเภอบึงนาราง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสำนักงานเกษตรอำเภอนีนะปราง ที่ให้การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในด้านการประสานงานและการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย และขอขอบคุณสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอนีนะปรางทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ ทำให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ รวมทั้งขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและการพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ ทุกท่านที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

ทั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณครอบครัว เพื่อนร่วมงานผู้อยู่เบื้องหลังทุกท่านที่คอยให้คำปรึกษาที่ดี ทำให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นและมีกำลังใจในการทำการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะ เป็นประโยชน์และสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไปได้

นางสาวสุภาภรณ์ คลังทอง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
บริบทพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	6
การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	9
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	16
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร	21
แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร	27
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	40
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
การวิเคราะห์ข้อมูล	46
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48

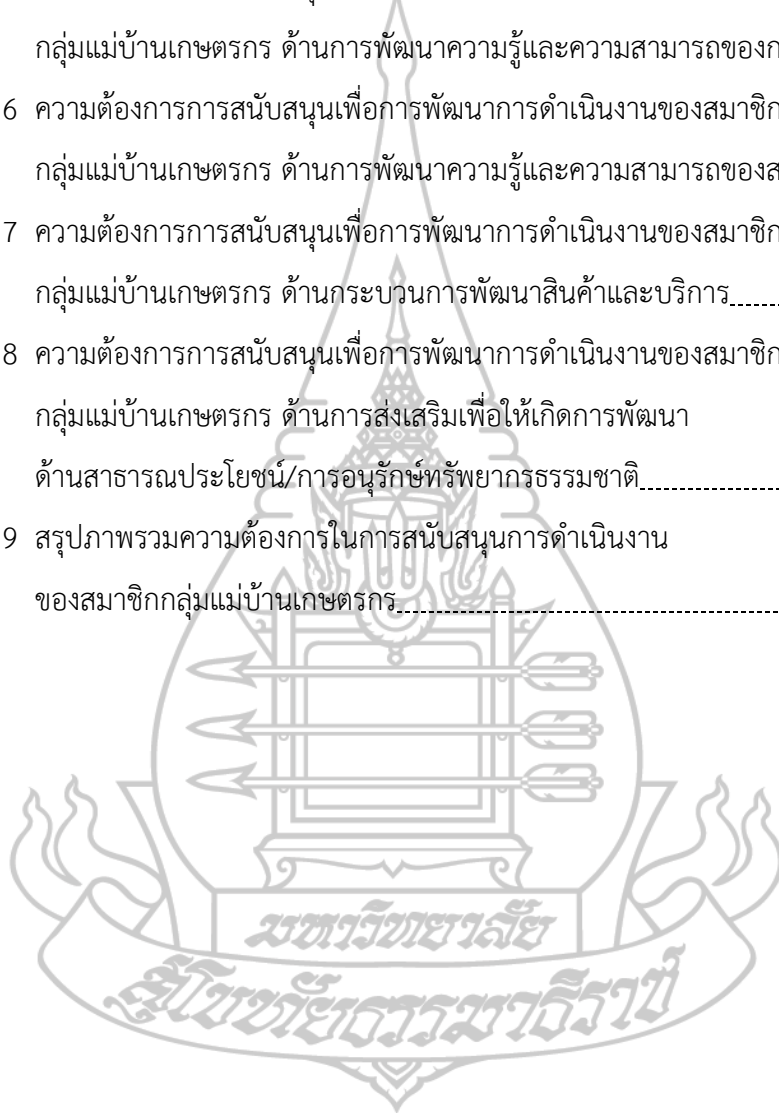
ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิก	
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	48
ตอนที่ 2 การดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	57
ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	62
ตอนที่ 4 ปัญหาการดำเนินงานและความต้องการการสนับสนุน	
เพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	65
ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	80
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	85
สรุปการวิจัย	85
อภิปรายผล	92
ข้อเสนอแนะ	101
บรรณานุกรม	103
ภาคผนวก	107
ก เครื่องมือการวิจัย	108
ข ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย.....	124
ประวัติผู้วิจัย	126

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 จำนวนครัวเรือนและประชากรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	6
ตารางที่ 2.2 การประกอบอาชีพการเกษตรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	7
ตารางที่ 2.3 รายได้และรายจ่ายของประชาชนในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก.....	7
ตารางที่ 2.4 กลุ่ม/สถาบันเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก.....	8
ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ใช้ในการศึกษา.....	41
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	49
ตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	51
ตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	53
ตารางที่ 4.4 การดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม.....	57
ตารางที่ 4.5 การดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการบริหารทุน และทรัพยากร.....	59
ตารางที่ 4.6 การดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการพัฒนาความรู้ ความสามารถของสมาชิก.....	60
ตารางที่ 4.7 การดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านกระบวนการ พัฒนาสินค้าและบริการ.....	61
ตารางที่ 4.8 การดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านสาธารณสุขประโยชน์/ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	62
ตารางที่ 4.9 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	63
ตารางที่ 4.10 ปัญหาการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	66
ตารางที่ 4.11 สรุปภาพรวมปัญหาในการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	70
ตารางที่ 4.12 ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม	71
ตารางที่ 4.13 ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่ม	72

ตารางที่ 4.14	ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านการส่งเสริม/พัฒนาการบริหารทุนและ ทรัพยากรของกลุ่ม	74
ตารางที่ 4.15	ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการพัฒนาความรู้และความสามารถของกรรมการ.....	75
ตารางที่ 4.16	ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก.....	76
ตารางที่ 4.17	ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านกระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ.....	77
ตารางที่ 4.18	ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนา ด้านสาธารณสุข/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ.....	78
ตารางที่ 4.19	สรุปภาพรวมความต้องการในการสนับสนุนการดำเนินงาน ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	79

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 4.1 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	84

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนประกอบอาชีพการเกษตรเป็นพื้นฐาน และในสถานการณ์ปัจจุบันภาคเกษตรกรรมมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเป็นพื้นฐานของการพัฒนาภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ และสังคมไทยในชนบท สตรีในภาคการเกษตรปัจจุบันถือว่า มีบทบาทและ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งมีส่วนช่วยในการผลิตทาง การเกษตร การแปรรูปสินค้าทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้น เพื่อเพิ่มรายได้ในครอบครัว เป็นการแบ่งเบา ภาระของหัวหน้าครอบครัว ส่งผลให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นสถาบันเกษตรกรภายใต้การดูแลส่งเสริมสนับสนุนของ กรมส่งเสริมการเกษตร มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2513 ซึ่งในปี พ.ศ.2566 มีการจดทะเบียนเป็นกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร จำนวน 10,088 กลุ่ม มีสมาชิก 98,800 คนทั่วประเทศ (ฐานข้อมูลระบบองค์กรเกษตรกร (3ก), 2566) โดยส่งเสริมให้สตรีในภาคเกษตรในหมู่บ้าน/ตำบลเดียวกัน รวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรตามความสมัครใจ มีการบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการ เพื่อร่วมกันพัฒนา ยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นทั้ง 4 มิติ ได้แก่ ด้านคุณภาพชีวิต ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้าน สิ่งแวดล้อม พัฒนาเป็นผู้ประกอบการเกษตร มีความรู้ด้านการบริหารจัดการ มีการผลิตอย่างเป็น ระบบ สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ มีความรู้ด้านเทคนิคเกษตรในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของ ครอบครัวให้ดีขึ้น เพิ่มรายได้ให้ครอบครัว ช่วยกันแก้ไขปัญหาสังคม ตลอดจนการดูแลสิ่งแวดล้อม ชุมชนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563)

สำนักงานเกษตรอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เป็นหน่วยงานในสังกัด กรมส่งเสริมการเกษตร มีบทบาทในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน เกษตรกร และกลุ่ม เกษตรกรต่างๆ ในพื้นที่ และยังรับขึ้นทะเบียนให้แก่เกษตรกรที่มีความประสงค์ในจัดตั้งกลุ่ม ทั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น ในปัจจุบันมีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวนทั้งหมด 9 กลุ่ม (สำนักงานเกษตรอำเภอเนินมะปราง, 2566) โดยที่ผ่านมามีการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง ยังประสบปัญหา

และอุปสรรคในการดำเนินงานหลายด้าน ทั้งในด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านทุนและทรัพยากร ด้านการพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก ด้านการพัฒนาสินค้าและด้านสาธารณประโยชน์ อาทิเช่น การทำกิจกรรมกลุ่มที่ไม่ต่อเนื่อง ไม่มีตลาดรับรองสินค้า ขาดแคลนเงินทุน นอกจากนี้สมาชิกยังขาดความรู้และทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ไม่มีมาตรฐานรับรอง เป็นผลให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรยังไม่ประสบความสำเร็จมากเท่าที่ควร

ดังนั้นจึงควรศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จและยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานและความต้องการในการสนับสนุนการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- 2.5 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยใช้กรอบความคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยแสดงในกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำนวนทั้งหมด 9 กลุ่ม

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ปัญหาและความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาการวิจัยครอบคลุมระยะการเตรียมการวิจัย ระยะดำเนินการวิจัย และระยะสรุป รายงานผลการวิจัย ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2566 ถึง เดือนกรกฎาคม 2567 รวมระยะเวลา 10 เดือน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การรวมกลุ่มของสตรีที่ทำงานในภาคการเกษตร ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 9 กลุ่ม ทั้ง 7 ตำบล ได้แก่ ตำบลเนินมะปราง ตำบลไทรย้อย ตำบลบ้านม่วง ตำบลวังโพรง ตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก ตำบลชมพู และตำบลวังยาง

5.2 การดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง กิจกรรมที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต้องร่วมกันดำเนินงาน มีทั้งหมด 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการบริหารทุนและทรัพยากร ด้านการพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก ด้านกระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ ด้านสาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีทั้งหมด 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการลงทุน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

5.4 ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง ความต้องการในการสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม การพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่ม การส่งเสริม/พัฒนาการบริหารทุนและทรัพยากรของกลุ่ม การพัฒนาความรู้และความสามารถของกรรมการ การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ และการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านสาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.5 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารทุนและทรัพยากร การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ ด้านสาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สามารถนำผลวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อให้ยั่งยืนและมั่นคง

6.2 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สามารถนำผลงานวิจัยนี้ไปใช้ประกอบเป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกต่อไป

6.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประกอบเป็นแนวทางในการวางแผนการส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถาม ในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. บริบทพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
2. การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร
5. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทของพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

บริบทของอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย จำนวนครัวเรือนและประชากร สภาพทางเศรษฐกิจ และกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร ดังนี้ (กรมการปกครอง, (2566)

1.1 จำนวนครัวเรือนและประชากร

อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 22,000 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 57,060 คน เป็นชาย 28,272 คน และหญิง 28,788 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง และฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร, 2566) แสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 จำนวนครัวเรือนและประชากรอำเภออำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2566

ที่	ตำบล	ครัวเรือน ทั้งหมด	ครัวเรือน เกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
1.	เนินมะปราง	3,809	1,093	3,969	4,108	8,077
2.	ไทรย้อย	3,220	1,459	4,150	4,253	8,403

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ที่	ตำบล	ครัวเรือน ทั้งหมด	ครัวเรือน เกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
3.	บ้านมุง	2,686	916	3,422	3,467	6,889
4.	วังโพรง	2,945	1,187	3,465	3,542	7,007
5.	บ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก	3,154	1,128	3,847	4,052	7,899
6.	ชมพู่	5,089	2,117	6,622	6,464	13,086
7.	วังยาง	1,787	836	2,797	2,902	5,699
รวม		22,690	8,736	28,272	28,788	57,060

ที่มา กรมการปกครอง (2566)

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

1.2.1 ลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอเนินมะปราง มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก จำนวน 8,736 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 97.38 % และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน 222 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.62 % แสดงในตารางที่ 2.2 ตารางที่ 2.2 การประกอบอาชีพการเกษตรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

การประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
อาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	8,736	97.38
อาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	222	2.62

ที่มา กรมการปกครอง (2566)

1.2.2 รายได้และรายจ่ายของประชาชนเฉลี่ยต่อคนต่อปี ประชาชนในอำเภอเนินมะปราง มีรายได้เฉลี่ยต่อคน 76,294.93 บาท และรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนเฉลี่ย 146,300.96 บาท แสดงในตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 รายได้และรายจ่ายของประชาชนในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ที่	เทศบาล/อบต.	รายได้เฉลี่ยต่อคน (บาท)	รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน (บาท)
1.	เทศบาลตำบลเนินมะปราง	60,080.25	174,213.60
2.	เทศบาลตำบลไทรย้อย	75,225.00	198,378.85
3.	เทศบาลตำบลบ้านมุง	68,851.84	181,975.64
4.	บ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก	71,769.36	188,373.16

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ที่	เทศบาล/อบต.	รายได้เฉลี่ยต่อคน (บาท)	รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน (บาท)
5.	อบต.ชมพู่	80,164.48	210,694.24
6.	อบต.วังโพรง	87,267.31	233,519.83
7.	อบต.วังยาง	90,468.65	298,858.52
8.	อบต.เนินมะปราง	76,532.62	216,376.52
รวม		76,294.93	146,300.96

ที่มา สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก. (2566)

1.2.3 กลุ่ม/สถาบันเกษตรกร อำเภอเนินมะปราง มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ 9 กลุ่ม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 9 กลุ่ม กลุ่มยุวเกษตรกร 7 กลุ่ม และวิสาหกิจชุมชน 79 แห่ง แสดงในตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 กลุ่ม/สถาบันเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน	
	จำนวน	สมาชิก	จำนวน	สมาชิก	จำนวน	สมาชิก	จำนวน	สมาชิก
	กลุ่ม	(ราย)	(กลุ่ม)	(ราย)	(กลุ่ม)	(ราย)	(แห่ง)	(ราย)
เนินมะปราง	1	30	1	12	1	36	5	54
ชมพู่	1	10	1	20	1	25	14	200
วังโพรง	1	36	1	13	1	20	20	272
ไทรย้อย	1	20	3	103	1	20	16	210
วังยาง	-	-	1	10	1	24	9	125
บ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก	-	-	1	14	1	20	4	33
บ้านมุง	1	15	1	20	1	73	11	129
รวม	5	111	9	192	7	218	79	1,123

ที่มา สำนักงานเกษตรอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก. (2566)

สรุปได้ว่า จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับบริบทของอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย จำนวนครัวเรือนและประชากร สภาพทางเศรษฐกิจ และกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร สามารถนำไปกำหนดเป็นประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้ศึกษาการดำเนินงานของแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

2. การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีประเด็นที่ต้องกล่าวถึง ได้แก่ แนวคิดการดำเนินงานการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และสถานการณ์การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

2.1 แนวคิดการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563)

2.1.1 ประวัติการดำเนินงาน ความหมาย และประโยชน์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1) *ประวัติการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร* การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2510 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกรมส่งเสริมการเกษตรขึ้นในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ งานส่งเสริมและจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้โอนมาเป็นภารกิจของกองพัฒนาการบริหารงานเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร ต่อมาในปี พ.ศ. 2511 ภายใต้การดำเนินงานส่งเสริมวิชาเกษตรกรรมศาสตร์แก่แม่บ้านเกษตรกรและเยาวชนสตรีในกลุ่มชานา กรมการข้าว วิชาที่อบรมได้แก่อาหารโภชนาการ ตัดเย็บเสื้อผ้า และศิลปะประดิษฐ์ ที่ศูนย์ส่งเสริมกลุ่มชานา 4 ศูนย์ คือ ศูนย์อำเภอภินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ศูนย์อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา และศูนย์อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้งบประมาณช่วยเหลือจากเอโอดี สมาชิกที่ผ่านการอบรมรวมตัวกันจัดตั้งเป็น “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” ครั้งแรกปี พ.ศ. 2513 ที่หมู่บ้านปากา อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ และในปี พ.ศ. 2518 ได้จัดตั้ง “งานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” ขึ้นรับผิดชอบการดำเนินงาน โดยบรรจุเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรประจำอำเภอ และมีนโยบายส่งเสริมให้สตรีในภาคเกษตรรวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล

2) *ความหมายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร* กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง การรวมตัวกันของสตรีในภาคเกษตรในหมู่บ้านตำบลเดียวกันตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป และยื่นขอจดทะเบียนจัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ณ สำนักงานเกษตรอำเภอ ภายใต้หลักการดำเนินงานกลุ่ม คือ หลักการเรียนรู้ หลักการมีส่วนร่วม และหลักการพึ่งพาตนเอง มีการบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการกลุ่ม มีการเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่มโดยคณะกรรมการระดับตำบล อำเภอ จังหวัด เขต และระดับประเทศที่มาจากการเลือกตั้ง เพื่อรับความรู้ด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตรและนำไปปฏิบัติในครอบครัว รู้จักการทำงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วมพัฒนาการเกษตร พัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือนเกษตรกร พัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ และสร้างความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนและชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ภายใต้ความรับผิดชอบของกลุ่มพัฒนาแม่บ้านเกษตรกรและเคหกิจเกษตรกองพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร ได้กำหนดสัญลักษณ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไว้

3) *ประโยชน์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร* ได้แก่

- (1) ทำให้มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ ได้ผลดียิ่งขึ้น
- (2) ช่วยการตัดสินใจของแม่บ้านเกษตรกรและการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
- (3) ช่วยให้แม่บ้านเกษตรกรได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถสร้างสุขให้ครอบครัวชุมชน และสังคม
- (4) ได้รับความเชื่อถือจากองค์กรภาครัฐและเอกชนในฐานะองค์กรตัวแทน ของแม่บ้านเกษตรกรมากกว่าโดยลำพัง

2.1.2 การจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

- (1) เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่มใช้พลังความคิด กำลังกาย กำลังทรัพย์ และจิตใจในการปรับปรุง ยกกระดับฐานะของสังคมเกษตรให้ดีขึ้นทุกวิถีทาง
- (2) เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกร ซึ่งเป็นผู้ประกอบการเกษตรมีความรู้ด้านการผลิต การจัดการ สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ
- (3) เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกรมีความรู้ด้านเคหกิจเกษตร ในการปรับปรุง ความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น และเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว
- (4) เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรช่วยกันแก้ไขปัญหาสังคมและดูแลสิ่งแวดล้อมชุมชนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

2) นโยบายในการจัดตั้งกลุ่ม กรมส่งเสริมการเกษตรมีนโยบายส่งเสริมสตรีในภาคเกษตรรวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ให้ทำงานร่วมกันและเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายระดับ ตำบล อำเภอ และจังหวัด ในการเสริมสร้างเศรษฐกิจครัวเรือนเกษตรกร พัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม สามารถสร้างสุขให้ครอบครัวชุมชนสังคม

3) การดำเนินการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกิดขึ้นได้ 2 ทาง ได้แก่

(1) จัดตั้งโดยความริเริ่มของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ก. เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงานจัดการประชุมชี้แจงหัวหน้าครอบครัว แม่บ้านเกษตรกร และบุตรหลานของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรถึงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ข. แจกใบสมัครแก่ผู้สนใจ อธิบายวิธีการขอใบสมัครและให้เวลาอย่างน้อย 1 สัปดาห์ส่งใบสมัคร

ค. การประชุมครั้งต่อไป เป็นการประชุมเฉพาะผู้ส่งใบสมัครและผู้สนใจ เข้าร่วมประชุม และดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

(2) การจัดตั้งโดยความริเริ่มของแม่บ้านเกษตรกรเอง

ก. ผู้ริเริ่มจะจัดประชุมหารือกันเองเพื่อหยั่งเสียงกันก่อนว่าสมควรจะจัดตั้งกลุ่มขึ้น จึงแจ้งให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาช่วยประชุมชี้แจงรายละเอียดให้สมาชิกทราบอีกครั้งหนึ่ง

ข. เมื่อที่ประชุมตกลงใจจะจัดตั้งกลุ่มขึ้น ก็ให้เจ้าหน้าที่แจกใบสมัครและดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

4) ขั้นตอนและวิธีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

(1) แจกใบสมัครแก่ผู้สนใจ อธิบายวิธีการขอใบสมัคร ให้เวลาอย่างน้อย 1 สัปดาห์ เพื่อการตัดสินใจและกรอกใบสมัคร

(2) รวบรวมใบสมัคร และเรียกประชุมผู้ส่งใบสมัครและผู้สนใจ ทั้งนี้การจัดตั้งกลุ่มควรมีสมาชิก จำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน

(3) ตั้งชื่อกลุ่มตามความเห็นชอบของสมาชิก ให้ขึ้นต้นด้วยคำว่า “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” และอาจให้มีคำขวัญประจำกลุ่ม

(4) เจ้าหน้าที่อธิบายหลักและวิธีดำเนินงาน ความสำคัญของงานที่มีต่อท้องถิ่นกิจกรรม ที่สมาชิกจะเลือกทำได้ตามความต้องการและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและฐานะทางเศรษฐกิจ

(5) เลือกคณะกรรมการ ประกอบด้วย ตำแหน่งประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และประชาสัมพันธ์ โดยสมาชิกในกลุ่มเลือกกันเอง

(6) คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กรอกข้อมูลสมาชิกในทะเบียนสมาชิกกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร เพื่อเสนอขอจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจากสำนักงานเกษตรอำเภอ

(7) การรับรองการจัดตั้งกลุ่ม โดยให้นายอำเภอและเกษตรอำเภอลงนามใน หนังสือรับรอง แล้วมอบให้กลุ่มเก็บไว้เป็นหลักฐาน และสำเนา 1 ชุด เก็บไว้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ

(8) สำนักงานเกษตรอำเภอ รายงานการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไปยังจังหวัด เพื่อรายงานกรมส่งเสริมการเกษตร ตามระบบการจดทะเบียนและบันทึกข้อมูลสถาบันเกษตรกร ภายในวันที่ 31 ธันวาคม ของทุกปี

2.1.3 สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1) ระเบียบการสมัครสมาชิก

(1) เป็นสตรีในภาคเกษตร ภรรยาหรือบุตรหลานของเกษตรกร ถ้าเป็นโสดจะต้องมีอายุ 20 ปีขึ้นไปและไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร

(2) สมัครใจ ไม่มีการบังคับ เชื่อมั่นในพลังกลุ่มและเข้าใจวัตถุประสงค์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

(3) ผู้สมัครต้องกรอกแบบใบสมัครให้เรียบร้อย ยื่นต่อที่ปรึกษากลุ่ม (ถ้ามี) คณะกรรมการกลุ่มฯหรือเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการ

(4) ผู้สมัครทุกคนควรมีกิจกรรมเน้นหนักอย่างใดอย่างหนึ่งที่สนใจ เช่น การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ แปรรูปผลผลิตการเกษตร ตัดเย็บเสื้อผ้า ศิลปประดิษฐ์ หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และพัฒนาการครอบครัว

(5) ผู้สมัครต้องเข้าอบรมตามเวลาที่กำหนดและอาจจัดหาอุปกรณ์ในการฝึกหัดมาด้วยตนเอง เมื่อเข้ารับการอบรมวิชาการต่าง ๆ จากทางราชการ

(6) ผู้สมัครจะต้องร่วมมือร่วมใจ ทำให้กลุ่มมั่นคง ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆของกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ในการพัฒนาการประกอบอาชีพเพิ่มรายได้และปรับปรุงความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น

(7) ให้ความช่วยเหลือ และเผยแพร่ความรู้แก่ผู้อื่น

(8) ให้ความร่วมมือกับทางราชการในโอกาสอันสมควร

2) บทบาทและหน้าที่ของสมาชิก

(1) เข้าร่วมประชุมกลุ่มและแสดงความคิดเห็น

(2) ร่วมรู้ปัญหา รู้แผน/กิจกรรม เข้าประชุม ได้รับความรู้ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ปัญหาในการทำงานให้สำเร็จ

(3) เข้าใจบทบาทหน้าที่ของสมาชิกและคณะกรรมการ กฎระเบียบของกลุ่ม ตลอดจนวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่ม

(4) สมาชิกมีการพัฒนาตนเอง ใฝ่หาความรู้และถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อื่น

(5) กระตุ้นให้ผู้นำกลุ่มและเพื่อนสมาชิกปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เกิดประโยชน์แก่สังคมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

(6) ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง หรือขยายกิจกรรมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

(7) แนะนำเพื่อนบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกให้เห็นคุณค่าความสำคัญของการทำงานรวมกันเป็นกลุ่ม

(8) ปฏิบัติตามมติและข้อบังคับของกลุ่ม และให้ความร่วมมือกับราชการในโอกาสอันสมควร

(9) ไม่กระทำเรื่องที่เสื่อมเสียแก่กลุ่มและสมาชิก

2.1.4 คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ สมาชิกจำนวน 5 คน ซึ่งได้รับเลือกจากสมาชิกกลุ่มนั้น ๆ ให้เป็นตัวแทนในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีวาระดำรง

ตำแหน่ง 4 ปี ประกอบด้วย ตำแหน่งประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และประชาสัมพันธ์ บพบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการ ดังนี้

- 1) กระจายข้อมูลข่าวสารไปสู่สมาชิกและให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม
- 2) เป็นแกนนำกำหนดแผนงานโครงการของกลุ่ม ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของสมาชิก
- 3) เป็นผู้แทนของกลุ่มในการนำเสนอปัญหาความต้องการของสมาชิก และประสานกับภาคราชการ หรือเอกชน ให้เข้ามาสนับสนุนการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- 4) สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนและเพิ่มเงินทุนเพื่อพัฒนากิจกรรมของกลุ่ม ตลอดจนส่งเสริมด้านการตลาด

2.1.5 แนวทางการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1) การประเมินศักยภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

(1) การบริหารจัดการกลุ่ม หมายถึง ความสามารถของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการบริหารจัดการองค์กร ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายทิศทางของกลุ่ม มีแผนงานโครงการ มีโครงสร้างบทบาทหน้าที่ของกรรมการและสมาชิก มีการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับที่เป็นกรอบในการดำเนินงาน มีการประสานงานการสื่อสารภายในกลุ่มและหน่วยงานภาครัฐและเอกชน มีการจัดเก็บข้อมูล และมีการประเมินผลการดำเนินงาน

(2) การบริหารทุนและทรัพยากร หมายถึง ความสามารถของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการจัดหาทุนสำรอง จัดสรรทุนและทรัพยากร ได้เพียงพอกับแผนงาน โครงการกิจกรรมของกลุ่ม รวมทั้งมีกลไกในการควบคุมให้เกิดประสิทธิภาพและความโปร่งใส

(3) การพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก หมายถึง ความสามารถของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการพัฒนาความรู้ ความสามารถของสมาชิก การสร้างองค์ความรู้ของกลุ่มจากการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญากับเทคโนโลยีใหม่ สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ มีวิทยากร ให้ความรู้แก่สมาชิกและบุคคลภายนอก และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายความรู้กับกลุ่มอื่น ๆ

(4) กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ หมายถึง ความสามารถของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการจัดกระบวนการพัฒนาคุณภาพสินค้าและการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับการตลาด กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สินค้าได้รับการรับรองมาตรฐาน มีการเชื่อมโยงเครือข่ายสินค้าผลิตภัณฑ์กับกลุ่มอื่นๆ และมีการจัดการตลาด

(5) สาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการดำเนิน โครงการ/กิจกรรมที่ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกสาธารณประโยชน์เพื่อชุมชน มีกิจกรรมการผลิตที่เป็นมิตรกับ

สิ่งแวดล้อมและเอื้อต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการจัดกิจกรรมสาธารณสุขประโยชน์ในชุมชน

2) *ระดับการพัฒนาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและการจัดระดับกลุ่ม* (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ กลุ่มเรียนรู้ไปจนถึงกลุ่มเชิงธุรกิจ แบ่งได้ 3 ระดับ ได้แก่

กลุ่มปรับปรุง หรือเริ่มต้นรวมกลุ่มรับความรู้ นำไปปฏิบัติในครอบครัว ผู้นำไม่ชัดเจน การมีส่วนร่วมน้อย ขาดทรัพยากร หน่วยงานไม่สนใจ

กลุ่มปานกลาง พึ่งตนเองได้ระดับหนึ่ง ช่วยเหลือกันและกัน ผู้นำมีความสามารถ สมาชิกมีส่วนร่วมปานกลาง แสวงหาความช่วยเหลือจากภายนอก

กลุ่มระดับดี พึ่งตนเองได้ เป็นต้นแบบหรือแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีการเชื่อมโยงเครือข่าย ผู้นำเก่ง สมาชิกพึงพอใจ การมีส่วนร่วมสูง ได้รับการยอมรับ และการสนับสนุนจากหน่วยงาน/ชุมชน ใส่ใจสิ่งแวดล้อม

จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สามารถนำมากำหนดประเด็นในการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเนินมะปราง โดยผู้วิจัยได้นำความรู้เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมาเป็นส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา กรอบแนวคิด และเครื่องมือในการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกษตรกร

2.2 สถานการณ์การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก (สำนักงานเกษตรอำเภอเนินมะปราง, 2566)

การดำเนินงานส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของอำเภอเนินมะปราง โดยสำนักงานเกษตรอำเภอได้รับนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม และการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจากสำนักงานเกษตรจังหวัด โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้มอบนโยบายการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้แก่เกษตรตำบลให้มีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทุกตำบลในพื้นที่ตำบลที่ตนเองรับผิดชอบ และจะต้องมีการพัฒนากลุ่มที่มีศักยภาพให้เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ เพื่อเป็นกลไกในการจัดการเรียนรู้รวมถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ขยายผลสู่ชุมชน และและสร้างเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาให้องค์กรเกษตรกรมีความเข้มแข็ง และมีความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง

2.2.1 *ศักยภาพของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร* การดำเนินงานส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของอำเภอเนินมะปราง เริ่มมีการดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา และได้เริ่มดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร ประกอบกับการตื่นตัวของสตรีภาคการเกษตรที่ต้องการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อรองรับการพัฒนาอาชีพการเกษตร

การส่งเสริมด้านเคหกิจเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอเนินมะปราง ได้มีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนไว้ในทำเนียบกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ของอำเภอเนินมะปราง มีจำนวน 9 กลุ่ม มีจำนวนสมาชิก 192 คน และสามารถจัดระดับศักยภาพของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของอำเภอเนินมะปราง ได้ดังนี้

- 1) ระดับดี จำนวน 4 กลุ่ม
- 2) ระดับปานกลาง จำนวน 3 กลุ่ม
- 3) ระดับปรับปรุง จำนวน 2 กลุ่ม

โดยการประเมินศักยภาพของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดังกล่าวประเมินจากหมวดการดำเนินงาน ดังนี้ การบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารทุนและทรัพยากร การบริหารความรู้และความสามารถของสมาชิก กระบวนการพัฒนาสินค้าและกระบวนการ สาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.2.2 กิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง มีหลายกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่มีอยู่ในกลุ่มเกิดขึ้นจากการเสนอความต้องการของสมาชิกที่ผ่านความเห็นชอบในที่ประชุมกลุ่ม และมีมติให้มีกิจกรรมตามที่ได้มีสมาชิกเสนอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่ พื้นที่ที่เป็นที่ตั้งกลุ่ม และบางกิจกรรมก็ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ เอกชน และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งกิจกรรมต่างๆเหล่านี้ สามารถแยกประเภทกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดังนี้

- 1) **กิจกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร** เช่น ข้าวสาร, มะม่วงกวน, ซาลาเปามะม่วง, น้ำมะม่วง, ข้าวเกรียบมะม่วง, ซอสมะม่วง, พริกแกง, แปรรูปหน่อไม้, น้ำพริกแจ่วด้า, แยมมะม่วง และคุกกี้มะม่วง เป็นต้น
- 2) **กิจกรรมด้านหัตถกรรมเกษตร** เช่น เสื้อ ผ้าทอ ไม้กวาด กระติบข้าว หวด ตะกร้าพลาสติก และหมวก
- 3) **กิจกรรมด้านการเกษตร** เช่น เพาะเห็ดนางฟ้า เป็นต้น

กิจกรรมดังกล่าวข้างต้นนี้ เป็นกิจกรรมที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร่วมกันปฏิบัติ ทั้งที่เป็นโครงการ และกิจกรรมที่สมาชิกร่วมกันทำเอง โดยมีการแบ่งผลประโยชน์ตามมติที่ตกลงกันภายในกลุ่ม ซึ่งการดำเนินการที่ผ่านมา พบว่า กลุ่มยังขาดการบริหารจัดการ ขาดเงินทุนและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้กลุ่มยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สามารถนำมากำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เป็นคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารทุนและทรัพยากร การพัฒนาความรู้และ

ความสามารถของสมาชิก กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ และสาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร มีประเด็นที่ต้องกล่าวถึง ได้แก่ ความหมายการส่งเสริมการเกษตร รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร และวิธีการส่งเสริมการเกษตร และทฤษฎีการสื่อสาร ดังนี้

3.1 ความหมายการส่งเสริมการเกษตร

ผู้ที่ให้ความหมายแตกต่างกันไป ดังนี้

พงษ์ศักดิ์ อังกะสิทธิ์ (2561, น. 4-17) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง กระบวนการ พัฒนาทาง ด้านความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนา รายได้ เศรษฐกิจ ทำให้ครอบครัวเกษตรกร (Farmer Family) อยู่พอดีกินพอดี และมีความสุขอันเป็น ผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบท (Rural Community Development) ให้มีความมั่นคงและมั่งคั่งในที่สุด

ทำนอง สิงคาลวนิช (อ้างถึงในพงษ์ศักดิ์ อังกะสิทธิ์, 2561, น. 4-16) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า เป็นการถ่ายทอดหรือเผยแพร่บริการความรู้ และประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับการเกษตรไปสู่เกษตรกร ตลอดจนให้คำปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ เกษตรกรสามารถนำไปพิจารณาและปฏิบัติยังผลให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มรายได้

ดิเรก ฤกษ์หรรษา (อ้างถึงในพงษ์ศักดิ์ อังกะสิทธิ์ 2561) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า "การส่งเสริมการเกษตรเป็นกระบวนการในการให้การศึกษาของโรงเรียน รวมไปถึงบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและครอบครัว โดยบุคคลเป้าหมายสามารถเรียนรู้ โดยการกระทำด้วยตนเอง เพื่อให้บรรลุผลของการกินดีอยู่ดีของชุมชนโดยรวม ทั้งนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาประชาชนในชุมชน"

สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง กระบวนการพัฒนาทางด้านความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มาถ่ายทอดหรือเผยแพร่ให้กับเกษตรกร เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ส่งผลให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเกษตรกรมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น สามารถช่วยเหลือตนเองได้และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3.2 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร

Swanson (อ้างถึงในพงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์, 2561, น.4-37) ได้กล่าวถึงรูปแบบการส่งเสริมการเกษตร ไว้ดังนี้

3.2.1 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรโดยทั่วไป ได้แก่

1) การส่งเสริมรูปแบบอย่างเป็นทางการ เป็นการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในลักษณะวันต่อวัน เป็นปกติของการปฏิบัติตามระเบียบราชการเหมือนกันทั่วประเทศ เป้าหมายของการส่งเสริม เป็นการเพิ่มผลผลิต เพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตของเกษตรกร บริหารจัดการโดยรัฐบาลส่วนกลาง

2) การส่งเสริมในรูปแบบของการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน เพื่อมุ่งพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการเพิ่มผลผลิต มุ่งที่จะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมใกล้ชิดกับเกษตรกร โดยการเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำ และนำปัญหาไปสู่การแก้ไขอย่างเป็นระบบ

3) การส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาการเกษตรโดยสถาบันการศึกษา เป็นการส่งเสริมในรูปแบบของการดำเนินการโดยมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่มีหน้าที่ให้การศึกษาทางการเกษตร จะมีหน้าที่ความรับผิดชอบในงานส่งเสริมการเกษตร โดยมีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเกษตร

3.2.2 รูปแบบการส่งเสริมทางเลือก มี 6 รูปแบบ ดังนี้

1) การส่งเสริมมุ่งพัฒนาผลผลิตการเกษตรเฉพาะอย่าง การส่งเสริมในรูปแบบนี้เป็นการมุ่งการผลิตเป็นสำคัญ การส่งเสริมจะเน้นเทคโนโลยีการผลิตเพื่อผลผลิต การใช้ทรัพยากรนำเข้า การตลาด และราคาสินค้าเป็นเป้าหมายสำคัญ

2) การส่งเสริมการเกษตรแบบมีส่วนร่วม เป็นการส่งเสริมที่คาดว่าเกษตรกรจะมีภูมิปัญญาในการทำการเกษตรเกี่ยวกับการผลิตทางการเกษตร โดยเกษตรกรมีโอกาสได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากความรู้ใหม่ เพื่อผนวกเข้ากับสิ่งที่เขารู้แต่เดิมนั้น และความหวังว่าการส่งเสริมการเกษตรจะสำเร็จ และมีประสิทธิภาพได้โดยความร่วมมือของเกษตรกร

3) การส่งเสริมในรูปแบบของโครงการ เป็นการมุ่งที่จะดำเนินการส่งเสริมที่ต้องการเวลาที่รวดเร็วดำเนินการ โดยองค์กรของรัฐ การส่งเสริมจะไม่มุ่งเฉพาะผลกระทบต่อการผลิตหรือการพัฒนาเกษตรกรในชนบทในเวลาที่กำหนด และผลสำเร็จจะมุ่งไปยังการเสนอโครงการเข้าสู่การพัฒนาในพื้นที่เฉพาะตามเวลากำหนด ความสำเร็จของการส่งเสริมรูปแบบนี้สามารถวัดจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร การดำเนินงานสามารถขยายผลต่อเนื่องได้อย่างดี

4) การส่งเสริมในรูปแบบของการพัฒนาระบบฟาร์ม เป็นรูปแบบของการส่งเสริมที่มุ่งจะใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมกับเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย การวัดความสำเร็จสามารถดำเนินการวัดจากการยอมรับเทคโนโลยีและสามารถประยุกต์ใช้ได้ด้วยตนเอง

5) การส่งเสริมในรูปแบบของการร่วมรับผิดชอบในค่าใช้จ่าย การส่งเสริมรูปแบบนี้เป็นการคาดหวังว่าการดำเนินการส่งเสริม และถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาผลผลิต จะเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่นนั้น โดยสามารถจะตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นของเกษตรกรได้โดยค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจะเป็นภาระของท้องถิ่นในส่วนหนึ่งด้วย

6) การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแบบพันธะสัญญา การส่งเสริมในรูปแบบที่สามารถสร้างความมั่นใจต่อเกษตรกรผู้ผลิต และเอกชน โดยผู้ส่งเสริมจะเป็นฝ่ายเอกชน ที่สนับสนุนการผลิตแก่เกษตรกรผู้ผลิต ทั้งด้านเทคโนโลยีการผลิต การจัดการ และการรับซื้อผลผลิตที่มีคุณภาพตามที่กำหนด

3.3 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2561, น.4-41-51) ได้กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมการเกษตรไว้ว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตรว่า เป็นกระบวนการของการนำความรู้วิชาการและเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร เป็นลักษณะของการถ่ายทอด ซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นวิธีการสอนหรือฝึกอบรม วัตถุประสงค์มุ่งที่จะให้เกษตรกรสามารถสร้างความสนใจ ความรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จำเป็นต้องมีปัจจัยเงื่อนไขประกอบของแต่ละวิธีการ หรือจะเรียกว่าเทคนิควิธีก็ได้ และยังมีปัจจัยเกี่ยวกับผู้ถ่ายทอดหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมด้วย จึงจะสามารถวัดประสิทธิภาพของแต่ละวิธีได้

3.3.1 วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ ประกอบด้วย

1) วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล เป็นการส่งเสริมโดยให้เกษตรกรได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงเป็นรายบุคคล เกษตรกรมีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมโดยตรง ทำให้เกิดความสนใจเชื่อมั่น และเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วสามารถจำแนกได้ออกเป็นหลายวิธี ได้แก่

(1) การเยี่ยมไร่ นา และบ้านของเกษตรกร เป็นการส่งเสริมที่เจ้าหน้าที่จะไปพบปะรับฟังปัญหา และถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรถึงฟาร์มหรือไร่ นา โดยจะเห็นสภาพความเป็นจริงของเกษตรกร จะสามารถสร้างความคุ้นเคย ความเป็นกันเอง ความมั่นใจ โดยวิธีการนี้พบว่ามีประสิทธิภาพมาก

(2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน เพราะเกษตรกรมีความสนใจและเชื่อว่าเจ้าหน้าที่จะให้ข่าวสารหรือความรู้ได้ ดังนั้น ที่ตั้งสำนักงานสำนักงานในท้องถิ่น จึงควรอยู่ในพื้นที่เกษตรกร

(3) การติดต่อทางโทรศัพท์ จะสามารถช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว ลดเวลาและระยะทางในการติดต่อของนักส่งเสริมได้ดียิ่งขึ้น

(4) การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว ผู้รับการส่งเสริมอาจเขียนจดหมายถึงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเมื่อเกิดปัญหาและต้องการคำตอบ บางครั้งเจ้าหน้าที่ก็สามารถเขียนถึงผู้รับการส่งเสริมเพื่อแจ้งข่าวสาร ติดตามผลการส่งเสริม

(5) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ การพบเกษตรกรโดยบังเอิญตามถนนหรือในหมู่บ้าน เพื่อพูดคุยซักถามปัญหา การพบปะแบบนี้มีมากเจ้าหน้าที่จะต้องเตรียมพร้อมเสมอ

2) วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล ได้แก่

(1) การประชุมกลุ่ม เป็นวิธีการที่ช่วยในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ต่าง ๆ ระหว่างทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้เข้าประชุมได้มีโอกาสปรึกษาหารือ นำไปสู่การใช้ความคิดและการปฏิบัติร่วมกัน

(2) การฝึกอบรม เป็นวิธีการที่จะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้นๆ

(3) การสาธิต เป็นการส่งเสริมแบบกลุ่มที่ใช้การบรรยายประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียนรู้ "ได้ฟัง" และ "ได้เห็น" ไปพร้อมกัน

(4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นวิธีการส่งเสริมที่เพิ่มความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้รับการส่งเสริมได้เป็นอย่างดี เพราะผู้ร่วมศึกษาและดูงานจะมีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่นที่ได้ทำสำเร็จแล้ว ซึ่งมีผลในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ศึกษาดูงาน ได้ยอมรับสิ่งใหม่และนำไปปฏิบัติ

3) การส่งเสริมแบบมวลชน ได้แก่

(1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ เป็นสื่อที่ใช้ได้ดีในการส่งเสริม สามารถเผยแพร่ได้

(2) ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ เป็นแผ่นกระดาษที่มีความสวยงาม และมีข้อความง่าย ๆ สั้น กระชับ ผู้พบเห็นมองเห็นได้แต่ไกล สะดุดความสนใจให้สิ่งที่ควรทราบได้ทันที และชวนปฏิบัติ

(3) หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกเป็นประจำสม่ำเสมอ

(4) วิทยู เป็นสื่อมวลชนที่ให้ข่าวได้เร็วที่สุด และส่งข่าวแพร่กระจายได้ไกล และกว้างขวาง

(5) โทรทัศน์ ผู้ชมรายการสามารถฟังเสียงและเห็นภาพไปพร้อมกัน

(6) ภาพยนตร์ นับเป็นสื่อที่ใช้ได้ดีในการส่งเสริม อาจจัดภาพยนตร์ประเภทให้ความรื่นรมย์ ดึงดูดความสนใจ กระตุ้นให้คนร่วมกันจำนวนมากก่อน

(7) การจัดนิทรรศการ การใช้อุปกรณ์เพื่อการถ่ายทอด และเผยแพร่งาน เพื่อการศึกษาและโฆษณาต่อหมู่คนจำนวนมาก ประชาชนหมุนเวียนดูได้โดยไม่จำกัดเวลาและจำนวน

3.3.2 การส่งเสริมโดยอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ ได้แก่

1) การส่งเสริมโดยการเลือกการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว ใช้กับบุคคลเป้าหมาย ที่อยู่ไกลในที่กันดาร หรือจากติดต่อกับเจ้าหน้าที่

2) การส่งเสริมโดยเลือกเรื่องส่งเสริมหลาย ๆ เรื่อง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องพร้อมๆ กัน เหมาะกับกลุ่มบุคคลเป้าหมาย ที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นประจำ

3) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน การเข้าถึง แบบนี้เพื่อที่จะให้บุคคลเป้าหมายเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการเพิ่มรายได้โดยการลงทุนการผลิตต่ำสุด และได้กำไรมากที่สุดในการทำงานในบ้านและในฟาร์ม

4) การส่งเสริมโดยการเลือกท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเป็นเป้าหมายในลักษณะเฉพาะ เน้นเฉพาะพื้นที่ลักษณะของการผลิตและการเกษตรที่เฉพาะพื้นที่นั้น

3.3.3 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์ ได้แก่

1) การใช้ change agent ที่มีความรู้แบบกว้าง โดยถ่ายทอดแบบกว้าง ๆ หรือทั่วไป ไม่เป็นรายวิชาหรือเฉพาะอย่าง

2) การใช้ทีมนักวิชาการ กลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลงประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรที่เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เช่น พืช ปศุสัตว์ สัตว์ การจัดฟาร์ม เข้าไปในหมู่บ้านเป็นทีม

3) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร พัฒนาการ เข้าไปร่วมกันทำงานประสานงานกันในการพัฒนาการเกษตร

4) การใช้เจ้าหน้าที่เป็นสื่อมวลชน โดยการนำเอาสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น วิทยุ หรือสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ และอื่น ๆ มาเป็นตัวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

3.3.4 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเกณฑ์ ปัจจุบันวิวัฒนาการ

ของเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การพัฒนาคอมพิวเตอร์การสื่อสารทางไกล การใช้ระบบดาวเทียม และการวิวัฒนาการส่งข้อมูลผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ จะเพิ่มประสิทธิภาพการถ่ายทอดมากที่สุด และเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว โดยในปัจจุบันมีเทคโนโลยีสารสนเทศผ่านระบบ Internet และผ่าน โทรศัพท์มือถือ smart phone เป็นผลต่อการพัฒนาความรู้แก่เกษตรกรได้อย่างรวดเร็วเหมาะสมอีกด้วย โดยเฉพาะการจัดกลุ่มไลน์เฉพาะ อีเมลล์ และ Facebook เป็นต้น ที่สามารถจะส่งข่าวสารความรู้ และแนวทางปฏิบัติตามสถานการณ์และเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนได้ การส่งเสริมได้ทั้ง 2 ทาง โดยเฉพาะการส่งบทเรียนรู้ คำแนะนำ ปรัชญา และการดำเนินการทางการเกษตรผ่านคลิปประกอบ เสียงและการใช้การสื่อสารผ่านหน้าจอแบบโต้ตอบ ทำให้เกิดการพัฒนาการเกษตรสามารถ ดำเนินการอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

3.5 วิธีการส่งเสริมโดยอ้างอิงชุมชนเป็นเกณฑ์ เป็นลักษณะของการประสานหน่วยงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นลักษณะผสมผสานกันตามความต้องการและภูมิปัญญาของท้องถิ่น โดยจัดให้เป็นศูนย์ของการเรียนรู้ของเกษตรกรตลอดจนผู้สนใจในการพัฒนาเกษตรในลักษณะครบวงจร โดยเริ่มตั้งแต่ทรัพยากรการผลิต การลงทุน การผลิต การวิเคราะห์สภาวะการด้านการตลาด การใช้เทคโนโลยีการผลิต การดำเนินการผลิต การจัดการหลังเก็บเกี่ยว การจัดการผลผลิตสู่ตลาด และอุตสาหกรรมแปรรูป

สรุปได้ว่า จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรสามารถนำมากำหนดเป็นประเด็นเพื่อหาความต้องการในการสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม การพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่ม การส่งเสริม/พัฒนาการบริหารทุนและทรัพยากรของกลุ่ม การพัฒนาความรู้และความสามารถของกรรมการ การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก และการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านสาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ให้ตรงกับความต้องการ

4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร

ทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร มีประเด็นที่ต้องกล่าวถึง ได้แก่ ทฤษฎีการสื่อสาร และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ดังนี้

4.1 ทฤษฎีการสื่อสาร

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2565, น. 30) การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความรู้ความคิดระหว่างบุคคลโดยผ่านสื่อ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดการตอบสนองระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารตรงตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร ในที่นี้จะกล่าวถึง

4.1.1 การสื่อสารตามทฤษฎี SMCR ของเบอร์โล เบอร์โล (David K. Berlo) เป็นผู้คิดกระบวนการของการสื่อสารไว้ในลักษณะแบบจำลองการสื่อสาร ที่เรียกว่า S M C R Model ประกอบด้วย

1) ผู้ส่ง (source) ต้องเป็นผู้ที่มีทักษะ ความชำนาญในการสื่อสารโดยมีความสามารถในการเข้ารหัสข้อมูลข่าวสาร มีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับเพื่อผลในการสื่อสาร มีระดับความรู้ที่ดีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่งและควรจะมีสามารถในการปรับระดับของข้อมูลนั้นให้เหมาะสมและง่ายต่อระดับความรู้ของผู้รับ ตลอดจนพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผู้รับด้วย

2) *ข่าวสาร (message)* เกี่ยวข้องข้อมูลด้านเนื้อหา สัญลักษณ์และวิธีการส่งข่าวสาร

3) *สื่อหรือช่องทาง (channel)* หมายถึง วิธีการที่จะสื่อสารเพื่อให้ผู้รับได้รับข่าวสารข้อมูลโดยผ่านประสาทสัมผัส ทั้ง 5 หรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง คือ การได้ยิน การดูการสัมผัส การลิ้มรส หรือการได้กลิ่น

4) *ผู้รับ (receiver)* ต้องเป็นผู้มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถในการถอดรหัสข้อมูลข่าวสาร เป็นผู้ที่มีทัศนคติ และพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม เช่นเดียวกับผู้ส่ง จึงจะสามารถทำให้การสื่อสารนั้นบรรลุวัตถุประสงค์

4.1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อขีดความสามารถของผู้ส่งและผู้รับ ได้แก่

1) *ทักษะในการสื่อสาร (communication skills)* หมายถึง ทักษะซึ่งทั้งผู้ส่งและผู้รับ ควรจะมีความชำนาญในการส่งและการรับ เพื่อให้เกิดความเข้าใจกันได้อย่างถูกต้อง เช่น ผู้ส่งต้องมีความสามารถในการเข้ารหัสสาร มีการพูดโดยใช้ภาษาพูดที่ถูกต้อง ใช้คำพูดที่ชัดเจนฟังง่าย มีการแสดงสีหน้าหรือท่าทางที่เข้ากับการพูด ท่วงท่าของ ลีลาในการพูดเป็นจังหวะ น่าฟัง หรือการเขียนด้วยถ้อยคำสำนวนที่ถูกต้องสละสลวยน่าอ่าน เป็นต้น ส่วนผู้รับต้องมีความสามารถแปลความหมาย และมีทักษะเหมือนกันกับผู้ส่ง โดยมีทักษะการฟังที่ดี ฟังภาษาที่ผู้ส่งพูดมารู้เรื่อง หรือสามารถอ่านข้อความที่ส่งมานั้นได้

2) *ทัศนคติ (attitudes)* เป็นทัศนคติของผู้ส่งและผู้รับ ซึ่งจะมีผลต่อการสื่อสารถ้าผู้ส่งและผู้รับมีทัศนคติที่ดีต่อกันจะทำให้การสื่อสารได้ผลดี ทั้งนี้ เพราะทัศนคดีย่อมเกี่ยวข้องไปถึงการยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างผู้ส่งและผู้รับด้วย เช่น ถ้าผู้ฟังมีทัศนคติไม่ดีต่อผู้พูดก็จะฟังแล้วไม่เห็นชอบด้วย และมีความเห็นขัดแย้งในสิ่งที่พูดมานั้น หรือถ้าทั้งสองฝ่ายมีทัศนคติไม่ดีต่อกัน ท่าทางหรือน้ำเสียงในการพูดก็อาจจะห้วนห้าวไม่น่าฟัง แต่ถ้ามีทัศนคติที่ดีต่อกันแล้วมักจะพูดกันด้วยความไพเราะอ่อนหวานน่าฟัง เหล่านี้เป็นต้น

3) *ระดับความรู้ (knowledge levels)* ถ้าผู้ส่งและผู้รับมีระดับความรู้เท่าเทียมกัน ก็จะทำให้การสื่อสารนั้นลุล่วงไปด้วยดี แต่ถ้าหากความรู้ของผู้ส่งและผู้รับ มีระดับที่แตกต่างกัน ย่อมจะต้องมีการปรับปรุงความยากง่ายของข้อมูลที่จะส่งในเรื่องความยากง่ายของภาษาและถ้อยคำสำนวน ทั้งนี้เพื่อให้สะดวกและง่ายต่อความเข้าใจ

4) *ระบบสังคมและวัฒนธรรม (socio -culture systems)* ระบบสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละชาติ เป็นสิ่งที่มีส่วนกำหนดพฤติกรรมของประชาชนในประเทศนั้นๆ ซึ่งเกี่ยวข้องไปถึงขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติ สังคมและวัฒนธรรมในแต่ละชาติย่อมมีความแตกต่างกัน เช่น การให้ความเคารพต่อผู้อาวุโส หรือวัฒนธรรมการกินอยู่ ฯลฯ ดังนั้นในการติดต่อสื่อสารของบุคคลต่างชาติต่างภาษา จึงต้องมีการศึกษาถึงกฎข้อบังคับทางศาสนาของแต่ละศาสนาด้วย

สรุปได้ว่า จากทฤษฎีการสื่อสารที่กล่าวข้างต้น การส่งเสริมเกษตรกรจะต้องมีการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นระหว่างบุคคล โดยผ่านสื่อเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเกิดการตอบสนองระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารตรงตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร โดยที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารจะต้องมีทักษะความชำนาญ ทักษะที่ดี ความรู้ ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติ ในการสื่อสาร

4.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมีประเด็นที่ต้องกล่าวถึง ได้แก่ ความหมายของการมีส่วนร่วม การจำแนกประเภทการมีส่วนร่วม กระบวนการมีส่วนร่วม แนวทางสร้างการมีส่วนร่วม และประเภทของทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ดังนี้

4.2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม นักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้หลายด้านแตกต่างกันไป ซึ่งรวบรวมได้ ดังต่อไปนี้

ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์ (2551, น. 35) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลง การเห็นพ้องต้องกันนั้นจะมีมากพอจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการ กล่าวคือ ต้องเป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการ และเหตุผลที่คนมาร่วมปฏิบัติการได้จะต้องตระหนักว่าการปฏิบัติการทั้งหมดโดยกลุ่ม หรือในนามของกลุ่มหรือกระทำการผ่านองค์กร ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวที่ทำให้การปฏิบัติการบรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ

ชัชรี นฤทุม (2551, น. 5) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการ ที่ทำให้ชุมชนเกิดความรักและรับผิดชอบต่อท้องถิ่นของตน ทำให้ร่วมกันคิด ร่วมกันรวบรวมปัญหาและความจำเป็นที่ต้องพัฒนาร่วมกัน วิเคราะห์และตัดสินใจหาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ร่วมกันประเมินผลของการพัฒนาและร่วมกันรับผลของการพัฒนา ภายใต้หลักการประชาธิปไตยและการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้อย่างภาคภูมิใจ

บำเพ็ญ เขียวหวาน (2551, น. 6) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนหรือบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ตั้งแต่การร่วมศึกษาสถานการณ์ของตนเอง การวางแผน การปฏิบัติ การติดตามประเมินผล และการร่วมรับประโยชน์ ทำให้เกิดการพึ่งพาตนเอง และเกิดการพัฒนาทั้งในส่วนของตนเอง ชุมชน และสังคม กล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมมีจุดมุ่งหมายในการสร้างอำนาจ การเสริมศักยภาพ เพื่อให้งานพัฒนามีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชน สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มคนมีความเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลง โดยร่วมมือกันในการวิเคราะห์ปัญหาหาแนวทางในการแก้ปัญหา การวางแผน การปฏิบัติ การติดตามประเมินผล การร่วมรับประโยชน์ และรับสภาพถึงผลเสียที่เกิดขึ้น ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มคนมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีเกิดความเห็นด้วยในสิ่งเหล่านั้นร่วมกันจึงร่วมมือกันคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน ปฏิบัติงาน การติดตามประเมินผล และการร่วมรับประโยชน์ โดยมีส่วนร่วมตั้งเริ่มต้นกระบวนการจนจบกระบวนการ ทำให้กลุ่มเกิดความสำเร็จในการดำเนินงาน

4.2.2 กระบวนการมีส่วนร่วม บำเพ็ญ เขียวหวาน (2551, น. 95) กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1) **การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน** เป็นการกระตุ้นให้ชาวบ้านได้ร่วมกัน เรียนรู้สถานการณ์ชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมหรือข้อมูลด้านกายภาพ ชีวภาพ สังคม เศรษฐกิจ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน

2) **การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุและวางแผน** โดยมุ่งให้เกิดการ รวมกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็นในการวิเคราะห์ปัญหา กำหนดลำดับความสำคัญ กำหนด เป้าหมาย เพื่อการกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางในการดำเนินงานและทรัพยากรที่ต้องใช้ ผู้รับผิดชอบรวมทั้งแนวทางในการติดตามประเมินผล

3) **การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา** โดยการร่วมดำเนินการสนับสนุน ด้านแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ เงินทุนหรือการเข้าร่วมบริหารงาน การประสานงาน และดำเนินการ ขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากภายนอก

4) **การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนา** เพื่อให้ทราบถึง ปัญหาอุปสรรคต่างๆและร่วมกันดำเนินการหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมถึงบทเรียนจากการพัฒนาที่เกิดขึ้นได้ทันทีและระยะต่อไป

5) **การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา** เป็นการนำเอากิจกรรม มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคล กลุ่ม ชุมชน และสังคม เพื่อการแจกจ่ายผลประโยชน์การพัฒนาอย่างยุติธรรม รวมถึงเป็นการเพิ่มระดับการ พึ่งพาตนเอง

สรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในทุก กระบวนการ ตั้งแต่การศึกษาชุมชน การวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ การวางแผนการพัฒนา การมีส่วนร่วม ในดำเนินการพัฒนา การติดตามประเมินผล และการร่วมรับผลประโยชน์

4.2.3 แนวทางสร้างการมีส่วนร่วม มัทนา ไชยจิตย์ (2552, น.14-15) ได้เสนอ ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ดังนี้

1) **การจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)** สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน การ

จัดทัศนศึกษาดูงาน การเชิญผู้มีประสบการณ์มาให้ข้อคิดเห็น และแลกเปลี่ยนแนวคิดและประสบการณ์ การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่าง ๆ การลงมือปฏิบัติจริง และการถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนจะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

2) *การพัฒนาผู้นำและเครือข่าย* เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความรู้ หรือความสามารถที่มีอยู่ ช่วยให้ผู้นำสามารถริเริ่มกิจกรรม การแก้ไขปัญหา หรือกิจกรรมการพัฒนาได้ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชนจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างและชัดเจนขึ้น การสนับสนุนให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานร่วมกันของเครือข่าย สิ่งเหล่านี้จะส่งเสริมให้เกิดกระบวนการจัดการและจัดการองค์กรร่วมกันและเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้นำในด้านการสนับสนุนขององค์กร

4.2.6 ประเภทของทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (อ้างถึงในสุพรรณิ กันขัต, 2560, น. 9-10). ได้กล่าวสรุปถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม กล่าวพอสังเขปไว้ดังนี้

1) *ทฤษฎีการกระทำทางสังคม* ได้แก่

(1) *Max Weber* ได้ศึกษาเรื่องการกระทำของมนุษย์ โดยให้คำจำกัดความการกระทำว่า เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งที่เป็นแบบเปิดเผยและลับ ซึ่งบุคคลผู้กำหนดให้มีความหมายเป็นส่วนตัว การกระทำทางสังคม มี 4 ขั้นตอน คือ การกระทำที่มีเหตุผล การกระทำที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม การกระทำตามประเพณี และการกระทำที่แฝงไว้ด้วยความแค้นห้ำ

(2) *Person* ได้สร้างทฤษฎีการกระทำทางสังคมโดยอธิบายการกระทำของมนุษย์ว่าการกระทำใดๆ ของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ วัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับความคิดหรือความเชื่อ ความสนใจและระบบค่านิยมของบุคคล

(3) *Reader* นักสังคมวิทยา ได้อธิบายว่า การกระทำทางสังคมประกอบไปด้วยกลุ่มปัจจัยหลายประการไม่ได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง ซึ่งเหตุผลในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ที่เรียกว่าความเชื่อหรือความไม่เชื่อ โดยกล่าวว่า การกระทำของมนุษย์ในเรื่องใดก็ตามขึ้นอยู่กับเป้าหมาย ความเชื่อที่สืบทอดกันมา ค่านิยม มาตรฐานนิสัย และขนบธรรมเนียมประเพณี ความคาดหวัง ความผูกพัน แรงเสริม โอกาส ความสามารถ และการสนับสนุน

2) *ทฤษฎีการจูงใจ Maslow* ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจ ของการกระทำของมนุษย์ไว้หลายประการและได้อธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความต้องการพื้นฐาน ซึ่งเกิดขึ้นจากความพึงพอใจ ความต้องการเหล่านั้นถูกจัดลำดับชั้นของความต้องการจากน้อยไปหามาก

เมื่อความต้องการใดเกิดขึ้นแล้วไม่ได้รับการบำบัดเพียงพอ ความต้องการเหล่านั้นก็ยังคงอยู่และจะเป็นแรงขับที่มีพลังผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมโน้มไปทางที่จะบำบัดความต้องการเหล่านั้นอยู่เสมอ

3) ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม Second และ Backman ได้อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมว่า บุคคลจะเลือกสมาคมหนึ่งสมาคมใดหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับว่าเขาได้รับประโยชน์อะไร และจะต้องเสียอะไรและในที่สุดเขาจะเลือกเข้าสมาคมก็ต่อเมื่อผลที่ได้รับมากกว่าผลเสีย

4) ทฤษฎีการยอมรับ Roger และ Shoemaker ได้ศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับวิทยาการใหม่ของบุคคลจะต้องผ่านขั้นตอนต่างๆ 5 ขั้นตอน คือ

(1) *ขั้นการรับรู้* คือการที่บุคคลได้รับวิทยาการใหม่หรือความคิดใหม่เป็นครั้งแรก แต่ยังไม่มีความรู้อย่างแจ่มแจ้งในวิทยาการใหม่นั้น เป็นการรับรู้วิทยาการใหม่แต่ยังไม่แสวงหาข่าวสารเพิ่มเติม

(2) *ขั้นความสนใจ* เป็นระยะที่บุคคลเริ่มสนใจในความรู้ใหม่ และพยายามเสาะแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

(3) *ขั้นการประเมิน* เป็นระยะที่บุคคลคิดทบทวนไตร่ตรองถึงผลดีผลเสียของความรู้ใหม่อยู่ในใจก่อนที่จะทดลองทำหรือไม่ทำต่อไป

(4) *ขั้นการทดลอง* เป็นระยะที่บุคคลนำความรู้ใหม่ไปปฏิบัติในขนาดเล็กเป็นการทดลองเพื่อดูผลก่อนจะตัดสินใจยอมรับต่อไป

(5) *ขั้นยอมรับ* เป็นขั้นตอนที่บุคคลตกลงใจนำวิทยาการใหม่ไปปฏิบัติต่อไปอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการยอมรับผลการทดลองว่าใช้ได้ผล นอกจากนั้น Roger ยังได้ให้แนวคิดต่อไปอีกว่าจะมีปัจจัยอื่นๆ อีก 4 ประการที่มีผลต่ออัตราการยอมรับคือ

ก. แบบของการตัดสินใจยอมรับวิทยาการใหม่

ข. ช่องทางของการสื่อความรู้ ที่ใช้เป็นตัวแพร่กระจายวิทยาการใหม่ ซึ่งมีหน้าที่ต่างๆกันในกระบวนการตัดสินใจของผู้ยอมรับวิทยาการใหม่

ค. ลักษณะธรรมชาติของระบบสังคม

ง. ความเพียรพยายามของผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในการแพร่กระจายวิทยาการใหม่ที่มีผลต่ออัตราการยอมรับ

5) ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ คนเรามีความต้องการทางกายและใจ ถ้าคนมีขวัญดีผลการทำงานก็จะสูงตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็จะต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่างๆนั่นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างเจตคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอาไรต์เอาเปรียบให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน

เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนงานมีขวัญดีก็จะเกิดมีความสำนึกในการรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั่วไปในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคลและขวัญของกลุ่ม

6) ทฤษฎีสร้างความรู้สึกร่วมกัน ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าไปสู่การมีส่วนร่วมคือการสร้างความรู้สึกร่วมกันให้เกิดขึ้น ซึ่งหมายถึงความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือเน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์รวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัว พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดี ผูกพันต่อท้องถิ่น

7) ทฤษฎีการสร้างผู้นำ การสร้างผู้นำจะช่วยให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยของการรวมกลุ่มคน จูงใจคนไปยังเป้าหมาย โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน ผู้นำพลวัต คือเคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอและผู้นำทางไม่ดีคือไม่มีผลงานสร้างสรรค์ที่เรียกว่าผู้นำนิเสธ ผลของการใช้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงาน งานมีคุณภาพมีความคิดสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้วยดีนั่นเอง

8) ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือ เป็นวิธีหนึ่งที่ยั่งยืนเพราะใช้กฎหมายระเบียบแบบแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดที่ดีที่สุดในเรื่องการใช้การบริหารเพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจ ไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นร่วมกันของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วม สามารถนำมากำหนดประเด็นในการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ในประเด็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินกิจกรรม การลงทุนและการรับผลประโยชน์

5. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มีประเด็นที่ต้องกล่าวถึง ได้แก่ ความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบ ประเภทกลุ่ม พัฒนาการกลุ่มและการบริหารกลุ่มในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ดังนี้

5.1 ความหมายและความสำคัญของกลุ่มในงานส่งเสริมการเกษตร

5.1.1 ความหมายของกลุ่มเกษตรกร กลุ่มในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร หมายถึง การที่คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มารวมกันมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และมีพฤติกรรมตลอดจนการกระทำของแต่ละบุคคลเพื่อไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน เพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาในสิ่งที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและต่อชุมชน มีแนวปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ให้ถือปฏิบัติตามฐานะที่ถูกกำหนดภายในกลุ่ม และมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, 2565)

5.1.2 ความสำคัญของกลุ่มในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เป็นงานที่ให้บริการด้านความรู้และสนับสนุนเกษตรกรในการผลิตและดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองในการประกอบอาชีพเกษตรได้อย่างมั่นคง การที่จะทำให้การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร บรรลุเป้าหมายได้ จำเป็นต้องดำเนินการผ่านกระบวนการของกลุ่มของเกษตรกร หรือองค์กรและสถาบันเกษตรกรประเภทต่างๆ ในชุมชน ซึ่งเป็นเครื่องมือช่วยให้การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กลุ่มจึงมีความจำเป็นต่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรผ่านกลุ่มเป็นวิธีการที่ใช้ได้ดีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งกลุ่มจะช่วยนำพาให้สมาชิกและชุมชนไปสู่จุดหมายที่วางไว้ ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาสรุปความสำคัญของกลุ่มต่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรได้ ดังนี้

1) *เปิดมุมมองใหม่ๆ* ของสมาชิกที่มารวมกลุ่มกัน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทักษะ การทำงาน การวางตนในสังคม และสร้างความคิดที่จะทำให้เกษตรกรอยู่ร่วมกันอย่างสันติมากขึ้น

2) *เกิดพลังอำนาจในการคิดริเริ่ม และต่อรอง* การรวมกลุ่มกันทำให้เกิดพลังอำนาจในการคิดริเริ่มและต่อรอง ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อสมาชิกทางอ้อม เพราะเมื่อมีการรวมกลุ่มกันจะทำให้คนอื่นๆ ที่อยู่นอกกลุ่มเกิดความเกรงใจ ไม่กล้าที่จะเอาเปรียบสมาชิก การรวมกลุ่มของเกษตรกรเป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการพัฒนาชนบทที่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากถ้าไม่มีกลุ่มเกษตรกรแล้ว อำนาจต่อรองทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรก็จะไม่มีอำนาจการต่อรองในด้านต่างๆ ตามมา

3) *เป็นศูนย์กลางของการส่งเสริมพัฒนาแก่สมาชิก* เป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของสมาชิก ในการส่งเสริมอาชีพการเกษตรแก่ชุมชนเกษตร กลุ่มต่างๆ ที่มีในชุมชนเกษตรจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี เมื่อสมาชิกมีปัญหาในการทำอาชีพการเกษตร ซึ่งกลไกหนึ่งที่สนับสนุนให้เกษตรกร กลุ่มเกษตรกรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถไปสู่เป้าหมายการส่งเสริมการเกษตร ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรพร้อมๆ ไปกับการพัฒนาขีดความสามารถและเกิดประโยชน์สูงสุด

ต่อเกษตรกร นั่นคือ การนำเอากระบวนการจัดตั้งกลุ่ม การบริหาร และการจัดการกลุ่มในขั้นพื้นฐาน มาเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

4) *ช่วยรวบรวมและประสานความสามารถ* กลุ่มสามารถประสานให้ผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะในแต่ละด้านมารวมกันเพื่อสร้างความสำเร็จในงานต่างๆ ให้เกิดขึ้นสมาชิกสามารถเสริมจุดแข็งและชดเชยจุดอ่อนซึ่งกันและกัน

5) *สร้างการตัดสินใจร่วม* กลุ่มสามารถเป็นแหล่งกลางที่เอื้ออำนวยให้เกิดความเห็นหลากหลายทั้งที่ตรงกันและไม่ตรงกัน โดยสามารถใช้กลุ่มเป็นที่ยุติในการตัดสินใจของทุกฝ่าย ซึ่งเรียกว่า การตัดสินใจร่วมกัน

6) *เพิ่มโอกาสในการแก้ปัญหาแก่สมาชิกและกลุ่ม* การที่สมาชิกได้มีโอกาสพบปะกันในการประชุมกลุ่ม ทำให้ทราบถึงความสามารถของกันและกัน ทั้งในแง่ของความรู้และปัจจัยของกลุ่ม เช่น ปัจจัยด้านเงินทุนของกลุ่ม สมาชิกบางรายมีความจำเป็นต้องใช้เงินเพื่อการลงทุน แต่ยังขาดปัจจัยด้านทุน สมาชิกก็สามารถกู้เงินจากกลุ่มได้ เมื่อชำระคืนเข้ากลุ่มพร้อมดอกเบี้ย ทำให้ทุนนั้นไม่สูญหายแต่อกเงย พร้อมทั้งจะเปิดโอกาสให้สมาชิกคนอื่นๆ ได้ใช้ประโยชน์ในภายหลัง หรือการที่เกษตรกรสมาชิกจะสามารถร่วมกันควบคุมพื้นที่ และปริมาณผลผลิตให้อยู่ในปริมาณที่พอเหมาะกับความต้องการของตลาด

7) *ส่งเสริมการพัฒนาสมาชิกให้มีความรู้ ความสามารถมากขึ้น* ทั้งจากการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ระหว่างกันและกัน และการได้ทำงานร่วมกัน ความรู้ที่ว่านี้อาจมาจากสมาชิกคนใดคนหนึ่งที่มาพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในที่ประชุมกลุ่ม นอกจากนี้กลุ่มยังช่วยกระตุ้นให้สมาชิกตื่นตัวในการพัฒนาตนเอง ได้ข้อมูลที่จะเรียนรู้ด้วยตัวเองและเปรียบเทียบกับมาตรฐานหรือสมาชิกคนอื่น ทั้งนี้ในแง่ของการรับเทคโนโลยีหรือความรู้จากนักส่งเสริมการเกษตร ก็สามารถทำได้รวดเร็วยิ่งขึ้นกว่าการถ่ายทอดเป็นรายบุคคล ซึ่งทำได้ช้าและไม่ทั่วถึง

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การรวมกลุ่มของเกษตรกรมีความสำคัญต่อการส่งเสริมการและพัฒนาการเกษตร ทั้งต่อตัวเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มและหน่วยงานที่ทำงานกับกลุ่ม และถ้าได้ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานของกลุ่ม ฝึกอบรมผู้นำกลุ่มและเกษตรกร ให้เข้าใจถึงความสำคัญของการรวมตัวกัน เข้าใจถึงการบริหารงาน และเข้าจึงการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน ย่อมก่อให้เกิดความสำเร็จในการรวมกลุ่ม

5.2 องค์ประกอบและประเภทของกลุ่ม

5.2.1 *องค์ประกอบของกลุ่ม* องค์ประกอบสำคัญของกลุ่มในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย ได้แก่

1) *เป้าหมายของกลุ่มหรือความสนใจร่วมกัน* การรวมตัวของบุคคล มีพื้นฐานมาจากการที่สมาชิกหรือคนในชุมชนมีปัญหาหรือความต้องการบางอย่างที่คล้ายคลึงกัน เมื่อมา

รวมกันเป็นกลุ่ม จึงได้มีการกำหนดเป้าหมายและการดำเนินการบางอย่างร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาหรือสนองความต้องการของสมาชิกกลุ่ม

2) *สมาชิก* ซึ่งมีจำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป จนถึงขนาดเท่าใดก็ได้ แต่ความจำเป็นในการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาที่คล้ายคลึงกัน สมาชิกต้องมีคุณสมบัติบางอย่างที่คล้ายคลึงกัน มีความไว้วางใจกัน เชื่อมั่นและมั่นใจในตนเองและกลุ่ม และมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ที่จะประสานการทำงานกิจกรรมร่วมกันให้เกิดพลังในการพัฒนากลุ่มตามจุดมุ่งหมายของกลุ่ม

3) *ผู้นำและกรรมการกลุ่ม* ผู้นำมาและกรรมการกลุ่ม เป็นบุคคลที่เข้ามารับผิดชอบบริหารจัดการกลุ่ม ซึ่งมีความรู้ความสามารถ เป็นตัวแทนของสมาชิกที่อาจมาจากการเสนอตัวเองหรือการเลือกของสมาชิกให้เข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารจัดการกลุ่ม เช่น เป็นตัวแทนในการสะท้อนปัญหาและความต้องการของสมาชิกสู่สาธารณะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดโครงการพัฒนาหรือการเป็นตัวแทนสมาชิกในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งภายในและนอกชุมชน

4) *กฎระเบียบและแนวปฏิบัติของกลุ่ม* การอยู่ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มย่อมต้องมีการกำหนดข้อตกลง กฎระเบียบเพื่อเป็นแนวในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิก อันจะทำให้กลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างราบรื่น บรรลุเป้าหมายที่กลุ่มได้กำหนดไว้ ซึ่งกฎระเบียบที่ดีควรเป็นที่ยอมรับของสมาชิก

5) *การทำกิจกรรมกลุ่ม* สมาชิกที่มารวมกลุ่มกันจะต้องมีการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มที่กำหนดไว้ร่วมกัน การทำกิจกรรมร่วมกันสมาชิกจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและมีปฏิริยาโต้ตอบซึ่งกันและกัน และยังให้ความสำคัญต่อสมาชิกนั้นๆ ตามบทบาทและฐานะ

6) *ทุนของกลุ่ม* ประกอบด้วย ทุนที่เป็นตัวเงิน ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกลุ่มเช่นกัน เพราะกลุ่มจำเป็นต้องมีเงินทุนไว้ใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ เช่น การพัฒนากลุ่ม การช่วยเหลือสังคม การช่วยเหลือสมาชิกในด้านสวัสดิการต่างๆ มีความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายเงินทุนทั้งสิ้น แหล่งเงินทุนที่กลุ่มสามารถหาได้ อาจได้จากการระดมทุนจากสมาชิก การสร้างผลกำไรจากธุรกิจกลุ่ม เงินบริจาคหรือการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน หรือกู้ยืมจากแหล่งเงินทุน และทุนที่ไม่เป็นตัวเงิน ถือเป็นต้นทุนที่สำคัญของกลุ่มเช่นกัน ทุนที่ไม่เป็นตัวเงิน ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ ภูมิปัญญา หรือความรู้ของสมาชิกกลุ่มที่มีอยู่ ซึ่งกลุ่มสามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของกลุ่ม

5.2.2 ประเภทของกลุ่มในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม สามารถจัดหมวดหมู่การจำแนกประเภทของกลุ่มในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม ได้ ดังนี้

1) *กลุ่มที่เป็นทางการ* เป็นกลุ่มที่ตั้งขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง กลุ่มประเภทนี้จะมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ระเบียบแบบแผนที่แน่นอน มีกฎเกณฑ์แบ่งความรับผิดชอบกันเป็นสัดส่วน มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างเป็นทางการจำแนกเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่

(1) กลุ่มที่มีการจดทะเบียนกับภาครัฐ เป็นกลุ่มที่มีกฎหมาย กฎระเบียบรองรับ มีการจดทะเบียนกับภาครัฐ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณและการดำเนินการจากภาครัฐ บางส่วน ซึ่งการรวมกลุ่มที่เป็นทางการในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม ที่เป็นที่ยุ้จักกันคือการรวมตัวกันของเกษตรกร เป็นสหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน ที่ขึ้นทะเบียนกับการส่งเสริมการเกษตร

(2) กลุ่มที่ไม่มีการจดทะเบียนกับภาครัฐ แต่มีเจ้าหน้าที่เข้าไปดำเนินการจัดตั้งขึ้น มีโครงสร้างของกลุ่มแน่นอน เช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มเยาวชนเกษตรกร เป็นต้น กลุ่มทั้ง 2 ประเภทนี้อยู่ภายใต้ความดูแลของกรมส่งเสริมการเกษตร

2) *กลุ่มที่ไม่เป็นทางการ* เป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวของสมาชิกตามธรรมชาติ เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคน ไม่มีกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนหรือข้อบังคับที่ให้สมาชิกปฏิบัติตาม การเกิดกลุ่มลักษณะนี้จะเป็นไปตามความพอใจของแต่ละคน ซึ่งสมาชิกอาจมีความสนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยทั่วไปสมาชิกที่มารวมกลุ่มมักมีแนวความคิด ทักษะดี วิธีการปฏิบัติตลอดจนพฤติกรรมคล้ายๆกัน กลุ่มมักจะมีบรรทัดฐานซึ่งร่วมกันกำหนดขึ้นมาเอง มาเป็นกลไกกำกับพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคน

(1) กลุ่มที่มีโครงสร้างของกลุ่มแน่นอน เป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการที่มีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่ม โดยกำหนดตำแหน่งต่างๆ ในกลุ่มให้มีบทบาทการทำงาน ซึ่งได้แก่ ประธาน กรรมการ สมาชิก กลุ่มประเภทนี้พบในชุมชนเกษตร เช่น กลุ่มอาชีพทางการเกษตรต่างๆ เป็นต้น

(2) กลุ่มที่มีโครงสร้างของกลุ่มไม่ชัดเจน เป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวของสมาชิกตามธรรมชาติ มีจำนวนไม่มากนัก เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคน ซึ่งจะมารวมกันเมื่อมีความสนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน หรือมีปัญหาเช่นเดียวกัน เป็นการรวมกันเพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน

5.3 การพัฒนาการกลุ่มในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม

กลุ่มในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมที่ปรากฏในพื้นที่ เมื่อพิจารณาตามการก่อเกิด มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ กลุ่มที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นกลุ่มที่สมาชิกมีความต้องการมารวมกันเองเพื่อแก้ปัญหาที่ตนประสบอยู่ การเกิดกลุ่มประเภทนี้สืบเนื่องมาจากความต้องการของชาวบ้านเป็นทุนอยู่แล้ว จึงทำให้ง่ายต่อการรวมตัวกัน และกลุ่มที่เกิดจากการส่งเสริมให้เกิดขึ้นโดยนักส่งเสริม เป็นการก่อเกิดกลุ่มที่มาจากเริ่มต้นของนักส่งเสริมที่พยายามหาแนวทางในการ

แก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของเกษตรกร ซึ่งพอจะสรุปได้ว่าพัฒนาการของกลุ่มทั้ง 2 ประเภทนี้ได้ 4 ระยะด้วยกัน ดังนี้

ระยะที่ 1 เตรียมกลุ่ม เป็นระยะของการเตรียมการก่อนเกิดกลุ่ม ในระยะนี้ บุคคลแต่ละคนเริ่มที่จะเข้ามารวมตัวกันเป็นกลุ่ม โดยที่การรวมตัวกันยังไม่มีจุดประสงค์ร่วมกัน ไม่มีโครงสร้าง และลักษณะการทำงานของกลุ่มที่ชัดเจน โดยสมาชิกต่างจะมีการทดสอบพฤติกรรม การแสดงออก และปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อที่จะดูท่าที การยอมรับ การต่อต้าน และพยายามหาแนวทางในการรวมกลุ่มกัน ส่วนกลุ่มที่เกิดจากการจัดตั้งของนักส่งเสริมนั้น ในระยะนี้เป็นขั้นของการสร้างฐานของกลุ่ม ซึ่งนักส่งเสริมจะเข้าไปสร้างความคุ้นเคย การยอมรับและความไว้วางใจจากชุมชน และเกษตรกรโดยมีบทบาทในการสร้างความคุ้นเคยและไว้วางใจ นักส่งเสริมมีการเตรียมในเรื่องของการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนโดยตั้งปัญหาความต้องการของแต่ละครัวเรือนออกมาวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ และกระตุ้นปลุกจิตสำนึกให้กลุ่มเป้าหมายตระหนักถึงปัญหาและความต้องการร่วมกัน

ระยะที่ 2 ก่อตั้ง/ก่อเกิดกลุ่ม ระยะนี้สมาชิกจะมีการพัฒนาความสัมพันธ์ส่วนบุคคล มีการสร้างความเข้าใจร่วม ค่านิยม บรรทัดฐาน ความสามัคคีในหมู่คณะ กำหนดวัตถุประสงค์ ตลอดจนมีการจัดโครงสร้างของกลุ่ม โดยมีการกำหนดผู้นำ และวางแผนปฏิบัติที่เหมาะสม มีกฎระเบียบกติกา การแสวงหาทรัพยากร วางแผนพัฒนาและเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ ทั้งกลุ่มที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและกลุ่มจัดตั้ง จะมีการนำปัญหามาพูดคุยกันมากขึ้น เกิดความเห็นอกเห็นใจ มีการแบ่งปันความสุขทุกข์ ร่วมทั้งการให้ความช่วยเหลือกัน จนเพื่อนที่มีความทุกข์มีกำลังใจ นำไปสู่ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

ระยะที่ 3 การทำกิจกรรมกลุ่ม หรือปรับตัวดำรงอยู่ เมื่อกลุ่มมีการพัฒนาขึ้นตามลำดับจนกระทั่งสมาชิกมีความเข้าใจร่วมกันและมีความรู้สึกเป็นส่วนร่วมของกลุ่มแล้ว กลุ่มก็จะทำหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ มีการดำเนินกิจกรรมหรือขยายกิจกรรม

ระยะที่ 4 กลุ่มเข้มแข็งมีการขยายตัวของกลุ่ม ในระยะนี้ สมาชิกมีจำนวนมากขึ้น มีการสร้างความเข้าใจร่วมกัน มีการกระจายงานกิจกรรมให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เสริมสร้างและพัฒนาความสามารถสมาชิกกลุ่ม และขยายงานไปสู่กิจกรรมใหม่อื่นๆ มากขึ้น มีการเชื่อมโยงและขยายกิจกรรมไปสู่กิจกรรมที่เป็นประโยชน์และหลากหลายมากขึ้น สร้างพลังร่วมในการดำเนินการ มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกที่ต่อเนื่อง การทบทวนบทเรียนจากการดำเนินการ การประเมินผล และการประชาสัมพันธ์กลุ่ม

5.4 การบริหารกลุ่มในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

ในการบริหารกลุ่มนั้น ผู้นำและสมาชิกกลุ่มจัดเป็นผู้บริหารงานกลุ่ม เนื่องจากการบริหารงานกลุ่มเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มทุกคน ทั้งในการดำเนินงานและการตัดสินใจใน

กิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม โดยการบริหารงานกลุ่มเกี่ยวข้องกับการประสานการทำงานของบุคคลและทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ซึ่งต้องใช้ความพยายามของกลุ่มที่อยู่บนพื้นฐาน คือ เอื้อประโยชน์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ อาศัยบุคคลต่างๆ เป็นผู้ดำเนินการโดยใช้เทคนิควิธีต่างๆ และดำเนินการในกลุ่ม กระบวนการบริหารจะมีการทำกิจกรรมต่างๆ ทางการบริหารอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นวงจร อย่างไรก็ตามในการบริหารงานกลุ่มในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรมีกิจกรรมหลักๆ ที่ต้องดำเนินการ ดังนี้

5.4.1 การจัดองค์กรหรือโครงสร้างกลุ่ม ในการบริหารงานกลุ่มในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรจะต้องมีการออกแบบโครงสร้างของกลุ่ม ว่าประกอบไปด้วยองค์ประกอบใดบ้าง มีการแบ่งหน่วยงานย่อยออกเป็นหน่วยงานใดบ้าง มีจำนวนมากน้อยเพียงใด สมาชิกกลุ่มจะต้องมีการร่วมกันกำหนดให้ชัดเจน โดยคำนึงถึงเป้าหมายหลักของกลุ่ม ความสัมพันธ์ของคนในกลุ่มและทรัพยากรที่มีอยู่

5.4.2 การวางแผนกลุ่ม เป็นการกำหนดทิศทางของกลุ่ม ผู้บริหารกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม ต้องร่วมกันตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องทำร่วมกัน ทั้งนี้แผนกลุ่มต้องมาจากปัญหาและความสนใจของกลุ่ม ซึ่งการวางแผนนั้นจะต้องมีการกำหนดแผนหลายลักษณะ เช่น แผนการผลิต แผนการตลาด และแผนกิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น ทั้งนี้กลุ่มจะกำหนดแผนประเภทใดขึ้นกันกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และงบประมาณของกลุ่มว่าต้องการให้เกิดผลประการใดแก่กลุ่ม

5.4.3 ผู้นำ ผู้นำกลุ่มเป็นองค์ประกอบสำคัญของกลุ่ม ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของกลุ่ม ผู้นำจะต้องมีการติดตามให้คำแนะนำปรึกษา การทำกิจกรรมของกลุ่มกับสมาชิกที่รับผิดชอบโดยผู้นำกลุ่มควรดำเนินการในลักษณะของการเป็นผู้ร่วมงานมากกว่าการเป็นหัวหน้ากลุ่ม ซึ่งผู้นำกลุ่มต้องใช้ศิลปะในการบริหารงาน ทั้งด้านภาวะผู้นำ การตัดสินใจ การจูงใจ มนุษยสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร

5.4.4 การจัดคนทำงานในกลุ่ม เป็นเรื่องเกี่ยวกับการมอบหมายหน้าที่ ความรับผิดชอบให้กับสมาชิก เมื่อกำหนดโครงสร้างกลุ่มแล้ว แต่ละองค์ประกอบหรือแต่ละหน่วยงานย่อยในกลุ่มจะต้องมีการจัดคนเข้ามารับผิดชอบ โดยให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันดำเนินการ ทั้งนี้การจัดคนเข้าทำงานจะต้องพิจารณาตามความสมัครใจ ประสบการณ์ของสมาชิกแต่ละคน เป็นที่ยอมรับของสมาชิกกลุ่ม

5.4.5 การประสานงาน มีการประสานงานภายในเป็นการสื่อสารระหว่างผู้นำกับสมาชิกกลุ่ม ซึ่งมีความสำคัญในการช่วยให้เกิดการเข้าใจและร่วมมือกันมากขึ้น โดยส่งข่าวสารให้สมาชิกเข้าใจและเห็นว่าการกระจายผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นไปอย่างยุติธรรม การประสานงานใน

ระหว่างผู้แทนกลุ่ม เพื่อเข้าใจบทบาทและติดตามการทำงานตามระบบและขั้นตอนของกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีการวางระบบการประสานงานกับกลุ่มและหน่วยงานภายนอก

5.4.6 การบริหารการเงิน เพื่อให้มีเงินในการดำเนินงาน ควรมีการจัดการงบประมาณโดยการระดมทุนทั้งภายในและภายนอก เพื่อทำกิจกรรม โดยมีการระดมทุนจากภายใน ชุมชนก่อน เช่น การระดมทุนจากสมาชิก เมื่อขาดเหลือจึงค่อยแสวงหาจากภายนอก จะต้องมีการทำบัญชี การควบคุมการตรวจสอบ การรายงานทางการเงิน การคัดสรรผลกำไร การบริหารการเงินเพื่อเป็นหลักฐานให้สมาชิกเกิดความเข้าใจและไว้วางใจในการบริหารกลุ่ม

5.4.7 การติดตามและประเมินผล เป็นการควบคุมติดตามการดำเนินของกลุ่มว่าได้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ ทำให้ทราบความเป็นไปของการดำเนินงานกลุ่ม การประเมินผลกลุ่มสามารถทำได้ตลอดเวลาของการดำเนินงานกลุ่ม โดยกลุ่มจะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดผลของการดำเนินงานกลุ่มที่ชัดเจน ที่เป็นตัวบ่งบอกถึงผลของการดำเนินงานกลุ่มได้ อย่างไรก็ตามในการติดตามการประเมินผลกลุ่มนั้นต้องเป็นการติดตามประเมินผลที่เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม ในการประเมินผลกลุ่มอาจทำได้ 2 ระดับ คือ ระดับกิจกรรมซึ่งจะเลือกประเมินเฉพาะกิจกรรมที่สำคัญและระดับกลุ่ม เป็นการประเมินเพื่อทราบว่ากลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มมากน้อยเพียงใด

5.4.8 การขยายเครือข่าย ในการบริหารกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มนั้น จำเป็นจะต้องมีการขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มไปสู่กลุ่มและองค์กรต่างๆ ในชุมชนและนอกชุมชน ซึ่งจะพัฒนาต่อไปเป็นเครือข่ายการทำงานร่วมกัน

สรุปได้ว่า จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สามารถนำมากำหนดเป็นประเด็นเพื่อหาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ การบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารทุนและทรัพยากร การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ และสาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีความสัมพันธ์กับข้อมูลส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจ การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ความต้องการการสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ดังนี้

5.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

5.1.1 อายุ สุพัฒนา บุญแก้ว (2562, น.119) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดระนอง พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 50.20 ปี สอดคล้องกับ มัทนา คุณเอนก (2562, น. 61) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 51.29 ปี แตกต่างจาก ชีรดา เขียวแดง (2563, น. 63) ได้ศึกษาการส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ พบว่า มีอายุเฉลี่ย 43.38 ปี

5.1.2 ระดับการศึกษา พัฒนา บุญแก้ว (2562, น.119) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับ มัทนา คุณเอนก (2562, น. 61) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา แตกต่างกับ ชีรดา เขียวแดง (2563, น. 64) พบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

5.1.3 อาชีพหลัก มัทนา คุณเอนก (2562, น. 63) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการประกอบอาชีพครัวเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน สอดคล้อง อรพรรณ พานิก (2562, น. 107) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประกอบอาชีพทำสวนเป็นอาชีพหลัก และชีรดา เขียวแดง (2563, น. 64) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก แตกต่างจาก อรพรรณ ชุติวสิน (2562, น.92) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมด้านเคหกิจเกษตรสำหรับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก

5.1.4 อาชีพรอง มัทนา คุณเอนก (2562, น. 63) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไม่มีการประกอบอาชีพรอง แตกต่างจาก อรพรรณ ชุติวสิน (2562, น.92) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอาชีพรองประกอบอาชีพทำไร่ และชีรดา เขียวแดง (2563, น. 65) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอาชีพรองเป็นรับจ้างทั่วไป

5.2 สภาพทางสังคม

5.2.1 จำนวนสมาชิกในครอบครัว สุพัฒนา บุญแก้ว (2562, น.119) พบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัวของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เฉลี่ยอยู่ที่ 3.26 คน สอดคล้องกับ มัทนา คุณเอนก (2562, น. 64) พบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัวของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เฉลี่ยอยู่ที่ 3.53 คน และ ชีรดา เขียวแดง (2563, น. 64) พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.87 คน แตกต่างจาก อรพรรณ ชุติวสิน (2562, น.92) พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5.52 คน

5.2.2 ระยะเวลาการเป็นสมาชิก มัทนา คุณเอนก (2562, น. 61) พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเฉลี่ย 11.91 ปี สอดคล้องกับ อรพรรณ ชุติวสิน (2562,

น.92) พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มมีค่าเฉลี่ย 15.97 ปี แตกต่างจาก ชีรดา เขียวแดง (2563, น. 65) พบว่า ระยะเวลาที่เป็นคณะกรรมการและเป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 3.97 ปี

5.2.3 สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สุพัฒนา บุญแก้ว (2562, น.68) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นสมาชิกกลุ่ม สอดคล้องกับ ชีรดา เขียวแดง (2563, น. 66) พบว่า สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.2.4 การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น มัทนา คุณอนเนก (2562, น. 63) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ได้แก่ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มสตรีอาสาพัฒนา และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ แตกต่างจาก อรพรรณ ชุติวิน (2562, น.92) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกรร้อยละ 100 โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และชีรดา เขียวแดง (2563, น.66) พบว่า สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน

5.2.5 การดำรงตำแหน่งภายในชุมชน อรพรรณ พานิกร (2562, น. 107) ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งใดๆทางสังคม

5.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

5.3.1 พื้นที่ทำการเกษตร สุพัฒนา บุญแก้ว (2562, น.117) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีพื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 13.76 ไร่ สอดคล้องกับ มัทนา คุณอนเนก (2562, น. 63) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีพื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 14.12 ไร่ แตกต่างจาก อรพรรณ ชุติวิน (2562, น.92) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 24.08 ไร่

5.3.2 จำนวนแรงงานในครัวเรือน สุพัฒนา บุญแก้ว (2562, น.117) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.74 คน สอดคล้องกับ มัทนา คุณอนเนก (2562, น. 66) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.12 คน แตกต่างจาก ชีรดา เขียวแดง (2563, น. 64) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.75 คน

5.3.3 รายได้ในรายได้ในครัวเรือนทั้งหมด มัทนา คุณอนเนก (2562, น. 67) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีรายได้รวมครัวเรือน เฉลี่ย 270,687.12 บาทต่อปี สอดคล้องกับ ชีรดา เขียวแดง (2563, น. 113) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีรายได้ในครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ย 269,123.02 บาทต่อปี แตกต่างจากอรพรรณ พานิกร (2562, น. 107) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีรายได้รวมครัวเรือน เฉลี่ย 119,866.00 บาทต่อปี และอรพรรณ ชุติวิน (2562, น.92) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีรายได้ในครัวเรือน เฉลี่ย 102,769.23 บาทต่อปี

5.3.4 รายได้ในภาคเกษตร มัทนา คุณอนเนก (2562, น. 66) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีรายได้ของครอบครัวในภาคเกษตรเฉลี่ยปีละ 297,631.31 บาทต่อปี แตกต่างจาก อีรดา เขียวแดง (2563, น. 65) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีรายได้ครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 177,730.16 บาทต่อปี

5.3.5 รายได้นอกภาคเกษตร มัทนา คุณอนเนก (2562, น. 67) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 77,348.14 บาทต่อปี สอดคล้องกับ อีรดา เขียวแดง (2563, น. 65) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 91,392.86 บาทต่อปี

5.4 การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สุพัฒนา บุญแก้ว (2562, น. 74) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดระนอง พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก โดยดำเนินงานมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิกและองค์กร ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ และด้านการให้ความสำคัญกับชุมชน

มัทนา คุณอนเนก (2562, น. 119) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า ในด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการจัดการสินค้าหรือบริการ โดยมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มภายในจังหวัดเดียวกัน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด รองลงมา มีการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับการตลาดและมีการจัดการตลาดได้ด้วยตนเองและสามารถเข้าถึงลูกค้าเองได้ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรองมาตรฐาน เช่น มาตรฐาน มผช. อ.ย. มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

อีรดา เขียวแดง (2563, น. 87) ได้ศึกษาความเข้มแข็งในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการบริหารทุนและทรัพยากร อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านผลประโยชน์ต่อสมาชิก ด้านการให้ความสำคัญกับชุมชน ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ และด้านการพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิกและองค์กร ตามลำดับ

5.5 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

อรวรรณ พานิก (2562, น. 113) พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในระดับมาก ในการดำเนินกิจกรรมการลงทุน/การปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ตามลำดับ อยู่ใน

ระดับปานกลาง คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการวางแผนของสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

อรพรรณ ชุติวคิน (2562, น.92) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่ามีส่วนร่วมระดับปานกลาง ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการลงทุน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ

ธีรดา เขียวแดง (2563) พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า การปฏิบัติตามมติและข้อบังคับกลุ่มอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การนำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงครอบครัวและอาชีพ

5.6 ปัญหาและความต้องการการสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.6.1 ปัญหาในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร วีระวิทย์ พลวินิธิ (2556, น. 79) พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สุพัฒนา บุญแก้ว (2562) พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับน้อย โดยประเด็นปัญหาอันดับ 1 ได้แก่ ด้านการบริหารทุนและทรัพยากร อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิกและองค์กร และด้านการให้ความสำคัญกับชุมชน อยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

ธีรดา เขียวแดง (2563) พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยปัญหาด้านการจัดการสินค้าอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารทุนและทรัพยากร ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม และปัญหาด้านอื่นๆ ตามลำดับเป็นจำนวนมากและบรรจุเจ้าหน้าที่เข้ามาทดแทน ในตำแหน่งว่างดังกล่าว ทำให้การดำเนินงานส่งเสริม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไม่ต่อเนื่อง

5.6.2 ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จาริพร บุตรสระเกษ (2556, น. 74) ได้ศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอนาดัง จังหวัดเลย พบว่า ความต้องการในการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในภาพรวมมีความต้องการในการดำเนินงานมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และด้านการพัฒนาความรู้

ธีรดา เขียวแดง (2563, น.41) พบว่า ความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความต้องการโดยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมาก 6 ประเด็น โดยการสนับสนุนปัจจัยการผลิต รองลงมา การให้ความรู้เพื่อวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับตลาด การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงาน การอบรมให้ความรู้ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การสนับสนุนองค์ความรู้ในการยกระดับมาตรฐานสินค้า และการพัฒนาศักยภาพเพื่อเพิ่มกำลังการผลิต ตามลำดับ

5.7 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สุพัฒนา บุญแก้ว (2562, น.124) พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดระนอง จากการสนทนากลุ่ม (focus group) ได้แนวทางการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดระนอง ได้แก่ 1) การส่งเสริมกระบวนการกลุ่ม โดยให้สมาชิกกลุ่มมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และเป้าหมายกลุ่มร่วมกัน 2) การส่งเสริมการหาแหล่งทุนเพื่อพัฒนาให้กลุ่มมีผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานและผลิตได้อย่างต่อเนื่อง 3) การหาช่องทางการตลาดเพื่อจำหน่ายและประชาสัมพันธ์สินค้า โดยการบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาอย่างรอบด้าน

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นทั้งแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตำแหน่งในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ การดำรงตำแหน่งภายในชุมชน พื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้จากภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร ค่าใช้จ่ายของครอบครัว ผลตอบแทนจากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ปัญหาการดำเนินงานและความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ล้วนมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งผลการวิจัยเหล่านี้สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปรางให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย เป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้งหมดในอำเภอเนินมะปราง ปี พ.ศ. 2566 จำนวน 9 กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 192 คน (สำนักงานเกษตรอำเภอเนินมะปราง, 2566)

1.2. กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จากสูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของ Taro Yamane กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 130 คน ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ประชากรตัวอย่างหรือกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{192}{1 + 192 (0.05)^2} \\ &= 129.73 \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จะเท่ากับ 130 คน คิดเป็น 67.70 ของประชากรทั้งหมด

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง เนื่องจากจำนวนประชากรแต่ละกลุ่มมีจำนวนไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย โดยเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 130 คน ตาม

สัดส่วนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ซึ่งแยกเป็นรายกลุ่มได้ ดังนี้

$$n_1 = \frac{n \times N_1}{N}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด

N_1 = กลุ่มประชากรของแต่ละตำบล

n = กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

n_1 = ตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่จะจัดเก็บข้อมูล

ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ใช้ในการศึกษา

	ชื่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านผารังหมี	73	50
2	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านคลองซันบั้ง	19	13
3	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปผลไม้บ้านวังน้ำบ่อ	10	7
4	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านมุงเหนือ	21	14
5	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งนาดี	10	7
6	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเขาเขียว	13	9
7	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านเพ็ญฟ้า	14	9
8	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเนินดิน	12	8
9	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองอีป้อง	20	13
	รวม	192	130

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 องค์ประกอบของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามที่มีลักษณะแบบปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

2.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประกอบด้วย

1) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพรอง และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

2) สภาพทางสังคม ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ การดำรงตำแหน่งภายในชุมชน

3) สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ พื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้ในครัวเรือนทั้งหมด รายได้จากภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร ผลตอบแทนจากการดำเนินงานของกลุ่ม และค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพของครอบครัวแม่บ้านเกษตรกร

2.1.2 การดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารทุนและทรัพยากร การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ และสาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดคำตอบ 3 ตัวเลือก ได้แก่ ไม่เคยดำเนินกิจกรรม ดำเนินกิจกรรมบางครั้ง และดำเนินกิจกรรมเป็นประจำ

2.1.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การลงทุน และการรับผลประโยชน์ โดยกำหนดคำตอบการมีส่วนร่วม 3 ตัวเลือก ได้แก่ ไม่เคยเข้าร่วม เข้าร่วมบางครั้ง และเข้าร่วมเป็นประจำ

2.1.4 ปัญหาและความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1) **ปัญหาการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร** เป็นคำถามเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารทุนและทรัพยากร การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ และสาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2) **ความต้องการในการสนับสนุนการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร** เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม การพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่ม การส่งเสริม/พัฒนาการบริหารทุนและทรัพยากรของกลุ่ม การพัฒนาความรู้และความสามารถของ

กรรมการ การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก และการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนา
ด้านสาธารณสุขประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

โดยสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเลือกตอบตามแบบวัดมาตราส่วน
ประมาณค่า (rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับ ดังนี้

- 0 คะแนน หมายถึง ไม่มี
- 1 คะแนน หมายถึง ระดับน้อยที่สุด
- 2 คะแนน หมายถึง ระดับน้อย
- 3 คะแนน หมายถึง ระดับปานกลาง
- 4 คะแนน หมายถึง ระดับมาก
- 5 คะแนน หมายถึง ระดับมากที่สุด

2.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2.1 การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำกรวิจัย ที่
เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แล้วนำข้อมูลมาสร้างแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์
ของการวิจัย

2.2.2 การศึกษาแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ จากงานวิจัยของผู้ที่ทำงานวิจัย
เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.2.3 การจัดทำแบบสัมภาษณ์ จัดทำเครื่องมือวิจัยฉบับร่างตามกรอบตัวแปรของ
เครื่องมือที่กำหนดประเด็น กำหนดวิธีการตรวจคะแนนและสรุปผลการตอบ จัดทำคำชี้แจงในการ
ตอบข้อความ

2.2.4 การนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างส่งอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจแก้ไขเนื้อหาและ
การใช้ภาษา พิจารณาความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์

2.2.5 การแก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้ถูกต้อง นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำไป
ทดสอบหาความเชื่อถือของแบบสัมภาษณ์ และนำมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อ
ทำการวิจัยต่อไป

2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.3.1 การตรวจสอบความตรง (validity) เพื่อให้การวิจัย มีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัย
ได้นำแบบสัมภาษณ์ การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ให้
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสม และให้คำแนะนำแก้ไข โดยทำ
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ในการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (IOC) มีผู้ให้
ความหมาย ดังนี้

ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค์ (2557, น.42-43) การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นั้น ผู้เชี่ยวชาญจะตรวจสอบด้วยการเปรียบเทียบข้อความกับเนื้อหาที่จะวัด โดยที่ผู้วิจัยจัดทำแบบฟอร์มให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นต่อข้อความแต่ละข้อ โดยกำหนดคะแนนผลการพิจารณา ดังนี้

คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์/เนื้อหานั้น

คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์/เนื้อหานั้น

คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบไม่วัดจุดประสงค์/เนื้อหานั้น

แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความแต่ละข้อกับ จุดประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง -1 ถึง +1

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อความนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหาที่กำหนด แสดงว่า ข้อความข้อนั้นใช้ได้ แต่ถ้าค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ไปหาค่าความตรงได้ดังนี้ โดยผลการหาค่าความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (IOC) ตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตัดสินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค์มีค่าเท่ากับ 0.99 แสดงว่า ข้อความนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหา และข้อความข้อนั้นสามารถนำไปใช้ได้

2.3.2 การหาค่าความเที่ยง (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปทดลองสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 30 ราย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ตามวิธีการของ Cronbach's alpha โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งได้ผลการทดสอบดังนี้

ตอนที่ 4.1 ปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.916

ตอนที่ 4.2 ความต้องการในการสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.909

ซึ่งหมายความว่าแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นสำหรับงานวิจัยนี้มีค่าความเที่ยงได้ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ เพราะมีค่า α ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ถือว่า ข้อคำถามมีความเที่ยง (สุรินทร์ สีสังข์, 2561) จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์อีกครั้งก่อนที่จะนำไปใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป้าหมายในเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 130 คน ใช้ระยะเวลาระหว่างเดือนมกราคม 2567 - มีนาคม 2567 โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล 4 ขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีการเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 การกำหนดวัน เวลา และสถานที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีการกำหนดวัน เวลา และสถานที่เก็บข้อมูล รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูล

3.1.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการสัมภาษณ์ เช่น แบบสัมภาษณ์ปากกา และยานพาหนะในการเดินทางเข้าพื้นที่

3.2 ขั้นการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 แนะนำตัวผู้สัมภาษณ์ โดยแนะนำชื่อ นามสกุล และแจ้งว่าเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และสอบถามพูดคุยกับผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเองกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์อย่างไร และชี้แจงความสำคัญของงานวิจัยแก่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง สมบูรณ์ และครบถ้วน

3.2.3 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้สัมภาษณ์ตอบในประเด็นที่ต้องการถามทุกข้อตามลำดับ

3.3 บันทึกผลการสัมภาษณ์ ในขณะที่ให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการบันทึกผลการสัมภาษณ์ไปพร้อมกัน ซึ่งการบันทึกมีหลักปฏิบัติดังนี้ บันทึกผลทันทีระหว่างการสัมภาษณ์และบันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ

3.4 ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ ทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลพร้อมกล่าวขอบคุณเกษตรกรผู้ตอบแบบสัมภาษณ์และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาจัดหมวดหมู่และลงรหัส เพื่อประมวลผลและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: SD)

4.2 การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

4.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

4.4 ปัญหาและความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

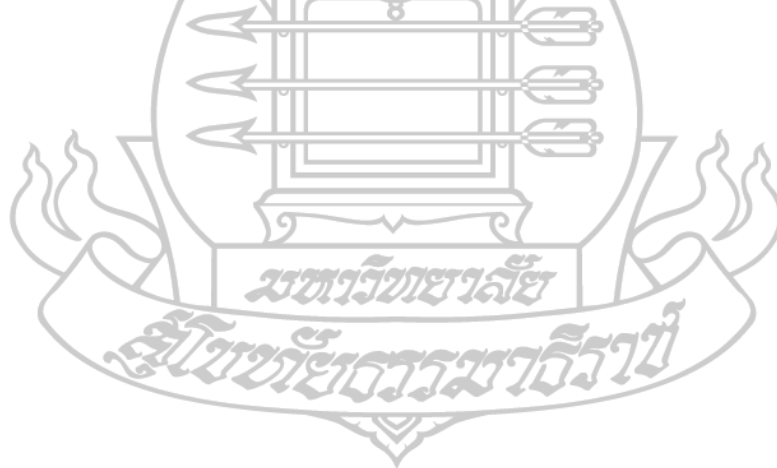
การแปลความหมายปัญหาและความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{5 - 1}{5} = 0.80 \end{aligned}$$

สำหรับการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยการดำเนินงานแบ่งออกเป็นช่วง ๆ ดังนี้

- ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ปัญหา/ความต้องการระดับน้อยที่สุด
- ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ปัญหา/ความต้องการระดับน้อย
- ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ปัญหา/ความต้องการระดับปานกลาง
- ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ปัญหา/ความต้องการระดับมาก
- ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ปัญหา/ความต้องการระดับมากที่สุด

4.5 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จุดแข็ง จุดอ่อน สภาพแวดล้อมภายนอก โอกาสและอุปสรรค โดยใช้ SWOT Analysis วิเคราะห์คำตอบที่ได้รับจากตอนที่ 1-4 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จัดทำเป็นยุทธศาสตร์โดยใช้ TOWS Matrix และกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอนีนะปรัง จังหวัดพิจิตร 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารทุนและทรัพยากร การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ และสาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากนั้นผู้วิจัยได้นำเสนอในการประชุมกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้อง โดยผู้เข้าร่วมการประชุมประกอบด้วย เกษตรอำเภอนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 9 คน รวมทั้งหมด 11 คน ตามประเด็นที่ครอบคลุม ที่ผู้วิจัยต้องการทราบข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ด้วย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการบรรยาย ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 2 การดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหาการดำเนินงานและความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลเกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพรอง และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลรายละเอียด ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n = 130

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	9	6.9
41 - 50	25	19.2
51 - 60	75	57.7
61 - 70	18	13.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 71	3	2.3
ต่ำสุด = 25 ปี สูงสุด = 79 ปี ค่าเฉลี่ย = 54.13 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.31 ปี		
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2	1.5
ประถมศึกษา	68	52.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	24	18.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	26	20.0
อนุปริญญา/ปวส.	4	3.1
ปริญญาตรี	6	4.6
อาชีพหลัก		
เกษตรกรกรรม	125	96.1
ค้าขาย	4	3.1
พนักงานหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ	1	0.8
อาชีพรอง		
ไม่มีอาชีพรอง	34	26.2
เกษตรกรกรรม	5	3.8
ค้าขาย	28	21.5
รับจ้างทั่วไป	63	48.5
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	20	15.4
3	33	25.4
4	32	24.6

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5	27	20.8
มากกว่าหรือเท่ากับ 6	18	13.8
ต่ำสุด = 1 คน สูงสุด = 9 คน ค่าเฉลี่ย = 4.02 คน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.62 คน		

n = 130

จากตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรผลการวิเคราะห์ ดังนี้

อายุ พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 57.7 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี รองลงมา ร้อยละ 19.2 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี ร้อยละ 13.9 มีอายุระหว่าง 61 - 70 ปี ร้อยละ 6.9 อายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี และร้อยละ 2.3 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 71 ปี ตามลำดับ โดยมีอายุต่ำสุด 25 ปี มีอายุสูงสุด 79 ปี และมีอายุเฉลี่ย 54.13 ปี

ระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 52.3 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 20.0 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. ร้อยละ 18.5 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 4.6 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 3.1 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. และร้อยละ 1.5 ไม่ได้เรียนหนังสือ ตามลำดับ

อาชีพหลัก พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 96.1 มีอาชีพเกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 3.1 มีอาชีพค้าขาย และร้อยละ 0.8 มีอาชีพพนักงานหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ตามลำดับ

อาชีพรอง พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 48.5 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป รองลงมา ร้อยละ 26.2 ไม่มีอาชีพรอง ร้อยละ 21.5 มีอาชีพค้าขาย และร้อยละ 3.8 อาชีพเกษตรกรตามลำดับ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 25.4 สมาชิกในครัวเรือน 3 คน รองลงมา ร้อยละ 24.6 มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน ร้อยละ 20.8 มีสมาชิกในครัวเรือน 5 คน ร้อยละ 15.4 มีสมาชิกในครัวเรือน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 คน และร้อยละ 13.8 มีสมาชิกในครัวเรือน มากกว่าหรือเท่ากับ 6 ตามลำดับ โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 9 คน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.02 คน

1.2 สภาพทางสังคม

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีสภาพทางสังคมเกี่ยวกับ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม สถานสภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ การดำรงตำแหน่งภายในชุมชน ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏผลรายละเอียด ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n = 130

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5	53	40.8
6 – 10	21	16.1
11 – 15	8	6.2
16 – 20	30	23.1
มากกว่าหรือเท่ากับ 21	18	13.8
ต่ำสุด = 2 ปี สูงสุด = 22 ปี ค่าเฉลี่ย = 10.78 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 7.09 ปี		
สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		
ประธาน	9	6.9
รองประธาน	8	6.2
เลขานุการ	6	4.6
เหรัญญิก	8	6.2
ประชาสัมพันธ์	7	5.4
กรรมการ	13	10.0
สมาชิกกลุ่ม	79	60.7
การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
วิสาหกิจชุมชน	99	76.2
OTOP	85	65.4
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	73	56.2
กลุ่มลูกค้า ธกส.	69	53.1
กลุ่มเกษตรกร	50	38.5
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	46	35.4
สหกรณ์การเกษตร	19	14.6
กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	17	13.1

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
n = 130		
การดำรงตำแหน่งภายในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่มีตำแหน่งในชุมชน	74	56.9
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	40	30.8
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	10	7.7
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)	8	6.2
ผู้ใหญ่บ้าน	3	2.3
สมาชิก อบต./สท.	2	1.5

จากตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผลการวิเคราะห์
ดังนี้

ระยะเวลาการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 40.8 เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี รองลงมา ร้อยละ 23.1 เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 16 – 20 ปี ร้อยละ 16.1 เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 6 – 10 ปี ร้อยละ 13.8 เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มากกว่าหรือเท่ากับ 21 ปี และร้อยละ 6.2 เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 11 – 15 ปี ตามลำดับ โดยมีระยะเวลาเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่ำสุด 2 ปี สูงสุด 22 ปี และระยะเวลาเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเฉลี่ย 10.78 ปี

สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 60.7 มีสถานภาพเป็นสมาชิก รองลงมา ร้อยละ 10.0 มีสถานภาพเป็นกรรมการ ร้อยละ 6.9 สถานภาพเป็นประธาน ร้อยละ 6.2 มีสถานภาพเป็นรองประธานและเหรัญญิก ร้อยละ 5.4 สถานภาพเป็นประชาสัมพันธ์และร้อยละ 4.6 มีสถานภาพเป็นเลขานุการ ตามลำดับ

การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 76.2 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน รองลงมา ร้อยละ 65.4 เป็นสมาชิก OTOP ร้อยละ 56.2 เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 53.1 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. ร้อยละ 38.5 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 35.4 เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ร้อยละ 14.6 เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร และร้อยละ 13.1 เป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ตามลำดับ

การดำรงตำแหน่งภายในชุมชน พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 56.9 ไม่มีตำแหน่งในชุมชน รองลงมา ร้อยละ 30.8 เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 7.7

เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 6.2 เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ร้อยละ 2.3 เป็นผู้ใหญ่บ้าน และร้อยละ 1.5 เป็นสมาชิก อบต./สท. ตามลำดับ

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีสภาพทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับ พื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้ในครัวเรือนทั้งหมด รายได้จากภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร ผลตอบแทนจากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพของครอบครัว ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏผลรายละเอียดดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n = 130		
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	37	28.5
11-20	38	29.2
21-30	24	18.5
31-40	15	11.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 41	16	12.3
ต่ำสุด = 1 ไร่ สูงสุด = 94 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 23.38 ไร่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 17.55 ไร่		
จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)		
1	11	8.5
2	71	54.6
3	28	21.6
4	15	11.5
5	5	3.8
ต่ำสุด = 1 คน สูงสุด = 5 คน ค่าเฉลี่ย = 2.48 คน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.94 คน		
รายได้ในครัวเรือนทั้งหมด (บาท/ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000	25	19.2
100,001 - 200,000	48	36.9
200,001 - 300,000	34	26.2

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 130		
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
300,001 - 400,000	8	6.2
มากกว่าหรือเท่ากับ 400,001	15	11.5
ต่ำสุด = 50,000 บาท/ปี สูงสุด = 1,320,000 บาท/ปี		
ค่าเฉลี่ย = 223,960.00 บาท/ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 156,865.67 บาท/ปี		
รายได้จากภาคการเกษตร (บาท/ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	26	20.0
50,001 - 150,000	65	50.0
150,001 - 250,000	22	16.9
250,001 - 350,000	6	4.6
มากกว่าหรือเท่ากับ 350,001	11	8.5
ต่ำสุด = 30,000 บาท/ปี สูงสุด = 1,200,000 บาท/ปี		
ค่าเฉลี่ย = 150,730.77 บาท/ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 147,859.56 บาท/ปี		
รายได้นอกภาคการเกษตร (บาท/ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	5	3.8
10,001 - 50,000	59	45.4
50,001 - 100,000	45	34.6
100,001 - 150,000	10	7.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 150,001	11	8.5
ต่ำสุด = 10,000 บาท/ปี สูงสุด = 250,000 บาท/ปี		
ค่าเฉลี่ย = 73,690.77 บาท/ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 53,765.01 บาท/ปี		
ผลตอบแทนจากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ค่าตอบแทนจากกิจกรรม	110	84.6
อบรมรับความรู้ การศึกษาดูงาน	107	82.3
เงินปันผล	67	51.5
ปัจจัยการผลิต	31	23.8

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
n = 130		
ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพของครอบครัว (บาท/ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	5	3.9
10,001 - 50,000	81	62.3
50,001 - 100,000	25	19.2
100,001 - 150,000	6	4.6
มากกว่าหรือเท่ากับ 150,001	13	10.0
ต่ำสุด = 8,000 บาท/ปี สูงสุด = 800,000 บาท/ปี ค่าเฉลี่ย = 71,072.31 บาท/ปี		
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 96,130.99 บาท/ปี		

จากตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

พื้นที่ทำการเกษตร พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 29.2 มีพื้นที่ทำการเกษตร 11-20 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 28.5 มีพื้นที่ทำการเกษตร น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ร้อยละ 18.5 มีพื้นที่ทำการเกษตร 21-30 ไร่ ร้อยละ 12.3 มีพื้นที่ทำการเกษตร มากกว่าหรือเท่ากับ 41 ไร่ และร้อยละ 11.5 มีพื้นที่ทำการเกษตร 31-40 ไร่ ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 94 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 23.38 ไร่

จำนวนแรงงานในครัวเรือน พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 54.6 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 2 คน รองลงมา ร้อยละ 21.6 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 3 คน ร้อยละ 11.5 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 4 คน ร้อยละ 8.5 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 1 คน และร้อยละ 3.8 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 5 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน สูงสุด 5 คน และมีจำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.48 คน

รายได้ในครัวเรือนทั้งหมด พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 36.9 มีรายได้ในครัวเรือนทั้งหมดอยู่ระหว่าง 100,001 - 200,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 26.2 มีรายได้ในครัวเรือนทั้งหมดอยู่ระหว่าง 200,001 - 300,000 บาท ร้อยละ 19.2 มีรายได้ในครัวเรือนทั้งหมด น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท ร้อยละ 11.5 มีรายได้ในครัวเรือนทั้งหมด มากกว่าหรือเท่ากับ 400,001 บาท และร้อยละ 6.2 มีรายได้ในครัวเรือนทั้งหมดอยู่ระหว่าง 300,001 - 400,000 บาท

ตามลำดับ โดยมีรายได้ในครัวเรือนทั้งหมดต่ำสุด 50,000 บาท/ปี สูงสุด 1,320,000 บาท/ปี และมีรายได้ในครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ย 223,960.00 บาท/ปี

รายได้จากภาคการเกษตร พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 50.0 มีรายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 50,001 - 150,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 20.0 มีรายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตร น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท ร้อยละ 16.9 มีรายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 150,001 - 250,000 บาท ร้อยละ 8.5 มีรายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตร มากกว่าหรือเท่ากับ 350,001 บาท และร้อยละ 4.6 มีรายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตร 250,001 - 350,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตรต่ำสุด 30,000 บาท/ปี สูงสุด 1,200,000 บาท/ปี และมีรายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตรเฉลี่ย 150,730.77 บาท/ปี

รายได้นอกภาคการเกษตร พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 45.4 มีรายได้ของครัวเรือนจากนอกภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 10,001 - 50,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 34.6 มีรายได้ของครัวเรือนจากนอกภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 50,001 - 100,000 บาท ร้อยละ 8.5 มีรายได้ของครัวเรือนจากนอกภาคการเกษตร มากกว่าหรือเท่ากับ 150,001 บาท ร้อยละ 7.7 มีรายได้ของครัวเรือนจากนอกภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 100,001 - 150,000 บาท และร้อยละ 3.8 มีรายได้ของครัวเรือนจากนอกภาคการเกษตร น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้ของครัวเรือนจากนอกภาคการเกษตรต่ำสุด 10,000 บาท/ปี สูงสุด 250,000 บาท/ปี และมีรายได้ของครัวเรือนจากนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 73,690.77 บาท/ปี

ผลตอบแทนจากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 84.6 มีค่าตอบแทนจากกิจกรรม รองลงมา ร้อยละ 82.3 มีการอบรม ได้รับความรู้ การศึกษาดูงาน ร้อยละ 51.5 มีเงินปันผล และร้อยละ 23.8 มีปัจจัยการผลิต ตามลำดับ

ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพของครอบครัว พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 62.3 มีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพของครอบครัวอยู่ระหว่าง 10,001 - 50,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 19.2 มีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพของครอบครัวอยู่ระหว่าง 50,001 - 100,000 บาท ร้อยละ 10.0 มีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพของครอบครัว มากกว่าหรือเท่ากับ 150,001 บาท ร้อยละ 4.6 มีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพของครอบครัวอยู่ระหว่าง 100,001 - 150,000 บาท และร้อยละ 3.9 มีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพของครอบครัว น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ตามลำดับ โดยมีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพของครอบครัวต่ำสุด 8,000 บาท/ปี สูงสุด 800,000 บาท/ปี และมีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพของครอบครัวเฉลี่ย 71,072.31 บาท/ปี

ตอนที่ 2 การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับ ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการบริหารทุนและทรัพยากร ด้านการพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก ด้านกระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ ด้านสาธารณประโยชน์/ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รายละเอียดดังตารางที่ 4.4 - 4.8

2.1 การบริหารจัดการกลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านการบริหารจัดการกลุ่ม

n = 130

ประเด็นการปฏิบัติ	ปฏิบัติเป็นประจำ		ปฏิบัติเป็นบางครั้ง		ไม่ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม โดยกรรมการและสมาชิกกำหนดปัญหาความต้องการร่วมกัน	54	41.5	76	58.5	0	0.0
2. การเลือกตั้งคณะกรรมการจากสมาชิก	102	78.5	28	21.5	0	0.0
3. การกำหนดโครงสร้างและการแบ่งหน้าที่ของกรรมการและสมาชิก	107	82.3	23	17.7	0	0.0
4. การกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับที่ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานของกลุ่ม	108	83.1	22	16.9	0	0.0
5. การประชุมกลุ่ม/ประชุมคณะกรรมการ ไม่น้อยกว่า 6 ครั้ง/ปี	73	56.2	52	40.0	5	3.8
6. การเข้าร่วมประชุมของสมาชิก ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70	110	84.6	20	15.4	0	0.0
7. การจัดเก็บข้อมูลของกลุ่มเป็นปัจจุบัน (ข้อมูลสมาชิก บันทึกการประชุม และข้อมูลสำคัญอื่น ๆ)	49	37.7	78	60.0	3	2.3

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 130

ประเด็นการปฏิบัติ	ปฏิบัติเป็นประจำ		ปฏิบัติเป็นบางครั้ง		ไม่ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
8. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐ/เอกชน เช่น งบประมาณ ความรู้ เป็นต้น	51	39.2	73	56.2	6	4.6
9. การประเมินผลการดำเนินงานโดยสมาชิก มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ	102	78.5	28	21.5	0	0.0
10. การจัดสรรผลประโยชน์หรือสวัสดิการ เป็นไปตามข้อตกลงและสมาชิกเห็นชอบ	105	80.8	20	15.4	5	3.8

จากตารางที่ 4.4 การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ผลการวิเคราะห์ พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มด้านการบริหารจัดการกลุ่ม เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า มีการปฏิบัติเป็นประจำ 7 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 84.6 การเข้าร่วมประชุมของสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 รองลงมา ร้อยละ 83.1 การกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับที่ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานของกลุ่ม ร้อยละ 82.3 การกำหนดโครงสร้างและการแบ่งหน้าที่ของกรรมการและสมาชิก ร้อยละ 80.8 การจัดสรรผลประโยชน์หรือสวัสดิการเป็นไปตามข้อตกลงและสมาชิกเห็นชอบ ร้อยละ 78.5 การเลือกตั้งคณะกรรมการจากสมาชิก และการประเมินผลการดำเนินงานโดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ และร้อยละ 56.2 การประชุมกลุ่ม/ประชุมคณะกรรมการ ไม่น้อยกว่า 6 ครั้ง/ปี ตามลำดับ และมีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 60.0 การจัดเก็บข้อมูลของกลุ่มเป็นปัจจุบัน (ข้อมูลสมาชิก บันทึกการประชุม และข้อมูลสำคัญอื่น ๆ) รองลงมา ร้อยละ 58.5 การจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มโดยกรรมการและสมาชิกกำหนดปัญหาความต้องการร่วมกัน และร้อยละ 56.2 การสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ/เอกชน เช่น งบประมาณ ความรู้ เป็นต้น ตามลำดับ

2.2 การบริหารทุนและทรัพยากร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านการบริหารทุนและทรัพยากร

n = 130

ประเด็นการปฏิบัติ	ปฏิบัติเป็นประจำ		ปฏิบัติเป็นบางครั้ง		ไม่ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การระดมทุน/จัดหาทุนและทรัพยากร ได้ครอบคลุมตามแผนการดำเนินงาน กลุ่ม	53	40.8	77	59.2	0	0.0
2. การมีเงินทุนหมุนเวียน	45	34.6	76	58.5	9	6.9
3. การออมเงินของกลุ่ม	51	39.2	67	51.5	12	9.2
4. การมีอาคาร/สถานที่ พร้อมวัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือ	47	36.2	74	56.9	9	6.9
5. การจัดทำบัญชีได้ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน	90	69.2	32	24.6	8	6.2
6. การตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงิน	88	67.7	34	26.2	8	6.2
7. การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและ ข้อมูล อื่น ๆ แก่สมาชิก	101	77.7	27	20.8	2	1.5

จากตารางที่ 4.5 การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านการบริหารทุนและทรัพยากร ผลการวิเคราะห์ พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มด้านการบริหารทุนและทรัพยากร เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่ามีการปฏิบัติเป็นประจำ 3 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 77.7 การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก รองลงมา ร้อยละ 69.2 การจัดทำบัญชีได้ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน ร้อยละ 67.7 การตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงิน ตามลำดับ และมีการปฏิบัติบางครั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 59.2 การระดมทุน/จัดหาทุนและทรัพยากรได้ครอบคลุมตามแผนการดำเนินงานของกลุ่ม ร้อยละ 58.5 การมีเงินทุนหมุนเวียน ร้อยละ 56.9 การมีอาคาร/สถานที่ พร้อมวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ และร้อยละ 51.5 การออมเงินของกลุ่ม ตามลำดับ

2.3 การพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก

n = 130

ประเด็นการปฏิบัติ	ปฏิบัติเป็นประจำ		ปฏิบัติเป็นบางครั้ง		ไม่ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การจัดกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก	59	45.4	71	54.6	0	0.0
2. การฝึกปฏิบัติทักษะทางการเกษตร/เคหกิจ อย่างต่อเนื่อง	51	39.2	79	60.8	0	0.0
3. การนำภูมิปัญญา/นวัตกรรม มาปรับใช้ในการดำเนินการของกลุ่ม	107	82.3	23	17.7	0	0.0
4. การเป็นแหล่งเรียนรู้ให้สมาชิกกลุ่มและบุคคลภายนอก	100	76.9	30	23.1	0	0.0
5. การเชิญวิทยากรด้านการเกษตร/การแปรรูป/บริหารกลุ่ม มาบรรยาย	47	36.2	83	63.8	0	0.0
6. การเชื่อมโยงเครือข่ายความรู้หรือกิจกรรมกลุ่มกับองค์กรภายนอก	102	78.5	26	20.0	2	1.5

จากตารางที่ 4.6 การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก ผลการวิเคราะห์ พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ด้านการพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่ามีการปฏิบัติเป็นประจำ 3 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 82.3 การนำภูมิปัญญา/นวัตกรรมมาปรับใช้ในการดำเนินการของกลุ่ม รองลงมา ร้อยละ 78.5 การเชื่อมโยงเครือข่ายความรู้หรือกิจกรรมกลุ่มกับองค์กรภายนอก ร้อยละ 76.9 การเป็นแหล่งเรียนรู้ให้สมาชิกกลุ่มและบุคคลภายนอก ตามลำดับ และมีการปฏิบัติบางครั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 63.8 การเชิญวิทยากรด้านการเกษตร/การแปรรูป/บริหารกลุ่มมาบรรยาย รองลงมา ร้อยละ 60.8 การฝึกปฏิบัติทักษะทางการเกษตร/เคหกิจ อย่างต่อเนื่อง และร้อยละ 54.6 การจัดกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก

2.4 กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านกระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ

n = 130

ประเด็นการปฏิบัติ	ปฏิบัติเป็นประจำ		ปฏิบัติเป็นบางครั้ง		ไม่ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับการตลาด	84	64.6	46	35.4	0	0.0
2. การนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้มากกว่าร้อยละ 70	100	76.9	30	23.1	0	0.0
3. การจัดการที่ลดต้นทุนในกระบวนการผลิต (ขั้นตอนการปฏิบัติงาน การขนย้าย การเก็บ การตรวจเช็ค)	91	70.0	39	30.0	0	0.0
4. การวิเคราะห์ข้อมูลสินค้า ต้นทุน กำไร ในการผลิต	79	60.8	51	39.2	0	0.0
5. การควบคุมคุณภาพสินค้า	84	64.6	45	34.6	1	0.8
6. สินค้าได้รับการรับรองมาตรฐาน	0	0.0	59	45.4	71	54.6
7. การเชื่อมโยงเครือข่ายสินค้า/ผลิตภัณฑ์กับกลุ่มอื่นๆ	91	70.0	37	28.5	2	1.5
8. การจัดการตลาดได้ด้วยตัวเอง ทำให้สามารถเข้าถึงลูกค้า	55	42.3	74	56.9	1	0.8

จากตารางที่ 4.7 การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านกระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ ผลการวิเคราะห์ พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ด้านกระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่ามีการปฏิบัติเป็นประจำ 6 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 76.9 การนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้มากกว่าร้อยละ 70 รองลงมา ร้อยละ 70.0 การจัดการที่ลดต้นทุนในกระบวนการผลิต (ขั้นตอนการปฏิบัติงาน การขนย้าย การเก็บ การตรวจเช็ค) และการเชื่อมโยงเครือข่ายสินค้า/ผลิตภัณฑ์กับกลุ่มอื่นๆ ร้อยละ 64.6 การวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับการตลาด และการควบคุมคุณภาพสินค้า และร้อยละ 60.8 การวิเคราะห์ข้อมูลสินค้า ต้นทุน กำไร ในการผลิต ตามลำดับ มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง 1 ประเด็น

ได้แก่ ร้อยละ 56.9 การจัดการตลาดได้ด้วยตัวเอง ทำให้สามารถเข้าถึงลูกค้าและไม่มี การปฏิบัติ
1 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 54.6 สินค้าได้รับการรับรองมาตรฐาน

2.5 สาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการวิเคราะห์
ข้อมูลแสดงในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านสาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

n = 130

ประเด็นการปฏิบัติ	ปฏิบัติ เป็นประจำ		ปฏิบัติ เป็นบางครั้ง		ไม่ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การปลูกฝังและสร้างจิตสำนึก สาธารณประโยชน์เพื่อชุมชน	114	87.7	16	12.3	0	0.0
2. กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม	117	90.0	13	10.0	0	0.0
3. การจัดกิจกรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อ ชุมชน/สังคม	119	91.5	11	8.5	0	0.0

จากตารางที่ 4.8 การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้าน
สาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการวิเคราะห์ พบว่า สมาชิก
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ด้านสาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่ามีการปฏิบัติเป็นประจำ
ทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 91.5 การจัดกิจกรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชน/สังคม รองลงมา ร้อยละ
90.0 กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และร้อยละ 87.7 การปลูกฝังและสร้างจิตสำนึก
สาธารณประโยชน์เพื่อชุมชน ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีการมีส่วนร่วม
เกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการวางแผนของกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม การมี

ส่วนร่วมในการลงทุนของกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกลุ่ม รายละเอียด
ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n = 130

ประเด็นการปฏิบัติ	ปฏิบัติ เป็นประจำ		ปฏิบัติ เป็นบางครั้ง		ไม่ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การวางแผนของกลุ่ม						
1.1 การวางแผนพัฒนาของกลุ่ม	97	74.6	30	23.1	3	2.3
1.2 การวางแผนการพัฒนาทักษะความรู้ของ สมาชิกกลุ่ม	88	67.7	42	32.3	0	0.0
1.3 การกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิก กลุ่ม	91	70.0	39	30.0	0	0.0
1.4 การวางแผนด้านการเงินของกลุ่ม	90	69.2	40	30.8	0	0.0
1.5 การวางแผนการผลิตสินค้า	74	56.9	56	43.1	0	0.0
1.6 การกำหนดต้นทุนการผลิตสินค้า	84	64.6	46	35.4	0	0.0
1.7 การวางแผนการแปรรูป/เพิ่มมูลค่า ผลผลิตการเกษตร	83	63.8	47	36.2	0	0.0
1.8 การวางแผนตรวจสอบคุณภาพ/พัฒนา คุณภาพสินค้า/มาตรฐานและบริการ	84	64.6	46	35.4	0	0.0
1.9 การวางแผนด้านการตลาดขายสินค้า	80	61.5	50	38.5	0	0.0
1.10 การวางแผนโฆษณาประชาสัมพันธ์กลุ่ม	81	62.3	49	37.7	0	0.0
2. การดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม						
2.1 การผลิตสินค้า/บริการ	91	70.0	39	30.0	0	0.0
2.2 การพัฒนาคุณภาพสินค้า/บริการ	107	82.3	21	16.2	2	1.5
2.3 การตรวจสอบคุณภาพสินค้า/บริการ	92	70.8	36	27.7	2	1.5
2.4 การจำหน่ายสินค้า/บริการ	87	66.9	43	33.1	0	0.0
2.5 การควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม กลุ่ม	84	64.6	45	34.6	1	0.8
2.6 การโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้า/บริการ	84	64.6	46	35.4	0	0.0

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 130

ประเด็นการปฏิบัติ	ปฏิบัติเป็นประจำ		ปฏิบัติเป็นบางครั้ง		ไม่ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2.7 การให้คำแนะนำเกี่ยวกับความรู้/ความ ชำนาญเป็นพิเศษ เพื่อการดำเนินงานของ กลุ่ม	81	62.3	48	36.9	1	0.8
3. การลงทุนของกลุ่ม						
3.1 การลงทุน/หุ้่นในการทำกิจกรรมของกลุ่ม	62	47.7	68	52.3	0	0.0
3.2 การลงทุนด้วยวัสดุ/อุปกรณ์หรือ ทรัพยากรของกลุ่ม	93	71.5	34	26.2	3	2.3
3.3 การลงแรงปฏิบัติงานผลิตสินค้าของกลุ่ม	105	80.8	25	19.2	0	0.0
4. การได้รับผลประโยชน์จากกลุ่ม						
4.1 การได้รับความรู้ ทักษะในการพัฒนา อาชีพ	104	80.0	24	18.5	2	1.5
4.2 การได้รับสวัสดิการจากการเป็นสมาชิก กลุ่ม	81	62.3	42	32.3	7	5.4
4.3 การได้รับเงินค่าตอบแทนจากการร่วม ดำเนินกิจกรรม	83	63.8	43	33.1	4	3.1
4.4 การได้รับผลกำไรจากการร่วมดำเนิน กิจกรรมกลุ่ม	83	63.8	39	30.0	8	6.2
4.5 การได้รับการยอมรับจากชุมชนในการ ร่วมดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม	107	82.3	21	16.2	2	1.5

จากตารางที่ 4.9 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ดังนี้

การวางแผนของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนของกลุ่ม เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่ามีการปฏิบัติเป็นประจำ ทั้ง 10 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 74.6 การวางแผนพัฒนากลุ่ม รองลงมา ร้อยละ 70.0 การกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม ร้อยละ 69.2 การวางแผนด้านการเงินของกลุ่ม ร้อยละ 67.7 การวางแผนการพัฒนาทักษะความรู้ของสมาชิกกลุ่ม ร้อยละ 64.6 การกำหนดต้นทุนการผลิตสินค้าและการวางแผนตรวจสอบคุณภาพ/พัฒนาคุณภาพสินค้า/มาตรฐานและบริการ ร้อยละ 63.8 การวางแผนการแปรรูป/เพิ่มมูลค่าการผลิต

การเกษตร ร้อยละ 62.3 การวางแผนโฆษณาประชาสัมพันธ์กลุ่ม ร้อยละ 61.5 การวางแผนด้านการตลาดขายสินค้า และร้อยละ 56.9 การวางแผนการผลิตสินค้า ตามลำดับ

การดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่ามีการปฏิบัติเป็นประจำ ทั้ง 7 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 82.3 การพัฒนาคุณภาพสินค้า/บริการ รองลงมา ร้อยละ 70.8 การตรวจสอบคุณภาพสินค้า/บริการ ร้อยละ 70.0 การผลิตสินค้า/บริการ ร้อยละ 66.9 การจำหน่ายสินค้า/บริการ ร้อยละ 64.6 การควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมกลุ่มและการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้า/บริการ และ ร้อยละ 62.3 การให้คำแนะนำเกี่ยวกับความรู้/ความชำนาญเป็นพิเศษ เพื่อการดำเนินงานของกลุ่ม ตามลำดับ

การลงทุนของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า มีการปฏิบัติเป็นประจำ 2 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 80.8 การลงแรงปฏิบัติงานผลิตสินค้าของกลุ่ม และร้อยละ 71.5 การลงทุนด้วยวัสดุ/อุปกรณ์หรือทรัพยากรของกลุ่ม ตามลำดับ และมีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง 1 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 52.3 การลงทุน/ทุนในการทำกิจกรรมของกลุ่ม

การได้รับผลประโยชน์จากกลุ่ม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากกลุ่ม เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่ามีการปฏิบัติเป็นประจำ ทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 82.3 การได้รับการยอมรับจากชุมชนในการร่วมดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม รองลงมา ร้อยละ 80.0 การได้รับความรู้ ทักษะในการพัฒนาอาชีพ ร้อยละ 63.8 การได้รับเงินค่าตอบแทนจากการร่วมดำเนินกิจกรรม และการได้รับผลกำไรจากการร่วมดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และร้อยละ 62.3 การได้รับสวัสดิการจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ปัญหาการดำเนินงานและความต้องการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

4.1 ปัญหาการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีปัญหาการดำเนินงาน เกี่ยวกับประเด็นปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการบริหารทุนและทรัพยากร การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ และสาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รายละเอียดดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ปัญหาในการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n = 130

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา						ค่าเฉลี่ย SD	ความหมาย	ลำดับ
	ไม่มี จำนวน ร้อยละ	1 จำนวน ร้อยละ	2 จำนวน ร้อยละ	3 จำนวน ร้อยละ	4 จำนวน ร้อยละ	5 จำนวน ร้อยละ			
1. การบริหารจัดการกลุ่ม							2.18	น้อย	
							1.05		
1.1 ไม่มีการจัดทำแผน การดำเนิน กิจกรรมของกลุ่ม	4 3.1	20 15.4	35 26.9	54 41.5	6 4.6	11 8.5	2.63 1.09	ปานกลาง	3
1.2 ไม่มีการแบ่งหน้าที่ ความ รับผิดชอบให้สมาชิกกลุ่ม	7 5.4	65 50.0	36 27.7	15 11.5	4 3.1	3 2.3	1.73 0.97	น้อยที่สุด	8
1.3 คณะกรรมการขาดความรู้ และทักษะในการดำเนินงาน บริหารจัดการกลุ่ม	3 2.3	53 40.8	41 31.5	22 16.9	5 3.8	6 4.6	1.98 1.09	น้อย	6
1.4 สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมใน การแสดงความคิดเห็นและ ตัดสินใจในการทำกิจกรรม	2 1.5	76 58.5	26 20.0	15 11.5	8 6.2	3 2.3	1.72 1.05	น้อยที่สุด	9
1.5 การประชุมไม่ต่อเนื่อง	1 0.8	40 30.8	53 40.8	25 19.2	6 4.6	5 3.8	2.09 1.02	น้อย	5
1.6 การทำกิจกรรมกลุ่มไม่ ต่อเนื่อง	2 1.5	11 8.5	20 15.4	56 43.1	22 16.9	19 14.6	3.14 1.12	ปานกลาง	1
1.7 การส่งเสริมและสนับสนุน ของภาครัฐ/เอกชน ขาด ความต่อเนื่อง	1 0.8	19 14.6	23 17.7	43 33.1	16 12.3	28 21.5	3.09	ปานกลาง	2
1.8 ไม่มีการกระจายข้อมูล ข่าวสารกิจกรรมกลุ่มไปสู่ สมาชิก	1 0.8	62 47.7	33 25.4	25 19.2	6 4.6	3 2.3	1.88 1.03	น้อย	7
1.9 ไม่มีสวัสดิการจูงใจให้เข้า ร่วมกิจกรรมกลุ่ม	5 3.8	44 33.8	42 32.3	22 16.9	14 10.8	3 2.3	2.12 1.09	น้อย	3

หมายเหตุ 1 = ปัญหาน้อยที่สุด 2 = ปัญหาน้อย 3 = ปัญหาปานกลาง 4 = ปัญหามาก 5 = ปัญหามากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ปัญหาน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ปัญหาน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ปัญหาปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ปัญหามาก
ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ปัญหามากที่สุด

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 130

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา						ค่าเฉลี่ย SD	ความหมาย	ลำดับ
	ไม่มี ร้อยละ	1 ร้อยละ	2 ร้อยละ	3 ร้อยละ	4 ร้อยละ	5 ร้อยละ			
1.10 การส่งเสริมจาก หน่วยงานไม่ตรงความต้องการ	7 5.4	89 68.5	18 13.8	16 12.3	0 0.0	0 0.0	1.41 0.71	น้อยที่สุด	9
2. การบริหารทุนและ ทรัพยากร							2.52	น้อย	
							1.18		
2.1 ขาดแคลนเงินทุนและวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ในการ ดำเนินงาน	0 0.0	16 12.3	33 25.4	40 30.8	22 16.9	19 14.6	2.96 1.23	ปานกลาง	1
2.2 สถานที่ไม่เอื้ออำนวยใน การทำกิจกรรม	4 3.1	25 19.2	31 23.8	45 34.6	11 8.5	14 10.8	2.67 1.21	ปานกลาง	2
2.3 ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลทาง การเงินและข้อมูลอื่นๆแก่ สมาชิก	5 3.8	58 44.6	36 27.7	18 13.8	9 6.9	4 3.1	1.92 1.09	น้อย	3
3. การพัฒนาความรู้และ ความสามารถของสมาชิก							2.08	น้อย	
							1.01		
3.1 สมาชิกกลุ่มไม่ได้เข้าร่วม ฝึกอบรมพัฒนาความรู้	6 4.6	58 44.6	33 25.4	26 20.0	7 5.4	0 0.0	1.85 0.94	น้อย	5
3.2 สมาชิกยังขาดความรู้และ ทักษะในการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ	2 1.5	20 15.4	36 27.7	50 38.5	17 13.1	5 3.8	2.62 1.03	ปานกลาง	1
3.3 กลุ่มยังไม่มีสมาชิกที่ สามารถถ่ายทอดความรู้ ให้กับสมาชิกและผู้สนใจ ได้	3 2.3	45 34.6	42 32.3	27 20.8	12 9.2	1 0.8	2.07 1.01	น้อย	2
3.4 ไม่มีการเชื่อมโยงเครือข่าย กับองค์กรภายนอก	4 3.1	51 39.2	44 33.8	24 18.5	6 4.6	1 0.8	1.90 0.93	น้อย	4

หมายเหตุ 1 = ปัญหาน้อยที่สุด 2 = ปัญหาน้อย 3 = ปัญหาปานกลาง 4 = ปัญหามาก 5 = ปัญหามากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ปัญหาน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ปัญหาน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ปัญหาปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ปัญหามาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ปัญหามากที่สุด

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 130

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา						ค่าเฉลี่ย SD	ความหมาย	ลำดับ
	ไม่มี	1	2	3	4	5			
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ			
3.5 ไม่มีการนำภูมิปัญญา/ เทคโนโลยี มาปรับใช้ใน การดำเนินการของกลุ่ม	4 3.1	58 44.6	31 23.8	23 17.7	10 7.7	4 3.1	1.98 1.12	น้อย	3
4. กระบวนการพัฒนาสินค้า และบริการ							2.42 0.93	น้อย	
4.1 สินค้าไม่มีคุณภาพ	4 3.1	73 56.2	43 33.1	10 7.7	0 0.0	0 0.0	1.50 0.64	น้อยที่สุด	6
4.2 สินค้ายังไม่ได้รับการ รับรองมาตรฐาน	0 0.0	4 3.1	27 20.8	22 16.9	49 37.7	28 21.5	3.54 1.14	มาก	1
4.3 กลุ่มขาดวัตถุดิบในการ ผลิตสินค้า	10 7.7	48 36.9	39 30.0	21 16.2	7 5.4	5 3.8	2.02 1.09	น้อย	4
4.4 ไม่สามารถคำนวณต้นทุน กำไร ในการผลิตสินค้า	6 4.6	39 30.0	61 46.9	23 17.7	1 0.8	0 0.0	1.89 0.72	น้อย	5
4.5 ขาดตลาดรับรองสินค้า/ ตลาดรับรองไม่แน่นอน	2 1.5	17 13.1	33 25.4	41 31.5	29 22.3	8 6.2	2.83 1.12	ปานกลาง	2
4.6 สินค้าของกลุ่มเหมือน หรือใกล้เคียงกับกลุ่มอื่น	2 1.5	13 10.0	27 20.8	68 52.3	19 14.6	1 0.8	2.75 0.86	ปานกลาง	3
5. สาธารณประโยชน์/อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ							1.86 0.82	น้อย	
5.1 สมาชิกกลุ่มไม่เห็นความ สำคัญของกิจกรรม สาธารณประโยชน์ชุมชน	13 10.0	66 50.8	39 30.0	10 7.7	2 1.5	0 0.0	1.56 0.73	น้อยที่สุด	2
5.2 ไม่มีกิจกรรมที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม	13 10.0	72 55.4	32 24.6	10 7.7	3 2.3	0 0.0	1.52 0.76	น้อยที่สุด	3
5.3 ไม่มีการจัดสรรรายได้เพื่อ เป็นสวัสดิการชุมชน	14 10.8	21 16.2	32 24.6	47 36.2	14 10.8	2 1.5	2.52 0.98	น้อย	1

หมายเหตุ 1 = ปัญหาน้อยที่สุด 2 = ปัญหาน้อย 3 = ปัญหาปานกลาง 4 = ปัญหามาก 5 = ปัญหามากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ปัญหาน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ปัญหาน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ปัญหาปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ปัญหามาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ปัญหามากที่สุด

จากตารางที่ 4.10 ผลการศึกษาปัญหาในการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.21) เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นด้าน พบว่า

ปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.18) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ การทำกิจกรรมกลุ่มไม่ต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.14) รองลงมา การส่งเสริมและสนับสนุนของภาครัฐขาดความต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.09) และไม่มีการจัดทำแผนการดำเนินงานของกิจกรรมของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.63) ตามลำดับ อยู่ในระดับน้อย 4 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีสวัสดิการจูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 2.12) รองลงมา การประชุมไม่ต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 2.09) คณะกรรมการขาดความรู้และทักษะในการดำเนินงานบริหารจัดการกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 1.98) และไม่มีการกระจายข้อมูลข่าวสารกิจกรรมกลุ่มไปสู่สมาชิก (ค่าเฉลี่ย 1.88) ตามลำดับ และอยู่ในระดับน้อยที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้สมาชิกกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 1.73) รองลงมา สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการทำกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 1.72) และการส่งเสริมจากหน่วยงานไม่ตรงความต้องการ (ค่าเฉลี่ย 1.41) ตามลำดับ

ปัญหาการบริหารทุนและทรัพยากร สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีปัญหาด้านการบริหารทุนและทรัพยากร ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.52) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ขาดแคลนเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 2.96) และสถานที่ไม่เอื้ออำนวยในการทำกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 2.67) ตามลำดับ และอยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆแก่สมาชิก (ค่าเฉลี่ย 1.92)

ปัญหาการพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีปัญหาด้านการพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.08) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกยังขาดความรู้และทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ (ค่าเฉลี่ย 2.62) และอยู่ในระดับน้อย 4 ประเด็น ได้แก่ กลุ่มยังไม่มีสมาชิกที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกและผู้สนใจได้ (ค่าเฉลี่ย 2.07) รองลงมา ไม่มีการนำภูมิปัญญา/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในการดำเนินการของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 1.98) ไม่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับองค์กรภายนอก (ค่าเฉลี่ย 1.90) และสมาชิกกลุ่มไม่ได้เข้าร่วมฝึกอบรมพัฒนาความรู้ (ค่าเฉลี่ย 1.85) ตามลำดับ

ปัญหากระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีปัญหาด้านกระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.42) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ สินค้ายังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 3.54) อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ และขาดตลาดเพื่อรับรองสินค้า/

ตลาดรับรองไม่แน่นอน (ค่าเฉลี่ย 2.83) และสินค้าของกลุ่มเหมือนหรือใกล้เคียงกับกลุ่มอื่น (ค่าเฉลี่ย 2.75) ตามลำดับ อยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ กลุ่มชาววัดฤทธิในการผลิตสินค้า (ค่าเฉลี่ย 2.02) และไม่สามารถคำนวณต้นทุน กำไร ในการผลิตสินค้า (ค่าเฉลี่ย 1.89) ตามลำดับ และอยู่ในระดับน้อย ที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ สินค้าไม่มีคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 1.50)

ปัญหาด้านสาธารณสุขประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีปัญหาด้านสาธารณสุขประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.86) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.52) และ อยู่ในระดับน้อยที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกกลุ่มไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณสุขประโยชน์ในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.56) และไม่มีกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 1.52) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 สรุปภาพรวมระดับปัญหาในการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ปัญหาในการพัฒนาการดำเนินงาน	ค่าเฉลี่ย	ระดับปัญหา
1. การบริหารจัดการกลุ่ม	2.18	น้อย
2. การบริหารทุนและทรัพยากร	2.52	น้อย
3. การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก	2.08	น้อย
4. กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ	2.42	น้อย
5. สาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1.86	น้อย
เฉลี่ยรวม	2.21	น้อย
หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ปัญหาน้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ปัญหาน้อย	
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ปัญหาปานกลาง	ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ปัญหามาก	
ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ปัญหามากที่สุด		

จากตารางที่ 4.11 สรุปได้ว่า ปัญหาในการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.21) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็น พบว่า อยู่ในระดับน้อยทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ การบริหารทุนและทรัพยากร (ค่าเฉลี่ย 2.52) รองลงมา ได้แก่ กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ (ค่าเฉลี่ย 2.42) การบริหารจัดการกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.18)

การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 2.08) และสาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 1.86) ตามลำดับ

4.2 ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกร

4.2.1 การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม

n = 130

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ						ค่าเฉลี่ย SD	ความหมาย	ลำดับ
	ไม่ต้องการ	1	2	3	4	5			
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ			
การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม							4.05	มาก	1
							0.98		
1. การสนับสนุนการพัฒนา บรรจุภัณฑ์	0 0.0	5 3.8	6 4.6	8 6.2	61 46.9	50 38.5	4.12 0.99	มาก	2
2. การสนับสนุนปัจจัยการ ผลิต	0 0.0	0 0.0	9 6.9	14 10.8	56 43.1	51 39.2	4.15 0.87	มาก	1
3. การนำเทคโนโลยีมาใช้ใน การดำเนินงาน	0 0.0	6 4.6	8 6.2	24 18.5	41 31.5	51 39.2	3.95 1.12	มาก	5
4. การประสานงานกับ หน่วยงานต่าง ๆ	3 2.3	1 0.8	3 2.3	26 20.0	54 41.5	43 33.1	4.06 0.84	มาก	3
5. การจัดหาและเชื่อมโยง แหล่งเงินทุน	0 0.0	6 4.6	8 6.2	18 13.8	47 36.2	51 39.2	3.99 1.10	มาก	4

หมายเหตุ 1 = ต้องการน้อยที่สุด 2 = ต้องการน้อย 3 = ต้องการปานกลาง 4 = ต้องการมาก 5 = ต้องการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ต้องการน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ต้องการมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ต้องการมากที่สุด

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.05) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย

4.15) รองลงมา การสนับสนุนการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 4.12) การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.06) การจัดหาและเชื่อมโยงแหล่งเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 3.99) และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 3.95) ตามลำดับ

4.2.2 การสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่ม

n = 130

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ						ค่าเฉลี่ย SD	ความหมาย	ลำดับ
	ไม่ต้องการ	1	2	3	4	5			
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ			
การสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่ม							3.59	มาก	6
1. การพัฒนาให้กลุ่มมีการจัดทำแผนการดำเนินงานและพัฒนากลุ่ม	0 0.0	0 0.0	13 10.0	57 43.8	48 36.9	12 9.2	3.45 0.80	มาก	7
2. การพัฒนาให้สมาชิกกลุ่มมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ	0 0.0	7 5.4	33 25.4	45 34.6	31 23.8	14 10.8	3.09 1.07	ปานกลาง	8
3. การพัฒนาคณะกรรมการมีความรู้/ทักษะในการดำเนินงานบริหารจัดการกลุ่ม	0 0.0	2 1.5	6 4.6	58 44.6	44 33.8	20 15.4	3.57 0.86	มาก	6
4. การพัฒนาให้มีการประเมินผลการดำเนินงานโดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ	0 0.0	1 0.8	13 10.0	34 26.2	56 43.1	26 20.0	3.72 0.93	มาก	4

หมายเหตุ 1 = ต้องการน้อยที่สุด 2 = ต้องการน้อย 3 = ต้องการปานกลาง 4 = ต้องการมาก 5 = ต้องการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ต้องการน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ต้องการมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ต้องการมากที่สุด

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

n = 130

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ						ค่าเฉลี่ย SD	ความหมาย	ลำดับ
	ไม่ต้องการ	1	2	3	4	5			
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ			
5. การพัฒนาให้กลุ่มมีการจัด ประชุมอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ	0 0.0	6 4.6	6 4.6	46 35.4	52 40.0	20 15.4	3.57 0.96	มาก	6
6. การพัฒนาให้กลุ่มมีการทำ กิจกรรมต่อเนื่อง	0 0.0	5 3.8	14 10.8	34 26.2	55 42.3	22 16.9	3.58 1.02	มาก	5
7. การส่งเสริมให้กลุ่มขอรับ การสนับสนุนทุนจากภาครัฐ และภาค เอกชน	0 0.0	1 0.8	3 2.3	25 19.2	51 39.2	50 38.5	4.12 0.85	มาก	1
8. การพัฒนาให้กลุ่มมีการ กระจายข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมกลุ่มไปสู่สมาชิก	0 0.0	14 10.8	37 28.5	53 40.8	24 18.5	2 1.5	2.72 0.94	ปานกลาง	9
9. การพัฒนาให้กลุ่มมี สวัสดิการที่จูงใจให้เข้าร่วม กิจกรรมกลุ่ม	0 0.0	0 0.0	1 0.8	33 25.4	52 40.0	44 33.8	4.07 0.79	มาก	2
10. การพัฒนาให้กลุ่มมีการ จัดสรรผลประโยชน์หรือ สวัสดิการเป็นไปตาม ข้อตกลงและสมาชิก เห็นชอบ	0 0.0	1 0.8	3 2.3	34 26.2	53 40.8	39 30.0	3.97 0.85	มาก	3

หมายเหตุ 1 = ต้องการน้อยที่สุด 2 = ต้องการน้อย 3 = ต้องการปานกลาง 4 = ต้องการมาก 5 = ต้องการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ต้องการน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ต้องการมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ต้องการมากที่สุด

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.59) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก 8 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมให้กลุ่มขอรับการสนับสนุนทุนจากภาครัฐและภาคเอกชน (ค่าเฉลี่ย 4.12) รองลงมา การพัฒนาให้กลุ่มมีสวัสดิการที่จูงใจให้เข้าร่วม

กิจกรรมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.08) การพัฒนาให้กลุ่มมีการจัดสรรผลประโยชน์หรือสวัสดิการเป็นไปตามข้อตกลงและสมาชิกเห็นชอบ (ค่าเฉลี่ย 3.97) การพัฒนาให้มีการประเมินผลการดำเนินงานโดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย 3.72) การพัฒนาให้กลุ่มมีการทำกิจกรรมต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.58) การพัฒนาให้คณะกรรมการมีความรู้/ทักษะในการดำเนินงานบริหารจัดการกลุ่ม และการพัฒนาให้กลุ่มมีการจัดประชุมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.57) และการพัฒนาให้กลุ่มมีการจัดทำแผนการดำเนินงานและพัฒนากลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.45) ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาให้สมาชิกกลุ่มมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย 3.09) และการพัฒนาให้กลุ่มมีการกระจายข้อมูลข่าวสารกิจกรรมกลุ่มไปสู่สมาชิก (ค่าเฉลี่ย 2.72) ตามลำดับ

4.2.3 การส่งเสริม/พัฒนาการบริหารทุนและทรัพยากรของกลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านการส่งเสริม/พัฒนาการบริหารทุนและทรัพยากรของกลุ่ม

n = 130

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ						ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ลำดับ
	ไม่ต้องการ	1	2	3	4	5			
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ			
การส่งเสริม/พัฒนาการบริหารทุนและทรัพยากรของกลุ่ม							3.78	มาก	5
							1.03		
1. การส่งเสริมให้สมาชิกมีเงินลงทุนหรือลงทุน	0 0.0	2 1.5	16 12.3	37 28.5	37 28.5	38 29.2	3.72 1.07	มาก	2
2. การปรับปรุงสถานที่ในการทำกิจกรรมกลุ่ม	0 0.0	1 0.8	6 4.6	39 30.0	38 29.2	46 35.4	3.94 0.95	มาก	1
3. การพัฒนาให้กลุ่มมีการชี้แจงเกี่ยวกับผลประโยชน์ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง	0 0.0	5 3.8	11 8.5	36 27.7	44 33.8	34 26.2	3.70 1.07	มาก	3

หมายเหตุ 1 = ต้องการน้อยที่สุด 2 = ต้องการน้อย 3 = ต้องการปานกลาง 4 = ต้องการมาก 5 = ต้องการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ต้องการน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ต้องการมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ต้องการมากที่สุด

จากตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการส่งเสริม/พัฒนาการบริหารทุนและทรัพยากรของกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.78) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ การปรับปรุงสถานที่ในการทำกิจกรรมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.94) รองลงมา การส่งเสริมให้สมาชิกมีเงินลงทุนหรือลงทุน (ค่าเฉลี่ย 3.72) และการพัฒนาให้กลุ่มมีการชี้แจงเกี่ยวกับผลประโยชน์ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.70)

4.2.4 การพัฒนาความรู้และความสามารถของกรรมการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการพัฒนาความรู้และความสามารถของกรรมการ

n = 130

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ						ค่าเฉลี่ย SD	ความหมาย	ลำดับ
	ไม่ต้องการ	1	2	3	4	5			
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ			
การพัฒนาความรู้และ ความสามารถของกรรมการ							3.97	มาก	3
1. การพัฒนาความรู้/ทักษะ การบริหารจัดการกลุ่มที่ดี	0 0.0	0 0.0	0 0.0	38 29.2	71 54.6	21 16.2	3.87 0.66	มาก	5
2. การอบรมความรู้การพัฒนา ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายเป็น ที่ต้องการของตลาด	0 0.0	0 0.0	0 0.0	10 7.7	66 50.8	54 41.5	4.34 0.62	มากที่สุด	1
3. การสนับสนุนองค์ความรู้ใน การยกระดับมาตรฐานสินค้า	0 0.0	0 0.0	1 0.8	38 29.2	65 50.0	26 20.0	3.89 0.72	มาก	4
4. การให้ความรู้ที่วางแผนการ ผลิตสอดคล้องกับตลาด	0 0.0	0 0.0	0 0.0	38 29.2	67 51.5	25 19.2	3.90 0.69	มาก	3
5. การศึกษาดูงาน	0 0.0	0 0.0	0 0.0	24 18.5	77 59.2	29 22.3	4.04 0.64	มาก	2
6. การสร้างเครือข่ายและ เชื่อมโยงกันในด้านต่าง ๆ	0 0.0	0 0.0	0 0.0	45 34.6	71 54.6	14 10.8	3.76 0.63	มาก	6

หมายเหตุ 1 = ต้องการน้อยที่สุด 2 = ต้องการน้อย 3 = ต้องการปานกลาง 4 = ต้องการมาก 5 = ต้องการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ต้องการน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ต้องการมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ต้องการมากที่สุด

จากตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการพัฒนาความรู้และความสามารถของกรรมการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย เป็นที่ต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.34) และอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 4.04) รองลงมา การให้ความรู้เพื่อวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.90) การสนับสนุนองค์ความรู้ในการยกระดับมาตรฐานสินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.89) การพัฒนาความรู้/ทักษะการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี (ค่าเฉลี่ย 3.87) และการสร้างเครือข่ายและเชื่อมโยงกันในด้านต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.76) ตามลำดับ

4.2.5 การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก

n = 130

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ลำดับ	
	ไม่ต้องการ	1	2	3	4				5
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ				จำนวน ร้อยละ
การพัฒนาความรู้และความ สามารถของสมาชิก						4.04	มาก	2	
						0.82			
1. การพัฒนาให้สมาชิกกลุ่มเข้า ร่วมฝึกอบรมพัฒนาความรู้	0	0	3	28	67	32	3.98	มาก	3
	0.0	0.0	2.3	21.5	51.5	24.6	0.75		
2. การพัฒนาความรู้/ทักษะใน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ	0	0	4	24	62	40	4.06	มาก	2
	0.0	0.0	3.1	18.5	47.7	30.8	0.79		
3. การพัฒนาสมาชิกกลุ่มให้สามารถ เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้	0	1	6	26	59	38	3.98	มาก	3
	0.0	0.8	4.6	20.0	45.4	29.2	0.87		
4. การดูงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อื่นที่ประสบความสำเร็จ	0	0	6	24	48	52	4.12	มาก	1
	0.0	0.0	4.6	18.5	36.9	40.0	0.87		

หมายเหตุ 1 = ต้องการน้อยที่สุด 2 = ต้องการน้อย 3 = ต้องการปานกลาง 4 = ต้องการมาก 5 = ต้องการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ต้องการน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ต้องการมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ต้องการมากที่สุด

จากตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.04) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาดูงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอื่นที่ประสบความสำเร็จ (ค่าเฉลี่ย 4.12) รองลงมา การอบรมพัฒนาความรู้/ทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.06) การพัฒนาให้สมาชิกกลุ่มเข้าร่วมฝึกอบรมพัฒนาความรู้ และการพัฒนาสมาชิกกลุ่มให้สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้ (ค่าเฉลี่ย 3.98) ตามลำดับ

4.2.6 กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านกระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ

n = 130

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ						ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ลำดับ
	ไม่ต้องการ	1	2	3	4	5			
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	SD		
กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ							3.86	มาก	4
							1.03		
1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่หลากหลายเป็นที่ต้องการของตลาด	0 0.0	0 0.0	8 6.2	23 17.7	38 29.2	61 46.9	4.17 0.93	มาก	1
2. การพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐาน	0 0.0	7 5.4	14 10.8	31 23.8	29 22.3	49 37.7	3.76 1.22	มาก	3
3. การสร้างแหล่งวัตถุดิบของกลุ่มให้ผลิตได้ตลอด	0 0.0	4 3.1	13 10.0	29 22.3	49 37.7	35 26.9	3.75 1.06	มาก	4
4. การพัฒนาให้มีการคำนวณต้นทุน กำไร ในการผลิตสินค้า	0 0.0	5 3.8	12 9.2	34 26.2	53 40.8	26 20.0	3.64 1.03	มาก	5
5. การพัฒนาสมาชิกให้สามารถหาช่องทางการตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้า	0 0.0	2 1.5	9 6.9	19 14.6	62 47.7	38 29.2	3.96 0.93	มาก	2

หมายเหตุ 0 = ไม่ต้องการ 1 = ต้องการน้อยที่สุด 2 = ต้องการน้อย 3 = ต้องการปานกลาง 4 = ต้องการมาก 5 = ต้องการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ต้องการน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ต้องการมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ต้องการมากที่สุด

จากตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านกระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.86) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ การอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย เป็นที่ต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.17) รองลงมา พัฒนาให้สมาชิกสามารถหาช่องทางการตลาดเพื่อจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 3.96) การพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 3.76) การสร้างแหล่งวัตถุดิบของกลุ่มให้ผลิตได้ตลอด (ค่าเฉลี่ย 3.75) และพัฒนาให้มีการคำนวณต้นทุน กำไร ในการผลิตสินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.70) ตามลำดับ

4.2.7 การพัฒนาด้านสาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านสาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

n = 130

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ						ค่าเฉลี่ย SD	ความหมาย	ลำดับ
	0	1	2	3	4	5			
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ			
การพัฒนาด้านสาธารณประโยชน์/ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ							3.08	ปาน	7
							0.94	กลาง	
1. การส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มเข้าร่วม กิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ใน ชุมชน	0 0.0	12 9.2	34 26.2	53 40.8	20 15.4	11 8.5	2.88 1.06	ปาน กลาง	3
2. การส่งเสริมให้กลุ่มมีกิจกรรมที่ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	0 0.0	2 1.5	31 23.8	66 50.8	19 14.6	12 9.2	3.06 0.91	ปาน กลาง	2
3. การส่งเสริมให้มีการจัดสรร รายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน	0 0.0	3 2.3	12 9.2	68 52.3	36 27.7	11 8.5	3.31 0.84	ปาน กลาง	1

หมายเหตุ 0 = ไม่ต้องการ 1 = ต้องการน้อยที่สุด 2 = ต้องการน้อย 3 = ต้องการปานกลาง 4 = ต้องการมาก 5 = ต้องการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ต้องการน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ต้องการมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ต้องการมากที่สุด

จากตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการส่งเสริม

เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านสาธารณสุขประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.08) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมให้มีการจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.31) รองลงมา การส่งเสริมให้กลุ่มมีกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 3.06) และการส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณสุขประโยชน์ในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.88) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.19 สรุปภาพรวมระดับความต้องการในการสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ประเด็นความต้องการ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความต้องการ
1. การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม	4.05	มาก
2. การพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่ม	3.59	มาก
3. การส่งเสริม/พัฒนาการบริหารทุนและทรัพยากรของกลุ่ม	3.78	มาก
4. การพัฒนาความรู้และความสามารถของกรรมการ	3.97	มาก
5. การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก	4.04	มาก
6. กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ	3.86	มาก
7. การส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านสาธารณสุขประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	3.08	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.77	มาก

จากตารางที่ 4.19 สรุปได้ว่า ความต้องการในการสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมาก 6 ประเด็น ได้แก่ การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.05) รองลงมา การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 4.04) การพัฒนาความรู้และความสามารถของกรรมการ (ค่าเฉลี่ย 3.97) กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ (ค่าเฉลี่ย 3.86) การส่งเสริม/พัฒนาการบริหารทุนและทรัพยากรของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.78) และการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.59) ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านสาธารณสุขประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 3.08)

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอ เนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

5.1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้วิธี SWOT Analysis จากนั้นนำเสนอในการประชุมกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประกอบด้วย เกษตรอำเภอ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 9 คน รวมทั้งหมด 11 คน ได้ผลการสังเคราะห์ ดังนี้

5.1.1 จุดแข็ง ประกอบด้วย

- S1 การเข้าร่วมประชุมของสมาชิกไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70
- S2 การกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับที่ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานกลุ่ม
- S3 มีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆแก่สมาชิก
- S4 มีการจัดทำบัญชีได้ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน
- S5 มีการตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงิน
- S6 มีการนำภูมิปัญญา/นวัตกรรมมาปรับใช้ในการดำเนินการของกลุ่ม
- S7 การเป็นแหล่งเรียนรู้ให้สมาชิกกลุ่มและบุคคลภายนอก
- S8 มีการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้มากกว่า ร้อยละ 70
- S9 มีการจัดการที่ลดต้นทุนในกระบวนการผลิต
- S10 มีการเชื่อมโยงเครือข่ายสินค้า/ผลิตภัณฑ์กับกลุ่มอื่นๆ
- S11 มีการจัดกิจกรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชน/สังคม
- S12 มีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- S13 มีการปลูกฝัง/สร้างจิตสำนึกสาธารณประโยชน์เพื่อชุมชน

5.1.2 จุดอ่อน ประกอบด้วย

- W1 สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่อายุมาก
- W2 การทำกิจกรรมกลุ่มไม่ต่อเนื่อง
- W3 ไม่มีการจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม
- W4 ขาดแคลนเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการดำเนินงาน
- W5 สถานที่ไม่เอื้ออำนวยในการทำกิจกรรม
- W6 สมาชิกยังขาดความรู้และทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ

W7 สินค้ายังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน

5.1.3 โอกาส ประกอบด้วย

O1 การสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ/เอกชน เช่น งบประมาณ ความรู้ เป็นต้น

O2 การเชื่อมโยงเครือข่ายความรู้หรือกิจกรรมกลุ่มกับองค์กรภายนอก

5.1.4 อุปสรรค ประกอบด้วย

T1 การส่งเสริมและสนับสนุนของภาครัฐ ขาดความต่อเนื่อง

T2 การขาดตลาดเพื่อรับรองสินค้า/ตลาดรับรองไม่แน่นอน

T3 สินค้าของกลุ่มเหมือน/ใกล้เคียงกับกลุ่มอื่น ๆ

5.2 การสังเคราะห์กลยุทธ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกร

5.2.1 กลยุทธ์เชิงรุก (SO strategies) ได้แก่

1) การส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาการผลิต และการตลาด

2) การส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3) การส่งเสริมศักยภาพสมาชิกกลุ่มให้สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้

4) การสร้างอัตลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์

5) การส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและได้มาตรฐานโดยใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น

6) ส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มจัดสรรรายได้ เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน

7) การส่งเสริมให้สมาชิกและคนในชุมชนผลิตวัตถุดิบเพื่อส่งขายให้กลุ่มเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

5.2.2 กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO strategies) ได้แก่

1) การส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้ามาเป็นสมาชิกเพื่อสืบทอดการดำเนินกิจกรรม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2) การส่งเสริมให้มีการแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทของกลุ่ม

3) การส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกองทุน เงินออม และหุ้นของสมาชิก เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่ม

4) การจัดทำแผนงานโครงการพัฒนาแม่บ้านเกษตรกร เพื่อขอสนับสนุน งบประมาณจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ/เอกชน

5) ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการพัฒนารูปแบบสินค้าที่หลากหลาย และมีเอกลักษณ์เฉพาะ

6) การส่งเสริมให้ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และมาตรฐานสินค้า

5.2.3 กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST strategies) ได้แก่

1) การสร้างเครือข่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ เพื่อนำสินค้าไปจำหน่าย เพิ่มช่องทางทางการตลาด

2) การพัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ แพลตฟอร์มต่างๆ

5.2.4 กลยุทธ์เชิงรับ (WT strategies) ได้แก่

1) การจัดทำแผนการผลิตทั้งวัตถุดิบ บุคลากร เงินทุนให้สอดคล้องกับตลาด

2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด

3) การเลือกผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนแบ่งการตลาดสูง ลดหรือเลิกผลิตผลิตภัณฑ์ที่ไม่คุ้มทุน

4) การพัฒนาสถานที่ดำเนินกิจกรรมให้ได้มาตรฐาน

5.3 ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.3.1 การบริหารจัดการกลุ่ม ได้แก่

1) การส่งเสริมให้มีการวางแผนการพัฒนากลุ่มและแผนการผลิตให้สอดคล้องกับบริบทของกลุ่ม

2) การส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้ามาเป็นสมาชิกเพื่อสืบทอดการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.3.2 การบริหารทุนและทรัพยากร ได้แก่

1) การจัดทำแผนงานโครงการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ/เอกชน

2) การส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกองทุน การออมเงิน และหุ้นของสมาชิก เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่ม

5.3.3 การพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก ได้แก่

1) การส่งเสริมศักยภาพสมาชิกกลุ่มให้สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้

2) การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ

3) การส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มเห็นคุณค่าของการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์เพื่อชุมชน

4) การส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาการผลิตและการตลาด

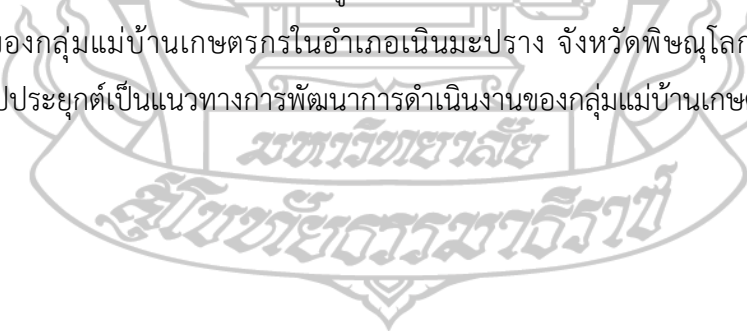
5.3.4 กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ ได้แก่

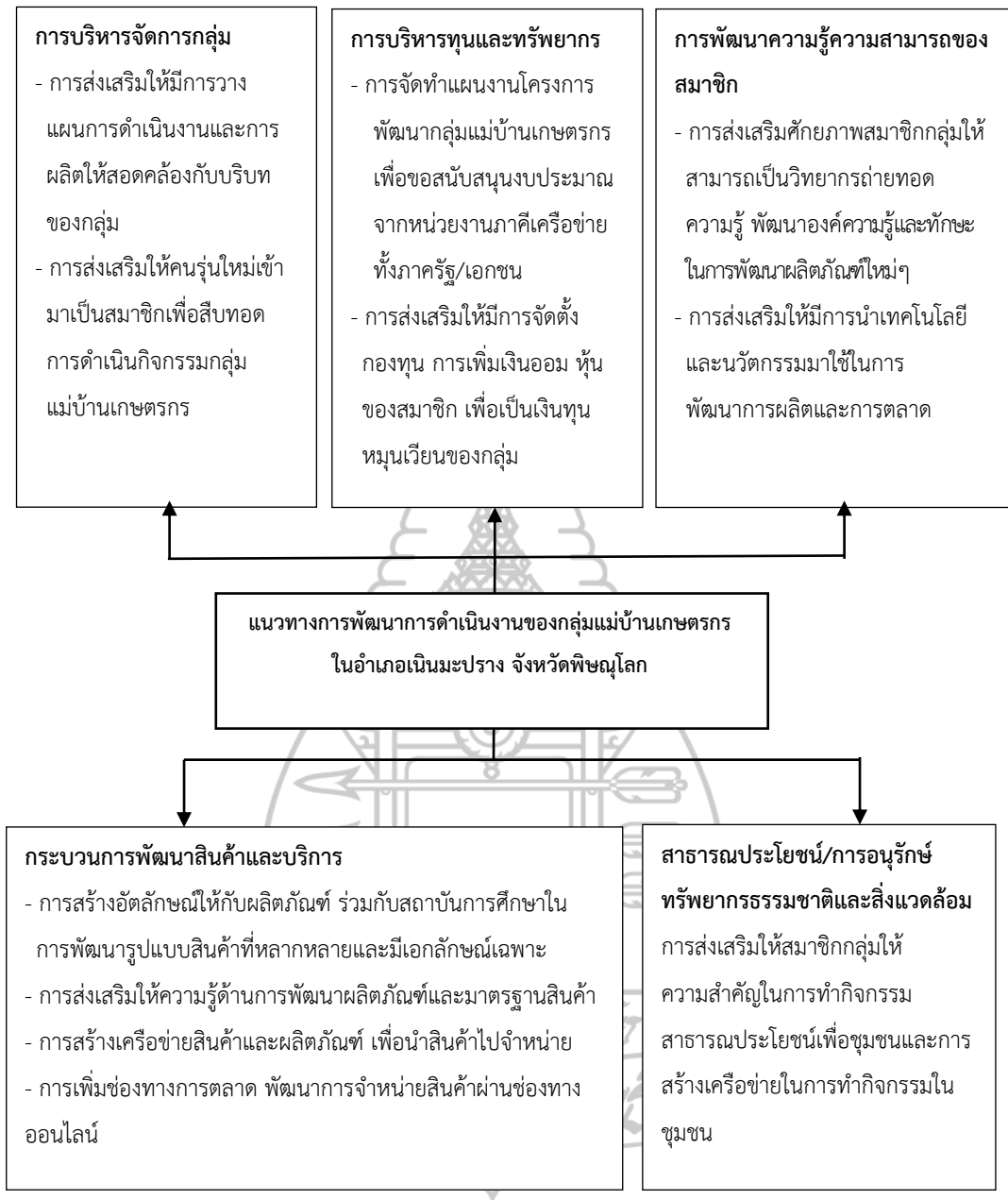
- 1) การสร้างอัตลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์
- 2) การส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและได้มาตรฐานโดยใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น
- 3) ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการพัฒนารูปแบบสินค้าที่หลากหลายและมีเอกลักษณ์เฉพาะ
- 4) การส่งเสริมให้ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และมาตรฐานสินค้า
- 5) การสร้างเครือข่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ เพื่อนำสินค้าไปจำหน่ายเพิ่มช่องทางการตลาด
- 6) การพัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ แพลตฟอร์มต่างๆ

5.3.5 สาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่

- 1) การส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มจัดสรรรายได้ เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน
- 2) การสร้างเครือข่ายในการทำกิจกรรมในชุมชน โดยให้สมาชิกและคนในชุมชนผลิตวัตถุดิบเพื่อส่งขายให้กลุ่มเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

ข้อค้นพบจากงานวิจัย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์โมเดลแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ดังภาพที่ 4.1 ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์เป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ต่อไปได้

ภาพที่ 4.1 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง เรื่อง การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ โดยจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 2) การดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 3) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 4) ปัญหาการดำเนินงานและความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และ 5) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้งหมดในอำเภอเนินมะปราง ปี พ.ศ. 2566 จำนวน 9 กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 192 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 67.70 ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับสลากให้ได้จำนวนตัวอย่างตามที่กำหนดไว้

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ลักษณะคำถามที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบหรือคำถามปลายปิดและคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นหรือคำถามปลายเปิด มีการทดสอบความเชื่อมั่นกับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 ราย และนำผลการสัมภาษณ์ไปทดสอบหาค่าความเชื่อถือได้ (reliability consistency) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (coefficient of alpha หรือ Cronbach's alpha) ผลการทดสอบมีดังนี้ ตอนที่ 4.1 ปัญหาการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

เท่ากับ 0.916 ตอนที่ 4.2 ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.909

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขหลังจากการทดสอบเรียบร้อยแล้ว ไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 130 คน

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: SD) และการจัดอันดับ (ranking) นอกจากนี้มีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1) ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อายุเฉลี่ย 54.13 ปี โดยร้อยละ 52.3 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 96.2 อาชีพหลักเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 50.0 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรอง และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.02 คน

2) สภาพทางสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เฉลี่ย 10.78 ปี โดยร้อยละ 60.8 มีสถานภาพเป็นสมาชิกกลุ่ม ร้อยละ 76.2 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และร้อยละ 56.9 ไม่มีตำแหน่งในชุมชน

3) สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีพื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 23.38 ไร่ โดยมีจำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.48 คน มีรายได้ในครัวเรือนทั้งหมด เฉลี่ย 223,960.00 บาท/ปี มีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 150,730.77 บาท/ปี มีรายได้นอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 73,690.77 บาท/ปี โดยร้อยละ 84.6 ได้ผลตอบแทนจากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นค่าตอบแทนจากกิจกรรม และมีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพของครอบครัว เฉลี่ย 71,072.31 บาท/ปี

1.3.2 การดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สรุปได้ดังนี้

1) การบริหารจัดการกลุ่ม เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า มีการปฏิบัติเป็นประจำ 7 ประเด็น ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมของสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 รองลงมา การกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับที่ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานของกลุ่ม การกำหนดโครงสร้าง

และการแบ่งหน้าที่ของกรรมการและสมาชิก การจัดสรรผลประโยชน์หรือสวัสดิการเป็นไปตาม ข้อตกลงและสมาชิกเห็นชอบ การเลือกตั้งคณะกรรมการจากสมาชิก และการประเมินผลการ ดำเนินงานโดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ การประชุมกลุ่ม/ประชุม คณะกรรมการ ไม่น้อยกว่า 6 ครั้ง/ปี ตามลำดับ และมีการปฏิบัติบางครั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ การ จัดเก็บข้อมูลของกลุ่มเป็นปัจจุบัน (ข้อมูลสมาชิก บันทึกการประชุม และข้อมูลสำคัญอื่นๆ) รongลงมา การจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มโดยกรรมการและสมาชิกกำหนดปัญหาความต้องการ ร่วมกัน และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ/เอกชน เช่น งบประมาณ ความรู้ เป็นต้น ตามลำดับ

2) *ด้านการบริหารทุนและทรัพยากร* เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า มีการปฏิบัติเป็นประจำ 3 ประเด็น ได้แก่ การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก รongลงมา การจัดทำบัญชีได้ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน การตรวจสอบบัญชีและหลักฐาน ทางการเงิน ตามลำดับ และมีการปฏิบัติบางครั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ การระดมทุน/จัดหาทุนและ ทรัพยากรได้ครอบคลุมตามแผนการดำเนินงานของกลุ่ม รongลงมา การมีเงินทุนหมุนเวียน การมี อาคาร/สถานที่ พร้อมวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ และการออมเงินของกลุ่ม ตามลำดับ

3) *ด้านการพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก* เมื่อพิจารณาแยก เป็นรายประเด็น พบว่า มีการปฏิบัติเป็นประจำ 3 ประเด็น ได้แก่ การนำภูมิปัญญา/นวัตกรรมมา ปรับใช้ในการดำเนินการของกลุ่ม รongลงมา การเชื่อมโยงเครือข่ายความรู้หรือกิจกรรมกลุ่มกับองค์กร ภายนอก และการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้สมาชิกกลุ่มและบุคคลภายนอก ตามลำดับ และมีการปฏิบัติ บางครั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ การเชิญวิทยากรด้านการเกษตร/การแปรรูป/บริหารกลุ่มมาบรรยาย รongลงมา การฝึกปฏิบัติทักษะทางการเกษตร/เคหกิจ อย่างต่อเนื่อง และการจัดกระบวนการเรียนรู้ และถ่ายทอดความรู้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก ตามลำดับ

4) *ด้านกระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ* เมื่อพิจารณาแยกเป็นราย ประเด็น พบว่า มีการปฏิบัติเป็นประจำ 6 ประเด็น ได้แก่ การนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้มากกว่า ร้อยละ 70 รongลงมา การจัดการที่ลดต้นทุนในกระบวนการผลิต (ขั้นตอนการปฏิบัติงาน การขนย้าย การเก็บ การตรวจเช็ค) การเชื่อมโยงเครือข่ายสินค้า/ผลิตภัณฑ์กับกลุ่มอื่นๆ การวางแผนการผลิต ที่สอดคล้องกับการตลาด การควบคุมคุณภาพสินค้า และการวิเคราะห์ข้อมูลสินค้า ต้นทุน กำไร ใน การผลิต ตามลำดับ มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง 1 ประเด็น ได้แก่ การจัดการตลาดได้ด้วยกลุ่มเอง ทำให้ สามารถเข้าถึงลูกค้า และไม่มีมีการปฏิบัติ 1 ประเด็น ได้แก่ สินค้าได้รับการรับรองมาตรฐาน

5) *ด้านสาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม* เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า มีการปฏิบัติเป็นประจำ ทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ การจัด

กิจกรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชน/สังคม รองลงมา กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกสาธารณประโยชน์เพื่อชุมชน ตามลำดับ

1.3.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สรุปได้ดังนี้

1) *การวางแผนของกลุ่ม* เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า มีการปฏิบัติเป็นประจำ ทั้ง 10 ประเด็น ได้แก่ การวางแผนพัฒนากลุ่ม รองลงมา การกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม การวางแผนด้านการเงินของกลุ่ม การวางแผนการพัฒนาทักษะความรู้ของสมาชิกกลุ่ม การกำหนดต้นทุนการผลิตสินค้า และการวางแผนตรวจสอบคุณภาพ/พัฒนาคุณภาพสินค้า/มาตรฐานและบริการ การวางแผนการแปรรูป/เพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร การวางแผนโฆษณาประชาสัมพันธ์กลุ่ม การวางแผนด้านการตลาดขายสินค้า และการวางแผนการผลิตสินค้าตามลำดับ

2) *การดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม* เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า มีการปฏิบัติเป็นประจำ ทั้ง 7 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพสินค้า/บริการ รองลงมา การตรวจสอบคุณภาพสินค้า/บริการ การผลิตสินค้า/บริการ การจำหน่ายสินค้า/บริการ การควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมกลุ่มและการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้า/บริการ และการให้คำแนะนำเกี่ยวกับความรู้/ความชำนาญเป็นพิเศษ เพื่อการดำเนินงานของกลุ่ม ตามลำดับ

3) *การลงทุนของกลุ่ม* เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า มีการปฏิบัติเป็นประจำ 2 ประเด็น ได้แก่ การลงแรงปฏิบัติงานผลิตสินค้าของกลุ่ม และการลงทุนด้วยวัสดุ/อุปกรณ์หรือทรัพยากรของกลุ่ม ตามลำดับ และมีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง 1 ประเด็น ได้แก่ การลงทุน/หุนในการทำกิจกรรมของกลุ่ม ตามลำดับ

4) *การได้รับผลประโยชน์จากกลุ่ม* เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า มีการปฏิบัติเป็นประจำ ทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ การได้รับการยอมรับจากชุมชนในการร่วมดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม รองลงมา การได้รับความรู้ ทักษะในการพัฒนาอาชีพ การได้รับเงินค่าตอบแทนจากการร่วมดำเนินกิจกรรม การได้รับผลกำไรจากการร่วมดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และการได้รับสวัสดิการจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม ตามลำดับ

1.3.4 ปัญหาการดำเนินงานและความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1) ปัญหาการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

(1) *ปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่ม* สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีปัญหาในการพัฒนาการดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ การทำกิจกรรมกลุ่มไม่ต่อเนื่อง รองลงมา การส่งเสริมและสนับสนุนของภาครัฐขาดความต่อเนื่อง และไม่มีการจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรม

ของกลุ่ม ตามลำดับ อยู่ในระดับน้อย 4 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีสวัสดิการจูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม รองลงมา การประชุมไม่ต่อเนื่อง คณะกรรมการขาดความรู้และทักษะในการดำเนินงานบริหารจัดการกลุ่ม และไม่มีกระจายข้อมูลข่าวสารกิจกรรมกลุ่มไปสู่สมาชิก ตามลำดับ และอยู่ในระดับน้อยที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้สมาชิกกลุ่ม รองลงมา สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการทำกิจกรรม และการส่งเสริมจากหน่วยงานไม่ตรงความต้องการ ตามลำดับ

(2) *ปัญหาด้านการบริหารทุนและทรัพยากร* สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมีปัญหาในการพัฒนาการดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ขาดแคลนเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินงาน และสถานที่ไม่เอื้ออำนวยในการทำกิจกรรม ตามลำดับ และอยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก

(3) *ปัญหาด้านการพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก* สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมีปัญหาในการพัฒนาการดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกยังขาดความรู้และทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ และอยู่ในระดับน้อย 4 ประเด็น ได้แก่ กลุ่มยังไม่มีสมาชิกที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกและผู้สนใจได้ รองลงมา ไม่มีการนำภูมิปัญญา/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในการดำเนินการของกลุ่ม ไม่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับองค์กรภายนอก และสมาชิกกลุ่มไม่ได้เข้าร่วมฝึกอบรมพัฒนาความรู้ ตามลำดับ

(4) *ปัญหาด้านกระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ* สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมีปัญหาในการพัฒนาการดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ สินค้ายังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ขาดตลาดเพื่อรับรองสินค้า/ตลาดรับรองไม่แน่นอน และสินค้าของกลุ่มเหมือนหรือใกล้เคียงกับกลุ่มอื่น ตามลำดับ อยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ กลุ่มขาดวัตถุดิบในการผลิตสินค้า และไม่สามารถคำนวณต้นทุน กำไร ในการผลิตสินค้า ตามลำดับ และอยู่ในระดับน้อยที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ สินค้าไม่มีคุณภาพ

(5) *ปัญหาด้านสาธารณสุขประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม* สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมีปัญหาในการพัฒนาการดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน และอยู่ในระดับน้อยที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกกลุ่มไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณสุขประโยชน์ในชุมชน และไม่มีกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

2) ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่ม

แม่บ้านเกษตรกร

(1) การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต รองลงมา การสนับสนุนการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ การจัดหาและเชื่อมโยงแหล่งเงินทุน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงาน ตามลำดับ

(2) การพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่ม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก 8 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมให้กลุ่มขอรับการสนับสนุนทุนจากภาครัฐและภาคเอกชน รองลงมา การพัฒนาให้กลุ่มมีสวัสดิการที่จูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม การพัฒนาให้กลุ่มมีการจัดสรรผลประโยชน์หรือสวัสดิการเป็นไปตามข้อตกลงและสมาชิกเห็นชอบ การพัฒนาให้มีการประเมินผลการดำเนินงานโดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ การพัฒนาให้กลุ่มมีการทำกิจกรรมต่อเนื่อง การพัฒนาให้คณะกรรมการมีความรู้/ทักษะในการดำเนินงานบริหารจัดการกลุ่ม และการพัฒนาให้กลุ่มมีการจัดประชุมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และการพัฒนาให้กลุ่มมีการจัดทำแผนการดำเนินงานและพัฒนากลุ่ม ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาให้สมาชิกกลุ่มมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และการพัฒนาให้กลุ่มมีการกระจายข้อมูลข่าวสารกิจกรรมกลุ่มไปสู่สมาชิก ตามลำดับ

(3) การส่งเสริม/พัฒนาการบริหารทุนและทรัพยากรของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการส่งเสริม/พัฒนาการบริหารทุนและทรัพยากรของกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ การปรับปรุงสถานที่ในการทำกิจกรรมกลุ่ม รองลงมา การส่งเสริมให้สมาชิกมีเงินลงทุนหรือลงหุ้น และการพัฒนาให้กลุ่มมีการชี้แจงเกี่ยวกับผลประโยชน์ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

(4) การพัฒนาความรู้และความสามารถของกรรมการ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการพัฒนาความรู้และความสามารถของกรรมการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายเป็นที่ต้องการของตลาด และอยู่ในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่

การศึกษาดูงาน รองลงมา การให้ความรู้เพื่อวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับตลาด การสนับสนุนองค์ความรู้ในการยกระดับมาตรฐานสินค้า การพัฒนาความรู้/ทักษะการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี และการสร้างเครือข่ายและเชื่อมโยงกันในด้านต่าง ๆ ตามลำดับ

(5) *การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก* สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาดูงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอื่นที่ประสบความสำเร็จ รองลงมา การอบรมพัฒนาความรู้/ทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ การพัฒนาให้สมาชิกกลุ่มเข้าร่วมฝึกอบรมพัฒนาความรู้ และการพัฒนาสมาชิกกลุ่มให้สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้ ตามลำดับ

(6) *กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ* สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านกระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ การอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้มีความหลากหลายเป็นที่ต้องการของตลาด รองลงมา พัฒนาให้สมาชิกสามารถหาช่องทางการตลาดเพื่อจำหน่าย การพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐาน การสร้างแหล่งวัตถุดิบของกลุ่มให้ผลิตได้ตลอด และพัฒนาให้มีการคำนวณต้นทุน กำไร ในการผลิตสินค้า ตามลำดับ

(7) *การส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านสาธารณสุขประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ* สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านสาธารณสุข/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมให้มีการจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน รองลงมา การส่งเสริมให้กลุ่มมีกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณสุขประโยชน์ในชุมชน ตามลำดับ

1.3.5 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอนีนะปราย จังหวัดพิษณุโลก จากผลการวิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis ได้แนวทางทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ดังนี้

1) *การบริหารจัดการกลุ่ม* ได้แก่ ส่งเสริมให้มีการวางแผนการพัฒนาและแผนการผลิตให้สอดคล้องกับบริบทของกลุ่ม และส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้ามาเป็นสมาชิกเพื่อสืบทอดการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2) การบริหารทุนและทรัพยากร ได้แก่ จัดทำแผนงานโครงการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ/เอกชนและส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกองทุน การเพิ่มเงินออม และหุ้นของสมาชิก เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่ม

3) การพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก ได้แก่ ส่งเสริมศักยภาพสมาชิกกลุ่มให้สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ พัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ และส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาการผลิตและการตลาด

4) กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ ได้แก่ สร้างอัตลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ ร่วมกับสถาบันการศึกษาในการพัฒนารูปแบบสินค้าที่หลากหลายและมีเอกลักษณ์เฉพาะ ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และมาตรฐานสินค้า สร้างเครือข่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ เพื่อนำสินค้าไปจำหน่าย เพิ่มช่องทางการตลาด พัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ แพลตฟอร์มต่างๆ

5) สาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน และสร้างเครือข่ายในการทำกิจกรรมในชุมชน

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ปัญหาการดำเนินงานและความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงาน รวมถึงแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

2.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

2.1.1 อายุ ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 54.13 ปี สอดคล้องกับ สุพัฒนา บุญแก้ว (2562, น.119) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดระนอง พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 50.20 ปี และ สอดคล้องกับ มัทนา คุณเอนก (2562, น. 61) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 51.29 ปี แตกต่างจาก อีรดา เขียวแดง (2563, น. 63) ศึกษาการส่งเสริมความเข้มแข็งในการ

ดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ พบว่า มีอายุเฉลี่ย 43.38 ปี จะเห็นได้ว่าอายุเฉลี่ยของสมาชิกค่อนข้างสูง เนื่องจากเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่เกิดจากการรวมตัวกันของคนในชุมชนที่ว่างเว้นจากการทำการเกษตร ส่วนคนวัยหนุ่มสาวนิยมทำงานประจำมากกว่าเพราะมีรายได้ที่แน่นอน

2.1.2 ระดับการศึกษาสูงสุด ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา สอดคล้องกับ มัทนา คุณอนก (2562, น. 61) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และสอดคล้องกับ สุพัฒนา บุญแก้ว (2562, น.119) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา แตกต่างจาก อีรดา เขียวแดง (2563, น. 64) พบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเห็นได้ว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีอายุเฉลี่ยที่ค่อนข้างสูง ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาเพียงภาคบังคับระดับประถมศึกษา

2.1.3 อาชีพหลัก ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก สอดคล้องกับ อรพรรณ ชุติวสิน (2562, น.92) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมด้านเคหกิจเกษตรสำหรับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสวนชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก และอีรดา เขียวแดง (2563, น. 64) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก จะเห็นได้ว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก หลังจากว่างเว้นจากการทำการเกษตร จึงรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม

2.1.4 อาชีพรอง ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรอง สอดคล้องกับ อีรดา เขียวแดง (2563, น. 65) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอาชีพรองเป็นรับจ้างทั่วไป แตกต่างจาก มัทนา คุณอนก (2562, น. 63) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไม่มีการประกอบอาชีพรอง เนื่องจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก ว่างเว้นจากการทำเกษตรกรรม อาจทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอ จึงหารายได้เพิ่มให้กับครอบครัวจากการรับจ้างทั่วไป

2.1.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.02 คน สอดคล้องกับ มัทนา คุณอนก (2562, น. 64) พบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัวของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เฉลี่ยอยู่ที่ 3.53 คน และ อีรดา เขียวแดง (2563, น. 64) พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.87 คน เป็นเพราะว่าแต่ละครอบครัวเป็นครอบครัวขนาดเล็ก

2.2 สภาพทางสังคม

2.2.1 ระยะเวลาการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีระยะเวลาการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเฉลี่ย 10.78 ปี สอดคล้องกับ มัทนา คุณอนอก (2562, น. 61) พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเฉลี่ย 11.91 ปี แตกต่างจาก ชีรดา เขียวแดง (2563, น. 65) พบว่า ระยะเวลาที่เป็นคณะกรรมการและเป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเฉลี่ย 3.97 ปี เนื่องจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการจัดตั้งขึ้นมาเป็นระยะเวลานานกว่า 10 ปี ทำให้สมาชิกกลุ่มประสบการณ์และมีความชำนาญในการผลิตสินค้าของกลุ่ม

2.2.2 สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีสถานภาพเป็นสมาชิก สอดคล้องกับ สุพัฒนา บุญแก้ว (2562, น.68) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นสมาชิกกลุ่ม และสอดคล้องกับ ชีรดา เขียวแดง (2563, น. 66) พบว่า สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เนื่องจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ให้เป็นตัวแทนในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับสมาชิกกลุ่ม

2.2.3 การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับ อรพรรณ ชุติวสิน (2562, น.92) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมด้านเคหกิจเกษตรสำหรับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกรร้อยละ 100 แตกต่างจาก มัทนา คุณอนอก (2562, น. 63) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ได้แก่ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาและกลุ่มส่งเสริมอาชีพ และชีรดา เขียวแดง (2563, น.66) พบว่า สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน จะเห็นได้ว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่จะมีการจัดเป็นวิสาหกิจชุมชนเพื่อเป็นการขยายโอกาส สร้างความมั่นคงและได้รับรองตามกฎหมาย

2.2.4 การดำรงตำแหน่งภายในชุมชน ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งภายในชุมชน สอดคล้องกับ อรพรรณ พานิก (2562, น. 107) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งใดๆทางสังคม เนื่องจากการดำรงตำแหน่งในชุมชนจะต้องเสียสละเวลาในการเข้าร่วมประชุมต่างๆ ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก จึงอาจจะทำให้ไม่มีเวลาที่มีมากพอในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของการเป็นผู้นำในชุมชน

2.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

2.3.1 พื้นที่ทำการเกษตร ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 23.38 ไร่ สอดคล้องกับ อรพรรณ ชุติวสิน (2562, น.92) พบว่า สมาชิกกลุ่ม

แม่บ้านเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 24.08 ไร่ แตกต่างจาก สุปัทนา บุญแก้ว (2562, น.117) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 13.76 ไร่ และมัทนา คุณอนน (2562, น. 63) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 14.12 ไร่ จะเห็นได้ว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นเกษตรกรรายย่อย

2.3.2 จำนวนแรงงานในครัวเรือน ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.48 คน สอดคล้องกับ สุปัทนา บุญแก้ว (2562, น.117) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.74 คน แตกต่างจาก อธิธา เขียวแดง (2563, น. 64) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.75 คน เป็นเพราะว่าในแต่ละครอบครัวเป็นครอบครัวขนาดเล็ก มีการส่งให้บุตรหลานในครัวเรือน ไปศึกษาต่อและทำงานภายนอกพื้นที่

2.3.3 รายได้ในครัวเรือนทั้งหมด ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีรายได้ในครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ย 223,960.00 บาท/ปี สอดคล้องกับ มัทนา คุณอนน (2562, น. 67) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีรายได้รวมครัวเรือนเฉลี่ย 270,687.12 บาทต่อปี และ อธิธา เขียวแดง (2563, น. 113) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีรายได้ในครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ย 269,123.02 บาทต่อปี แตกต่างจาก อรพรรณ ชูดิวิสิน (2562, น.92) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีรายได้ในครัวเรือนเฉลี่ย 102,769.23 บาทต่อปี จะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ทำอาชีพ ด้านการเกษตรเป็นอาชีพหลักและมีอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรอง จึงทำให้มีรายได้มากเพียงพอในการดำรงชีวิตในครัวเรือน

2.3.4 รายได้จากภาคการเกษตร ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีรายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตรเฉลี่ย 150,730.77 บาท/ปี สอดคล้องกับ อธิธา เขียวแดง (2563, น. 65) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีรายได้ครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 177,730.16 บาท ต่อปี แตกต่างจาก มัทนา คุณอนน (2562, น. 66) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีรายได้ของ ครอบครัวยุคใหม่ในภาคเกษตรเฉลี่ยปีละ 297,631.31 บาทต่อปี เนื่องจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีอาชีพด้านการเกษตร รายได้ส่วนใหญ่จึงมาจากภาคการเกษตร

2.3.5 รายได้นอกภาคการเกษตร ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีรายได้ของครัวเรือนจากนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 73,690.77 บาท/ปี สอดคล้องกับ มัทนา คุณอนน (2562, น. 67) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 77,348.14 บาทต่อปี แตกต่างจาก อธิธา เขียวแดง (2563, น. 65) พบว่า มีสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 91,392.86 บาทต่อปี จะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ทำ อาชีพด้านการเกษตรเป็นอาชีพหลัก โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรมาจากการรับจ้างทั่วไป เพื่อหา รายได้เพิ่มให้กับครอบครัว ซึ่งรายได้ก็ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพของเศรษฐกิจ

2.3.6 ผลตอบแทนจากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีค่าตอบแทนจากกิจกรรม แตกต่างจาก อรวรรณ พานิช (2562, น. 107) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับผลตอบแทนจากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นเงินปันผล เนื่องจากมีการทำกิจกรรมกลุ่มในแต่ละครั้งจะมีการให้ค่าตอบแทนแก่สมาชิกกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกมีรายได้ไว้ใช้จ่ายในแต่ละเดือน

2.3.7 ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพของครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพของครอบครัวเฉลี่ย 71,072.31 บาท/ปี สอดคล้องกับ อรพรรณ ชุติวสิน (2562, น.92) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีรายจ่ายเฉลี่ยจำนวน 86,300.69 บาทต่อปี เนื่องจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอาชีพด้านการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ใช้ในการการลงทุนทำการเกษตร

2.4 การดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า

2.4.1 การบริหารจัดการกลุ่ม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม มีการปฏิบัติเป็นประจำ ในประเด็น การเข้าร่วมประชุมของสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 การกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับที่ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานของกลุ่ม และการกำหนดโครงสร้างและการแบ่งหน้าที่ของกรรมการและสมาชิก สอดคล้องกับ อธิธา เขียวแดง (2563, น. 117) พบว่า ความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็นมีการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับที่ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานของกลุ่ม คณะกรรมการของกลุ่มมาจากการเลือกตั้ง การกำหนดโครงสร้างและการแบ่งหน้าที่ชัดเจน มีการจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่ม การจัดเก็บข้อมูลของกลุ่มเป็นปัจจุบัน มีการประชุมของคณะกรรมการและกลุ่มมากกว่า 6 ครั้งต่อปี และการประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งจะเห็นได้ว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้ความสำคัญกับการประชุมกลุ่ม ทำให้ได้รับทราบผลการดำเนินงานที่กำลังทำอยู่ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางดำเนินงานที่จะทำต่อไป

2.4.2 การบริหารทุนและทรัพยากร สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม มีการปฏิบัติเป็นประจำ ในประเด็น การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก การจัดทำบัญชีได้ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน และการตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงิน สอดคล้องกับ อธิธา เขียวแดง (2563, น. 117) พบว่า ความเข้มแข็งด้านการบริหารทุนและทรัพยากรในภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็นมีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก และมีการจัดบันทึกการเงินหรือบัญชี อาคาร/สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ร่วมกันของ

กลุ่ม ทั้งนี้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการจัดบันทึกข้อมูลรายรับรายจ่ายในการบริหารกลุ่มอย่างชัดเจน เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มทราบความเคลื่อนไหวของกลุ่ม จึงให้ความสำคัญกับทุนและทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการ

2.4.3 การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม มีการปฏิบัติเป็นประจำ ในประเด็น การนำภูมิปัญญา/นวัตกรรมมาปรับใช้ในการดำเนินการของกลุ่ม การเชื่อมโยงเครือข่ายความรู้หรือกิจกรรมกลุ่มกับองค์กรภายนอก และการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้สมาชิกกลุ่มและบุคคลภายนอก สอดคล้องกับ มัทนา คุณเอนก (2562, น. 83) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิกและองค์กร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการนำวิชาการสมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญา และประยุกต์ใช้ในการพัฒนากลุ่ม ซึ่งจะเห็นได้ว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีการนำภูมิปัญญาและนวัตกรรมมาปรับใช้ในการดำเนินการของกลุ่ม ทำให้สมาชิกกลุ่มมีองค์ความรู้และทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

2.4.4 กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม มีการปฏิบัติเป็นประจำ ในประเด็น การนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้มากกว่าร้อยละ 70 การจัดการที่ลดต้นทุนในกระบวนการผลิต (ขั้นตอนการปฏิบัติงาน การขนย้าย การเก็บ การตรวจเช็ค) และการเชื่อมโยงเครือข่ายสินค้า/ผลิตภัณฑ์กับกลุ่มอื่นๆ สอดคล้องกับ สุพัฒนา บุญแก้ว (2562, น. 75) พบว่า การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การใช้วัตถุดิบภายในจังหวัดมากกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป รองลงมา กระบวนการผลิตไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีการควบคุมตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น

2.4.5 สาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม มีการปฏิบัติเป็นประจำ ในประเด็น การจัดกิจกรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชน/สังคม กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกสาธารณประโยชน์เพื่อชุมชน สอดคล้องกับ ธีรดา เขียวแดง (2563, น. 119-120) ความเข้มแข็งด้านการให้ความสำคัญกับชุมชน ในภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็น กลุ่มมีการจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ในชุมชน และมีการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารแก่ชุมชน ทั้งนี้ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการจัดกิจกรรมภายในชุมชน เช่น มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกในด้านต่างๆ เช่น การทำเครื่องแกง การแปรรูปกล้วยฉาบ เป็นต้น สมาชิกเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน การปลูกต้นไม้และทำกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในวันสำคัญต่างๆ ทั้งนี้ การให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางด้านอาหารแก่สมาชิกและชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาชีวิต

ความเป็นอยู่ ตั้งแต่การผลิต การบริโภค จนถึงการถนอมและแปรรูปอาหาร เป็นการลดรายจ่ายเพิ่ม รายได้ให้กับครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดี เกิดความ มั่นคงทางด้านอาหาร และความยั่งยืน

2.5 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า

2.5.1 การวางแผนของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผน ของกลุ่ม มีการปฏิบัติเป็นประจำ ในประเด็น การวางแผนพัฒนา กลุ่ม รองลงมา การกำหนดบทบาท หน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม และการวางแผนด้านการเงินของกลุ่ม ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรมีการจัดกิจกรรมการประชุมเป็นประจำ เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบผลการ ดำเนินงานที่กำลังทำอยู่ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางดำเนินงานที่จะทำต่อไป สอดคล้องกับ อรรถวรรณ พานิก (2562, น. 108) พบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนของสมาชิกกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ การกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร และการวางแผนการผลิต ตามลำดับ

2.5.2 การดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการ ดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม มีการปฏิบัติเป็นประจำ ในประเด็น การพัฒนาคุณภาพสินค้า/บริการ รองลงมา การตรวจสอบคุณภาพสินค้า/บริการ และการผลิตสินค้า/บริการ ตามลำดับ สอดคล้องกับ อรรถวรรณ พานิก (2562, น. 108) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับ มาก คือ การมีส่วนร่วมในการผลิตสินค้า/บริการให้แก่กลุ่ม การมีส่วนร่วมในการจำหน่ายสินค้า/ บริการของกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้า/บริการของกลุ่ม การมีส่วนร่วมใน การพัฒนาคุณภาพสินค้า/บริการของกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพสินค้า/บริการของ กลุ่ม และการมีส่วนร่วมให้การแสดงความคิดเห็นตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินงานกลุ่มที่เกิดขึ้น ตามลำดับ

2.5.3 การลงทุนของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่ม มีการปฏิบัติเป็นประจำ ในประเด็น การลงแรงปฏิบัติงานผลิตสินค้าของกลุ่ม รองลงมา การลงทุนด้วยวัสดุ/อุปกรณ์หรือทรัพยากรของกลุ่ม และการลงทุน/หุ้นในการทำกิจกรรม ของกลุ่ม ตามลำดับ สอดคล้องกับ อรรถวรรณ พานิก (2562, น. 109) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับมาก คือ การมีส่วนร่วมในการลงแรงปฏิบัติงาน และอยู่ในระดับ ปานกลาง คือ การมีส่วนร่วมในการลงทุนหรือลงหุ้น ในการทำธุรกิจของกลุ่ม และการมีส่วนร่วมใน การลงทุนด้วยวัสดุ/อุปกรณ์ หรือทรัพยากร ตามลำดับ

2.5.4 การได้รับผลประโยชน์จากกลุ่ม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากกลุ่ม มีการปฏิบัติเป็นประจำ ในประเด็น การได้รับการยอมรับจากชุมชน ในการร่วมดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม รองลงมา การได้รับความรู้ ทักษะในการพัฒนาอาชีพ และการได้รับเงินค่าตอบแทนจากการร่วมดำเนินกิจกรรม ตามลำดับ สอดคล้องกับ อรรถพร พานิช (2562, น. 109) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับมาก คือ การได้รับความรู้ ทักษะในการพัฒนาอาชีพ การได้รับการยอมรับจากชุมชนในการร่วมดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และการมีเพื่อนและเครือข่ายเพิ่มขึ้น ตามลำดับ

2.6 ปัญหาและความต้องการในการสนับสนุนการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.6.1 ปัญหาในการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็น พบว่า มีปัญหาด้านการบริหารทุนและทรัพยากรอยู่ระดับมากที่สุด และมีปัญหาที่สำคัญคือ ขาดแคลนเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการดำเนินงาน เนื่องจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดตั้งกองทุน การเพิ่มเงินออม และหุ้นของสมาชิก เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนและเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่ม รองลงมา ด้านกระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม และด้านการพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก และด้านสาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ สอดคล้องกับ สุพัฒนา บุญแก้ว (2562, น.119) พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับน้อย โดยประเด็นปัญหาอันดับ 1 ได้แก่ ด้านการบริหารทุนและทรัพยากร อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก และองค์กร และด้านการให้ความสำคัญกับชุมชนอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

2.6.2 ความต้องการการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากที่สุด 3 ประเด็นแรก คือ มีการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม เนื่องจากขาดแคลนเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการดำเนินงาน ทำให้มีปัญหาในเรื่องการขยายกำลังการผลิตและเรื่องการขอรับรองมาตรฐาน รองลงมา การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก และการพัฒนาความรู้และความสามารถของกรรมการ สอดคล้องกับ อธิชา เขียวแดง (2563, น. 121) พบว่า ความต้องการในส่งเสริมการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับมากที่สุด 3 ประเด็นแรก คือ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต การให้ความรู้เพื่อวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับตลาด และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานภายในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อาจเป็นเพราะว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เพราะในบางฤดูกาลมีการขาดแคลนปัจจัยการผลิต

2.7 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

2.7.1 การบริหารจัดการกลุ่ม ได้แก่ ส่งเสริมให้มีการวางแผนการพัฒนาและการผลิตให้สอดคล้องกับบริบทของกลุ่ม และส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้ามาเป็นสมาชิกเพื่อสืบทอดการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการวางแผนการพัฒนาและการผลิตยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มมีอายุเพิ่มมากขึ้น จึงต้องการคนรุ่นใหม่มาสานต่อกิจการ สืบทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญา

2.7.2 การบริหารทุนและทรัพยากร ได้แก่ จัดทำแผนงานโครงการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ/เอกชนและส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกองทุน การเพิ่มเงินออม และหุ้นของสมาชิก เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่ม ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดตั้งกองทุน การเพิ่มเงินออม และหุ้นของสมาชิก เพื่อนำเป็นเงินทุนหมุนเวียนและเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่ม ขาดแคลนเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆในการดำเนินงาน ทำให้มีปัญหาในเรื่องการขยายกำลังการผลิตและเรื่องการขอรับรองมาตรฐาน

2.7.3 การพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก ได้แก่ ส่งเสริมศักยภาพสมาชิกกลุ่มให้สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ พัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ และส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาการผลิตและการตลาด ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีประสบการณ์และมีความชำนาญในการผลิตสินค้าของกลุ่ม แต่ยังคงขาดความรู้และทักษะในการเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้และการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนที่มีอายุค่อนข้างสูงทำให้มีข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยี

2.7.4 กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ ได้แก่ สร้างอัตลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ร่วมกับสถาบันการศึกษาในการพัฒนารูปแบบสินค้าที่หลากหลายและมีเอกลักษณ์เฉพาะ ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และมาตรฐานสินค้า สร้างเครือข่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ เพื่อนำสินค้าไปจำหน่าย เพิ่มช่องทางการตลาด พัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ แพลตฟอร์มต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรยังไม่มี ความหลากหลาย ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน และเป็นการขายภายในชุมชนเป็นหลัก

2.7.5 สาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน และการสร้างเครือข่ายในการทำกิจกรรมในชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีกำไรยังไม่มากพอที่จะนำมาจัดสรรให้เป็นสวัสดิการของชุมชนได้ แต่มีเข้าร่วมทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ร่วมกับชุมชนและมีการนำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไปสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมสาธารณประโยชน์

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1) *การบริหารจัดการกลุ่ม* ควรส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการจัดทำแผนการพัฒนากลุ่มและแผนการผลิตให้สอดคล้องกับบริบทชุมชน นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้ามาเป็นสมาชิกเพื่อสืบทอดการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เนื่องจากส่วนใหญ่สูงอายุ การใช้เทคโนโลยีทำได้ยาก จึงควรชักชวนบุตรหลานมาเพื่อสืบทอดความรู้ ภูมิปัญญาในการผลิตสินค้า ให้กับรุ่นลูกหลานและยังเป็นรายได้เสริมของครอบครัว

2) *การบริหารทุนและทรัพยากร* ควรส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการจัดตั้งกองทุนกลุ่มสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร ในการแบ่งเงินเป็นรายได้เงินสมทบทุนเข้ากลุ่ม วางแผนเพิ่มเงินออม และหุ้นของสมาชิกเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนและเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่ม

3) *การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก* ควรมีการจัดอบรมเพื่อสนับสนุนในด้านองค์ความรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เช่น การให้ความรู้ด้านการแปรรูปสินค้า การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตและการตลาด เป็นต้น

4) *กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ* ควรส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการพัฒนาแหล่งผลิตให้ได้มาตรฐาน แปรรูปสินค้าให้มีความหลากหลาย เพิ่มช่องทางการตลาดโดยประชาสัมพันธ์และจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์

5) *สาธารณประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ* ควรส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้ความสำคัญกับชุมชนทั้งในเรื่องสิ่งแวดล้อมและสนับสนุนการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์เพื่อชุมชน

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้และพัฒนาศักยภาพให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสามารถเป็นวิทยากรในด้านต่างๆ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้สมาชิกกลุ่มและบุคคลภายนอกได้

2) เจ้าหน้าที่ควรส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความรู้ และทักษะในกระบวนการผลิต การแปรรูปสินค้าใหม่ๆ เพิ่มความหลากหลายของสินค้า ให้เป็นที่ต้องการของตลาด

3) เจ้าหน้าที่ควรส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการขอรับรองมาตรฐานสินค้า เพื่อให้สินค้าได้รับการรับรองมาตรฐาน

4) เจ้าหน้าที่ควรส่งเสริมและพัฒนาการทำตลาดออนไลน์ โดยการสร้างเพจ เฟซบุ๊ก หรือผ่านแพลตฟอร์มร้านค้าต่างๆ

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) ควรมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ/เอกชน ในการให้ความรู้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เนื่องจากการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรควรพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้งด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาด และด้านการทำงานกับชุมชน

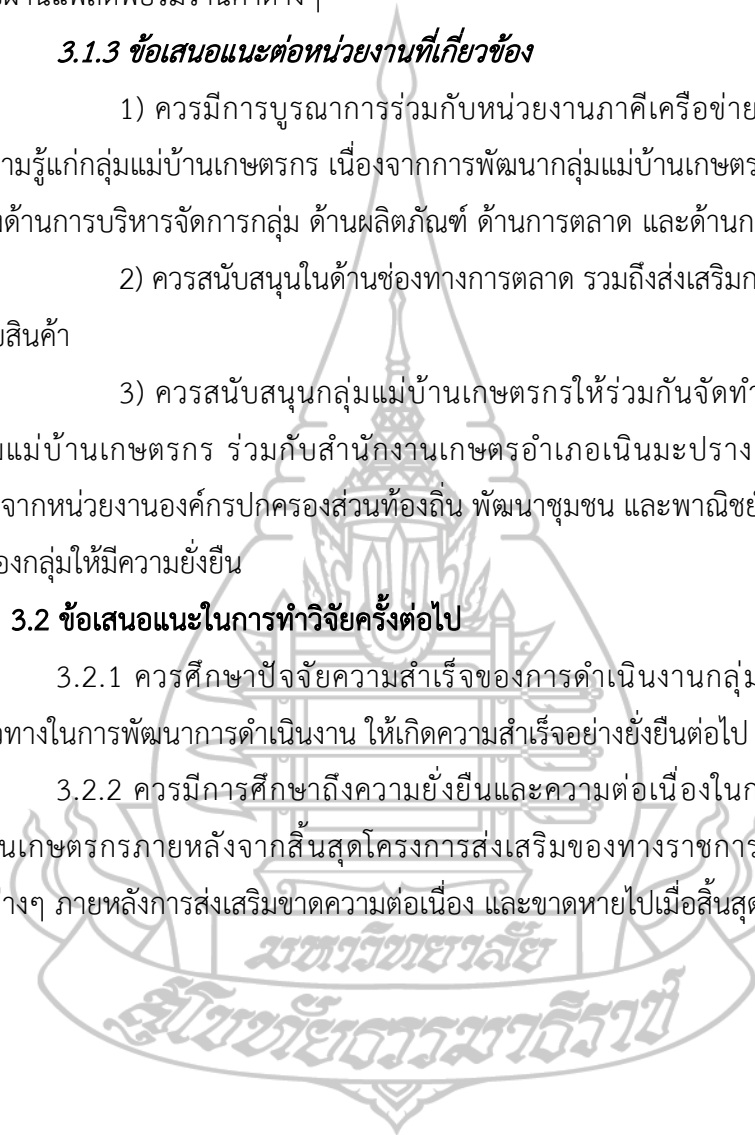
2) ควรสนับสนุนในด้านช่องทางการตลาด รวมถึงส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในการจำหน่ายสินค้า

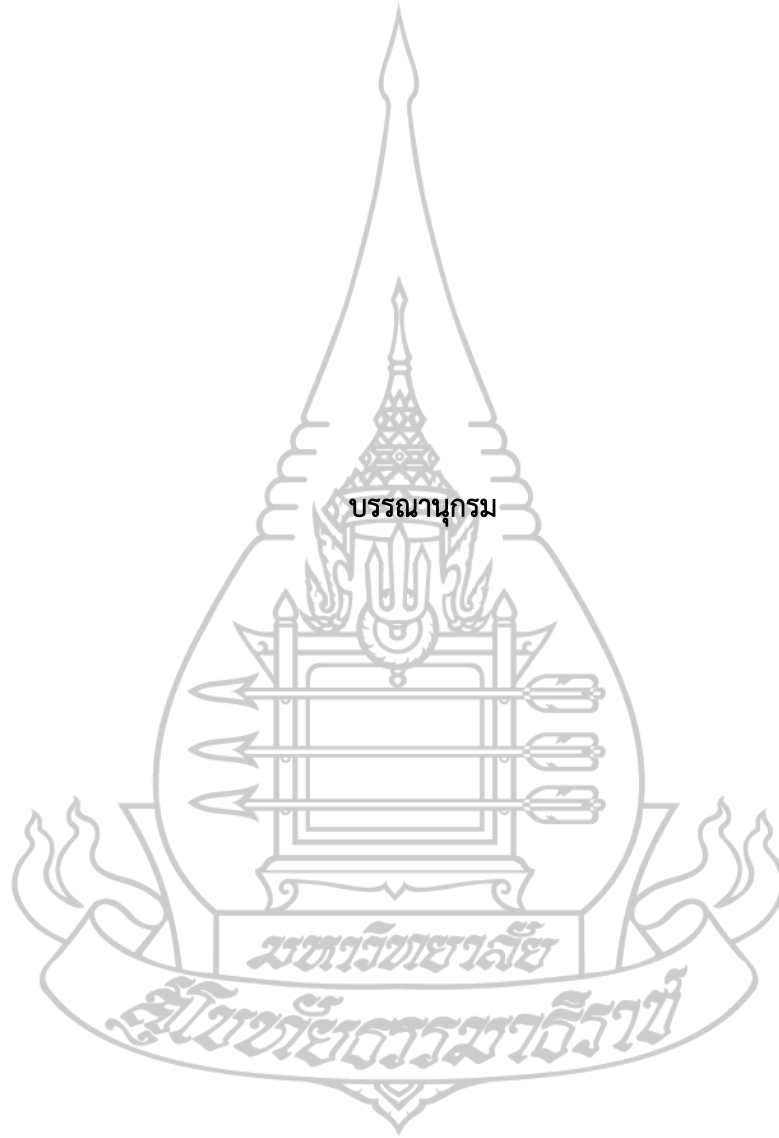
3) ควรสนับสนุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้ร่วมกันจัดทำแผนงานโครงการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอเนินมะปราง เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาชุมชน และพาณิชย์จังหวัด เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีความยั่งยืน

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงาน ให้เกิดความสำเร็จอย่างยั่งยืนต่อไป

3.2.2 ควรมีการศึกษาถึงความยั่งยืนและความต่อเนื่องในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรภายหลังจากสิ้นสุดโครงการส่งเสริมของทางราชการ เนื่องจากผลการดำเนินงานต่างๆ ภายหลังจากส่งเสริมขาดความต่อเนื่อง และขาดหายไปเมื่อสิ้นสุดโครงการ

บรรณานุกรม

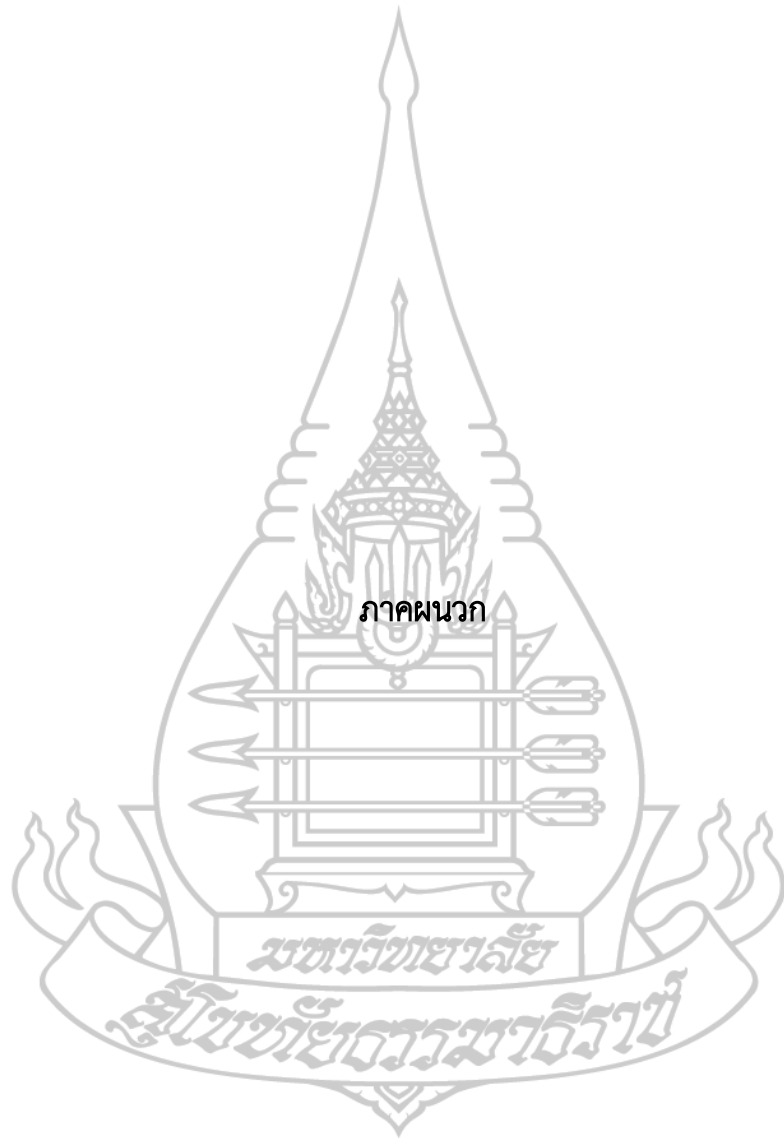
มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2566). *ข้อมูลประชากรและครัวเรือนอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ปี 2566*. สำนักบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง. (อัดสำเนา)
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). *คู่มือการจัดตั้งและดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร.
- _____. (2563). *คู่มือการจัดตั้งและดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร.
- _____. (2566). *ฐานข้อมูลระบบองค์กรเกษตรกร (3ก)*. สืบค้น 20 ตุลาคม 2566, จาก <https://ffgdev.doae.go.th/admin/site/index>
- _____. (2566). *ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร*. สืบค้น 20 ตุลาคม 2566, จาก <http://www.farmer.doae.go.th/farmer/index/index1>
- จารีพร บุตรสระเกษ. (2556). *การดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอหาดวัง จังหวัดเลย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2565). *แนวคิด ทฤษฎีด้านการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 2). นนทบุรี: สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัชวีร์ นฤทุม. (2551). *การพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีรดา เขียวแดง. (2563). *การส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2565). *การพัฒนากลุ่มและเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* (หน่วยที่ 11). นนทบุรี: สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บำเพ็ญ เขียวหวาน. (2551). *การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา*. นนทบุรี: สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์. (2551). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2561). แนวคิดเชิงวิเคราะหเกี่ยวกับ การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* (หน่วยที่ 4). นนทบุรี: สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค. (2564). การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ ใน *ประมวลสาระชุดวิชาวิทยานิพนธ์ชั้น 2* (หน่วยที่ 6, น. 6-48). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มัทนา ไชยจิตย์. (2552). *การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มัทนา คุณอนง. (2562). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานเกษตรนิคมประาง. (2566). *ทะเบียนข้อมูลกลุ่มองค์กรเกษตรกร (3ก) ปี 2566*. (อัดสำเนา)
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง. (2566). *ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2566*. (อัดสำเนา)
- สุพัฒนา บุญแก้ว. (2562). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดระนอง*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุพรรณิ กันขัต. (2560). *การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรพรรณ ชุติวสิน. (2562). *แนวทางการส่งเสริมด้านเคหกิจเกษตรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรรรณ พานิก. (2562). *การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภาคผนวก ก
เครื่องมือการวิจัย

มหาวิทยาลัยศรี

นครินทรวิโรฒราชภัฏ

เลขที่ แบบสัมภาษณ์.....

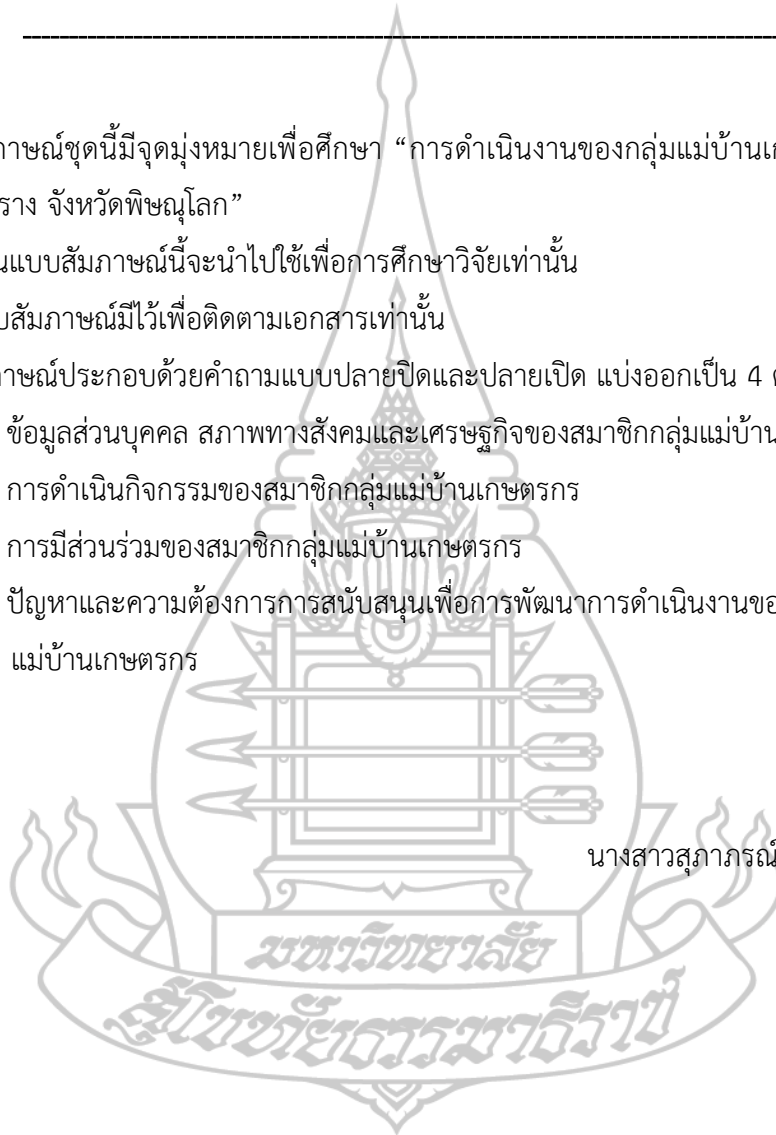
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยวิทยานิพนธ์

เรื่อง การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

คำชี้แจง:

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา “การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก”
2. คำตอบในแบบสัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น
3. เลขที่แบบสัมภาษณ์มีไว้เพื่อติดตามเอกสารเท่านั้น
4. แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยคำถามแบบปลายเปิดและปลายปิด แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 - ตอนที่ 2 การดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 - ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 - ตอนที่ 4 ปัญหาและความต้องการการสนับสนุนเพื่อพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

นางสาวสุภาภรณ์ คลังทอง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกร

คำชี้แจง: ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้ตอบทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ต้องการหรือเติมข้อความหรือตัวเลขลงในช่องว่างที่กำหนดให้ โดยตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

- 1.1.1 อายุ.....ปี (เศษของอายุมากกว่า 6 เดือน คิดเป็น 1 ปี) a111
- 1.1.2 ระดับการศึกษาสูงสุด (ตอบเพียง 1 ข้อ) a112
- () 1 ไม่ได้เรียนหนังสือ () 2 ประถมศึกษา
- () 3 มัธยมศึกษาตอนต้น () 4 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
- () 5 อนุปริญญา/ปวส. () 6 ปริญญาตรี
- () 7 อื่น ๆ ระบุ
- 1.1.3 อาชีพหลัก (ตอบเพียง 1 ข้อ) a113
- () 1 เกษตรกรรม () 2 รับราชการ
- () 3 พนักงานหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ () 4 พนักงานบริษัทเอกชน
- () 5 ค้าขาย () 6 รับจ้างทั่วไป
- () 7 อื่น ๆ (ระบุ).....
- 1.1.4 อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1) ไม่มีอาชีพรอง () 2) เกษตรกรรม a1141 a1142
- () 3) ค้าขาย () 4) รับจ้างทั่วไป a1143 a1144
- () 5) อื่น ๆ (ระบุ)..... a1145
- 1.1.5 จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน a115

1.2 สภาพทางสังคม

- 1.2.1 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....ปี a121
- 1.2.2 สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร a122
- () 1 ประธานกลุ่ม () 2 รองประธานกลุ่ม () 3 เลขานุการ
- () 4 เหนรัญญิก () 5 ประชาสัมพันธ์ () 6 กรรมการ
- () 7 สมาชิกกลุ่ม () 8 อื่น ๆ (ระบุ).....
- 1.2.3 การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1) กลุ่มเกษตรกร () 2) กลุ่มส่งเสริมอาชีพ a1231 a1232

() 3) กลุ่มลูกค้า utsch.	() 4) สหกรณ์การเกษตร	a1233 a1234
() 5) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	() 6) กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	a1235 a1236
() 7) วิสาหกิจชุมชน	() 8) โททอป (OTOP)	a1237 a1238
() 9) อื่น ๆ (ระบุ).....		a1239

1.2.4 การดำรงตำแหน่งภายในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1) ไม่มีตำแหน่งในชุมชน	() 2) กำนัน	a1241 a1242
() 3) ผู้ใหญ่บ้าน	() 4) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	a1243 a1244
() 5) สมาชิก อบต./สท.	() 6) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	a1245 a1246
() 7) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน		a1247
() 8) อื่น ๆ (ระบุ).....		a1248

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

- 1.3.1 พื้นที่ทำการเกษตร.....ไร่ a131
- 1.3.2 จำนวนแรงงานในครัวเรือน.....คน a132
- 1.3.3 รายได้ในครอบครัวทั้งหมดบาท/ปี a133
- 1) รายได้จากภาคการเกษตรบาท/ปี a1331
- 2) รายได้นอกภาคการเกษตรบาท/ปี a1332
- 1.3.4 ผลตอบแทนจากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
() 1) เงินปันผล	() 2) ปัจจัยการผลิต	a1341 a1342
() 3) ค่าตอบแทนจากกิจกรรม	() 4) อบรมรับความรู้/การศึกษาดูงาน	a1343 a1344
() 5) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....		a1345
- 1.3.5 ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพของครอบครัวบาท/ปี a135

ตอนที่ 2 การดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับระดับการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามความเป็นจริง

ประเด็นกิจกรรม	การดำเนินกิจกรรม			
	ปฏิบัติ ประจำ 2	ปฏิบัติ บางครั้ง 1	ไม่ปฏิบัติ 0	
1. การบริหารจัดการกลุ่ม				
1.1 การจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มโดยกรรมการและสมาชิกกำหนดปัญหาความต้องการร่วมกัน				b11
1.2 การเลือกตั้งคณะกรรมการจากสมาชิก				b12
1.3 การกำหนดโครงสร้างและการแบ่งหน้าที่ของกรรมการและสมาชิก				b13
1.4 การกำหนดกฎระเบียบ/ข้อบังคับที่ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานของกลุ่ม				b14
1.5 การประชุมกลุ่ม/ประชุมคณะกรรมการ ไม่น้อยกว่า 6 ครั้ง/ปี				b15
1.6 การเข้าร่วมประชุมของสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ 50				b16
1.7 การจัดเก็บข้อมูลของกลุ่มเป็นปัจจุบัน (ข้อมูลสมาชิก บันทึกการประชุม และข้อมูลสำคัญอื่น ๆ)				b17
1.8 การสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ/เอกชน เช่น งบประมาณ ความรู้ เป็นต้น				b18
1.9 การประเมินผลการดำเนินงานโดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ				b19
1.10 การจัดสรรผลประโยชน์หรือสวัสดิการเป็นไปตามข้อตกลงและสมาชิกเห็นชอบ				b110
1.11 อื่น ๆ (ระบุ.....)				b111

ประเด็นกิจกรรม	การดำเนินกิจกรรม			
	ปฏิบัติ ประจำ	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่ปฏิบัติ	
	2	1	0	
2. การบริหารทุนและทรัพยากร				
2.1 การระดมทุน/จัดหาทุนและทรัพยากรได้ครอบคลุม ตามแผนการดำเนินงานของกลุ่ม				b21
2.2 การมีเงินทุนหมุนเวียน				b22
2.3 การออมเงินของกลุ่ม				b23
2.4 การมีอาคาร/สถานที่ พร้อมวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ				b24
2.5 การจัดทำบัญชีได้ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน				b25
2.6 การตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงิน				b26
2.7 การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่ สมาชิก				b27
2.8 อื่น ๆ (ระบุ.....)				b28
3. การพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก				
3.1 การจัดการกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก				b31
3.2 การฝึกปฏิบัติทักษะทางการเกษตร/เคหกิจอย่าง ต่อเนื่อง				b32
3.3 การนำภูมิปัญญา/นวัตกรรมมาปรับใช้ในการ ดำเนินการของกลุ่ม				b33
3.4 การเป็นแหล่งเรียนรู้ให้สมาชิกกลุ่มและ บุคคลภายนอก				b34
3.5 การเชิญวิทยากรด้านการเกษตร/การแปรรูป/บริหาร กลุ่มมาบรรยาย				b35
3.6 การเชื่อมโยงเครือข่ายความรู้หรือกิจกรรมกลุ่มกับ องค์กรภายนอก				b36
3.7 อื่น ๆ (ระบุ.....)				b37

ประเด็นกิจกรรม	การดำเนินงานกิจกรรม			
	ปฏิบัติ ประจำ 2	ปฏิบัติ บางครั้ง 1	ไม่ปฏิบัติ 0	
4. กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ				
4.1 การวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับการตลาด				b41
4.2 การนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมากกว่าร้อยละ 70				b42
4.3 การจัดการที่ลดต้นทุนในกระบวนการผลิต (ขั้นตอน การปฏิบัติงาน การขนย้าย การเก็บ การตรวจเช็ค)				b43
4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลสินค้า ต้นทุน กำไรในการผลิต สินค้า				b44
4.5 การควบคุมคุณภาพสินค้า				b45
4.6 สินค้าได้รับการรับรองมาตรฐาน				b46
4.7 การเชื่อมโยงเครือข่ายสินค้า/ผลิตภัณฑ์กับกลุ่มอื่น ๆ				b47
4.8 การจัดการตลาดได้ด้วยกลุ่มเอง ทำให้สามารถเข้าถึง ลูกค้า				b48
4.9 อื่น ๆ (ระบุ.....)				b49
5. สาธารณประโยชน์ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม				
5.1 การปลูกฝัง/สร้างจิตสำนึกสาธารณประโยชน์เพื่อ ชุมชน				b51
5.2 กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม				b52
5.3 การจัดกิจกรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชน/สังคม				b53
5.4 อื่น ๆ (ระบุ.....)				b54

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตามความเป็นจริง

ประเด็นกิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม			
	ปฏิบัติ ประจำ	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่ปฏิบัติ	
	2	1	0	
1. การวางแผนของกลุ่ม				
1.1 การวางแผนพัฒนากลุ่ม				c11
1.2 การวางแผนการพัฒนาทักษะความรู้ของสมาชิกกลุ่ม				c12
1.3 การกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม				c13
1.4 การวางแผนด้านการเงินของกลุ่ม				c14
1.5 การวางแผนการผลิตสินค้า				c15
1.6 การกำหนดต้นทุนการผลิตสินค้า				c16
1.7 การวางแผนการแปรรูป/เพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร				c17
1.8 การวางแผนตรวจสอบคุณภาพ/พัฒนาคุณภาพ สินค้า/มาตรฐานและบริการ				c18
1.9 การวางแผนด้านการตลาดขายสินค้า				c19
1.10 การวางแผนโฆษณาประชาสัมพันธ์กลุ่ม				c110
1.11 อื่น ๆ (ระบุ.....)				c111
2. การดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม				
2.1 การผลิตสินค้า/บริการ				c21
2.2 การพัฒนาคุณภาพสินค้า/บริการ				c22
2.3 การตรวจสอบคุณภาพสินค้า/บริการ				c23
2.4 การจำหน่ายสินค้า/บริการ				c24
2.5 การควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม				c25
2.6 การโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้า/บริการ				c26
2.7 การให้คำแนะนำเกี่ยวกับความรู้/ความชำนาญเป็น พิเศษ เพื่อการดำเนินงานของกลุ่ม				c27
2.8 อื่น ๆ (ระบุ.....)				c28

ประเด็นกิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม			
	ปฏิบัติ ประจำ 2	ปฏิบัติ บางครั้ง 1	ไม่ปฏิบัติ 0	
3. การลงทุนของกลุ่ม				
3.1 การลงทุน/หุ้นในการทำกิจกรรมของกลุ่ม				c31
3.2 การลงทุนด้วยวัสดุ/อุปกรณ์หรือทรัพยากรของกลุ่ม				c32
3.3 การลงแรงปฏิบัติงานผลิตสินค้าของกลุ่ม				c33
3.4 อื่น ๆ (ระบุ.....)				c34
4. การได้รับผลประโยชน์จากกลุ่ม				
4.1 การได้รับความรู้ ทักษะในการพัฒนาอาชีพ				c41
4.2 การได้รับสวัสดิการจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม				c42
4.3 การได้รับเงินค่าตอบแทนจากการร่วมดำเนินกิจกรรม				c43
4.4 การได้รับผลกำไรจากการร่วมดำเนินกิจกรรมกลุ่ม				c44
4.5 การได้รับการยอมรับจากชุมชนในการร่วมดำเนิน กิจกรรมของกลุ่ม				c45
4.6 อื่น ๆ (ระบุ.....)				c46

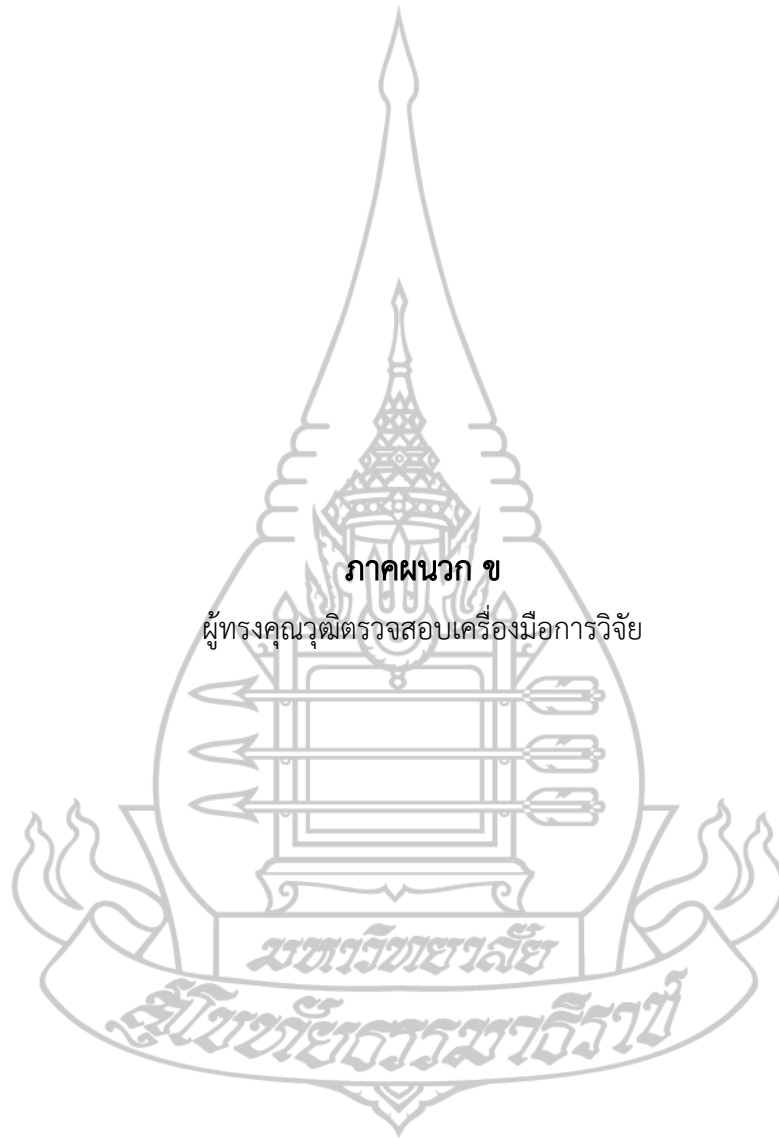

ประเด็น	ระดับความต้องการ						
	ไม่ต้องการ 0	น้อย ที่สุด 1	น้อย 2	ปาน กลาง 3	มาก 4	มาก ที่สุด 5	
2.6.3 การสร้างแหล่งวัตถุดิบของกลุ่มให้ ผลิตได้ตลอด							d263
2.6.4 การพัฒนาให้มีการคำนวณต้นทุน กำไร ในการผลิตสินค้า							d254
2.6.5 การพัฒนาให้สมาชิกสามารถหา ช่องทางการตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้า							d265
2.6.6 อื่น ๆ (ระบุ.....)							d266
2.7 การส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านสาธารณสุข/การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ							
2.7.1 การส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มเข้าร่วม กิจกรรมเพื่อสาธารณสุขประโยชน์ใน ชุมชน							d271
2.7.2 การส่งเสริมให้กลุ่มมีกิจกรรมที่ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม							d272
2.7.3 การส่งเสริมให้มีการจัดสรรรายได้ เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน							d273
2.7.4 อื่น ๆ (ระบุ.....)							d274

3. ข้อเสนอเพิ่มเติม

- 1)
- 2)
- 3)

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้

ภาคผนวก ข

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

มหาวิทยาลัย

สกลนคร

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. นายพจน์ จรุงชัย นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนา
เกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก
2. นางสาวณัฐกานต์ มั่นแดง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ เกษตรอำเภอ สำนักงาน
เกษตรอำเภอนิคมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
3. นางสาวฐิติมา กลางจิตร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ เกษตรอำเภอ สำนักงาน
เกษตรอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสุภาภรณ์ คลังทอง
วัน เดือน ปี เกิด	1 มีนาคม 2529
สถานที่เกิด	อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีการศึกษา 2551
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

